

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Кафедра німецької філології

Монолатій Т., Павлишинець О., Петришак Б.

Wie ist das grammatisch richtig?

**Граматичний довідник з німецької мови
для студентів факультетів іноземних мов (українською мовою)**

м. Івано-Франківськ

2023

ББК 81.2 Нім
П 12
УДК 811.112.2

Монолатій Т., Павлишинець О., Петришак Б. Wie ist das grammatisch richtig? Граматичний довідник з німецької мови для студентів факультетів іноземних мов (українською мовою). – Івано-Франківськ, 2023. – 280 с.

Довідник пропонує пояснення основних граматичних тем з морфології та синтаксису простого речення. Пояснення теорії граматики ілюстровано прикладами з художньої літератури і текстів різних стилів. Довідник може використовуватися для аудиторної та самостійної роботи студентів, а також як матеріал для організації дистанційної форми навчання. Посібник призначений для студентів факультетів іноземних мов, які вивчають німецьку мову як першу та другу іноземну.

Рецензенти: канд. філол. н. Венгринович А.,
канд. філол. н. Чура Ю. О.

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету іноземних мов Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Протокол № 3 від 19 грудня 2023 року.

Передмова

Пропонований довідник пропонує огляд і пояснення основних тем морфології та синтаксису простого речення. Матеріал призначений для використання підчас самостійної та аудиторної роботи студентів факультету іноземних мов, які вивчають німецьку мову як першу і другу іноземну. Метою довідника є засвоєння студентами знань з практичного курсу граматики німецької мови, який орієнтується на рівні володіння іноземною мовою А1-В1 відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з питань мовної освіти.

Довідник передбачає пояснення граматичних тем та підтем, враховуючи специфіку кожної з них. Різні розділи мають на меті опрацювання відповідного граматичного матеріалу, закріплення навичок використання теоретичних знань через приклади з художньої літератури і з текстів різних стилів.

Довідник сприяє кращому розумінню граматики, а саме морфології і правил синтаксису простого речення, закріпленню знань та формуванню навичок застосування теоретичного матеріалу на практиці, формуванню граматичних компетенцій студентів, вчить працювати з теоретичними довідковими джерелами та зі словником, сприяє формуванню навичок самоперевірки і самоконтролю.

Зміст

Передмова

1. Основні поняття практичної граматики	7
1.1 Предмет граматики	7
1.2 Частина мови. Члени речення	8
2. Просте речення	9
2.1 Просте речення. Загальні поняття	9
2.2 Розповідне речення та рамкова конструкція. Питальне речення. Спонукальне речення	11
2.3 Порядок слів у простому реченні	15
2.4 Особові та безособові речення	21
2.5 Стверджувальні та заперечні речення. Заперечення	25
3. Іменник	32
3.1 Іменник. Загальні поняття	32
3.2 Артикль. Форми та функції артикля	34
3.3 Вживання артикля	36
3.4 Вживання артикля з власними назвами	47
3.5 Рід іменника	51
3.5.1 Визначення роду іменників за їх значенням	51
3.5.2 Визначення роду іменників за словотворчою формою	54
3.5.3 Омоніми	56
3.5.4 Рід складних іменників	57
3.6 Утворення множини іменників	59
3.7 Відмінювання іменників	75
3.8 Відмінювання власних назв	81
4. Займенник	87
4.1 Займенник. Загальні поняття	87
4.2 Особові займенники	88
4.3 Присвійні займенники	89
4.4 Вказівні займенники	92
4.5 Зворотний займенник „sich“	97
4.6 Питальні займенники	99
4.7 Відносні займенники	102

4.8	Неозначені займенники	104
4.9	Заперечні займенники	105
4.10	Взаємні займенники	107
4.11	Безособовий займенник „es“	108
5.	Прикметник	110
5.1	Прикметник. Загальні поняття	110
5.2	Відмінювання прикметників	112
5.3	Ступені порівняння прикметників	118
5.4	Субстантивація прикметників і дієприкметників	123
6.	Прислівник	127
6.1	Прислівник. Загальні поняття	127
6.2	Ступені порівняння прислівників	131
6.3	Займенникові прислівники	133
7.	Числівник	135
7.1	Числівник. Загальні поняття	135
7.2	Кількісні числівники	137
7.3	Порядкові числівники	143
7.4	Дробові числівники	145
8.	Дієслово	147
8.1	Дієслово. Загальні поняття	147
8.2	Презенс. Утворення і вживання	151
8.3	Дієслова з відокремлюваними та невідокремлюваними префіксами	156
8.4	Зворотні дієслова	166
8.5	Наказовий спосіб	169
8.6	Основні форми дієслова	175
8.7	Часові форми дієслова у німецькій мові	183
8.7.1	Претерит. Утворення і вживання	185
8.7.2	Перфект. Утворення і вживання	189
8.7.3	Плюсквамперфект. Утворення і вживання	195
8.7.4	Футур I. Утворення і вживання	197
8.7.5	Футур II. Утворення і вживання	200
8.8	Модальні дієслова	203
8.8.1	Модальні дієслова. Загальні поняття	203
8.8.2	Часові форми модальних дієслів	212

8.9 Пасивний стан	214
8.9.1 Пасивний стан, його значення та функції	214
8.9.2 Одночленний пасив, двочленний пасив, тричленний пасив	217
8.9.3 Безособовий пасив	220
8.9.4 Пасив з модальними дієсловами	221
8.9.5 Статив	223
9. Прийменник	225
9.1 Визначення і класифікація прийменників	225
9.2 Керування прийменників	228
9.2.1 Прийменники, які вимагають знахідного відмінка	228
9.2.2 Прийменники, які вимагають давального відмінка	232
9.2.3 Прийменники, які вимагають давального і знахідного відмінка	239
9.2.4 Прийменники, які вимагають родового відмінка	246
10. Сполучник	253
11. Частка	255
12. Вигук. Значення і вживання вигуків	257
Таблиця дієслів сильної і неправильної дієвідміни	259
Керування дієслів	269
Список граматичних термінів	280

1. Основні поняття практичної граматики

1.1 Предмет граматики

Словниковий склад і граматична будова – основні компоненти мови, що становлять нерозривну єдність. Словниковий склад мови не може існувати без граматичної будови, а граматична будова – без словникового складу.

Наука, яка вивчає й узагальнює граматичну будову мови, називається *граматикою* (*die Grammatik, die Sprachlehre*). Граматика має абстрагуючий, узагальнюючий характер і практичну спрямованість: вона встановлює правила, за допомогою яких оформляється і впорядковується лексичний матеріал з метою комунікації.

Граматика складається з двох основних частин: *морфології* (*die Morphologie, die Formlehre*) і *синтаксису* (*die Syntax, die Satzlehre*).

В *морфології* вивчаються будова, форма та граматичні особливості слів. Основні морфологічні одиниці – морфема і форма слова (словоформа).

Синтаксис – розділ граматики, в якому вивчаються будова і граматичне значення словосполучень і речень. Основні одиниці синтаксису – словосполучення, член речення і речення.

1.2 Частини мови. Члени речення

Частини мови (*Wortarten, Redeteile*) – це лексико-граматичні розряди слів, що розмежовуються за значеннями, які вони виражають, за властивими їм морфологічними ознаками та синтаксичними функціями в складі словосполучень і речень.

У сучасних германістів немає одностайної думки щодо кількості частин мови у німецькій мові. У нормативних граматиках звичайно виділяють дванадцять частин мови:

- 1) дієслово (*das Verb*);
- 2) іменник (*das Substantiv*);
- 3) прикметник (*das Adjektiv*);
- 4) числівник (*das Zahlwort*);
- 5) займенник (*das Pronomen*);
- 6) прислівник (*das Adverb*);
- 7) артикль (*der Artikel*);
- 8) модальне слово (*das Modalwort*);
- 9) прийменник (*die Präposition*);
- 10) сполучник (*die Konjunktion*);
- 11) частка (*die Partikel*);
- 12) вигук (*die Interjektion*).

Усі частини мови можна поділити на три більш загальні класи слів:

- **повнозначні слова** (*Vollwörter*). Сюди належать: *das Substantiv, das Adjektiv, das Pronomen, das Numerale, das Verb, das Adverb, das Modalwort*.
- **допоміжні слова** (*Hilfswörter*). Сюди належать: *die Präposition, die Konjunktion, die Partikel, der Artikel*.
- **вигуки** (*Interjektionen*).

2. Просте речення

(Der einfache Satz)

2.1 Просте речення. Загальні поняття

За структурними ознаками речення поділяються на *прості* і *складні*. Просте речення містить у собі одну предикативну одиницю.

Для будови німецького речення характерні такі три основні ознаки:

- 1) *двоскладність* (наявність обох головних членів речення);
- 2) *дієслівний характер присудка*;
- 3) *визначене місце присудка* (відносно сталий порядок слів у реченні).

Двоскладність означає, що у реченні є обов'язково два головні члени речення – підмет і присудок. Якщо невідомо, хто виконує дію, або діючої особи взагалі немає, тоді функцію формального підмета виконує неозначений займенник *man* або безособовий займенник *es*.

Ich komme morgen. – Я прийду завтра.

Man tanzt. – Танцюють.

Es ist Sommer. – Літо.

Дієслівний характер присудка виражається в тому, що присудок, навіть іменний, містить дієслово.

Mein Freund studiert fleißig. – Мій друг вчиться старанно.

Mein Freund ist Student. – Мій друг – студент.

Будова речення в німецькій мові характеризується відносно сталим порядком слів. Це стосується насамперед предикативної пари. Залежно від виду речення (розповідне, питальне, спонукальне) *присудок* займає визначене місце.

*Die Schüler **lesen** eine Zeitung. (2 місце)*

***Lesen** die Schüler eine Zeitung? (1 місце)*

*Was **lesen** die Schüler? (2 місце)*

***Lest** die Zeitung! (1 місце)*

2.2 Розповідне речення та рамкова конструкція. Питальне речення. Спонукальне речення

За метою висловлювання прості речення поділяються на *розповідні, питальні і спонукальні*.

Розповідне речення

Розповідне речення (der Aussagesatz) містить повідомлення про будь-який факт дійсності, явище, подію, відповідь на поставлене питання. У розповідному реченні змінювана частина присудка стоїть на другому місці, а незмінювана – на останньому.

*Die Studenten **schreiben** heute ein Diktat.*

*Die Studenten **haben** gestern ein Diktat **geschrieben**.*

У розповідному реченні може бути *прямий* або *зворотний порядок слів*. Якщо підмет стоїть на першому місці, то говорять про *прямий порядок слів* у реченні. Якщо підмет стоїть після присудка (тобто його відмінюваної частини), то говорять про *зворотний порядок слів* у реченні.

*Meine Familie **führt** im August nach Spanien.* (прямий порядок слів)

*Im August **führt** meine Familie nach Spanien.* (зворотний порядок слів)

Особливістю німецького речення є *рамкова конструкція (Rahmenkonstruktion, Satzklammer)*. Рамку утворюють *відмінювана частина присудка* (допоміжне дієслово, модальне дієслово або просто дієслово, яке має відокремлювану частину) і *незмінювана частина присудка* (дієприкметник II, інфінітив, відокремлюваний префікс тощо). Рамку також утворюють *дієслово-зв'язка* (*sein, werden, heißen, scheinen, bleiben*) + *іменна частина* (іменник, прикметник, дієприкметник, прислівник, числівник), *стійкі словосполучення*.

*Ich **habe** das Buch vor zwei Jahren **gelesen**.*

*Der Sohn **will** nicht immer fleißig **studieren**.*

*An Werktagen **stehe** ich immer früh **auf**.*

*Er **ist** Ingenieur.*

*Er **scheint** krank zu **sein**.*

*Das Buch **ist** schon **gedruckt**.*

*Er **treibt** immer **Sport**.*

Питальне речення

Питальне речення (der Fragesatz) містить питання, яке вимагає відповіді від співрозмовника.

Розрізняють два основні типи питальних речень:

- 1) питальні речення без питального слова (*Fragesätze ohne Fragewort / Entscheidungsfragen / Satzfragen*);
- 2) питальні речення з питальним словом (*Fragesätze mit Fragewort / Ergänzungsfragen / Wortfragen*).

Питальне речення без питального слова передбачає отримання ствердної або заперечної відповіді про певний факт. Воно характеризується висхідною (питальною) інтонацією і зворотним порядком слів у реченні: на першому місці стоїть змінювана частина присудка, на другому – підмет, далі йдуть другорядні члени речення, а незмінювана частина присудка, якщо вона є, стоїть у кінці речення.

***Gehst du** heute ins Konzert?*

*- **Ja**, ich gehe heute ins Konzert.*

*- **Nein**, ich gehe heute ins Konzert.*

***Gehst du** heute **nicht** ins Konzert?*

*- **Doch**, ich gehe heute ins Konzert.*

- *Nein, ich gehe heute nicht ins Konzert.*

Bist du gestern ins Konzert gegangen? - *Ja, ich bin gestern ins Konzert gegangen.*

- *Nein, ich bin gestern nicht ins Konzert gegangen.*

Питальне речення з питальним словом містить питання про особу, предмет або обставину. Для цих речень характерна інтонація закінченості. Питальними словами можуть бути: а) питальні займенники *wer, was; welcher, welche, welches; was für ein, was für eine, was für ein* і б) питальні займенникові прислівники *wo, wann, wie, woher, wohin, warum, weshalb, weswegen, wie viel, womit, wozu, wodurch* тощо.

У питальному реченні з питальним словом на першому місці стоїть питальне слово, на другому – змінювана частина присудка, на третьому – підмет, потім другорядні члени речення, а незмінювана частина присудка, якщо вона є, стоїть у кінці речення.

Wann kommst du heute zu mir?

Wer spricht sehr gut Deutsch?

Wie hast du das Diktat geschrieben?

Якщо питання стосується означення до якогось слова, то на першому місці стоїть питальне слово, на другому – означуване слово, потім – змінювана частина присудка, другорядні члени речення, а незмінювана частина присудка, якщо вона є, стоїть у кінці речення.

Was für eine Bluse möchtest du kaufen?

Welche Bluse gefällt dir besser?

Wessen Buch liegt auf dem Tisch?

Спонукальне речення

Спонукальне речення (der Aufforderungssatz, der Befehlssatz) виражає спонукання до дії. Воно може мати різні відтінки, як, наприклад, категоричного або некатегоричного наказу, прохання, пропозиції, заборони тощо.

Присудок у спонукальному реченні найчастіше виражений дієсловом у наказовому способі і стоїть, як правило, на початку речення. Підмет – на другому місці. Якщо в реченні присудок виражений дієсловом у 2-й особі однини або множини наказового способу, то підмет відсутній, оскільки на нього вказує форма дієслова.

Stehen Sie auf!

Schreibt die Übung!

Antworte laut!

2.3 Порядок слів у простому реченні

Просте речення складається з певних членів речення, а саме: підмета і присудка (обов'язково), додатків, обставин і т.д.

Особливою ознакою німецького речення є місце відмінюваної частини присудка: вона завжди стоїть на другому місці (під місцем мається на увазі не слово, а член речення).

Наприклад:

I	II	III	IV		Останнє місце
Wir	fahren	morgen	nach Berlin.		
Ich	habe	dieses Buch	schon		gelesen.
Die Lehrerin	hat	gestern	den Schülern	das neue grammatische Thema	erklärt.

Підмет простого речення може стояти на першому місці, тоді говорять про *прямий порядок слів у реченні*. Якщо підмет стоїть після присудка, говорять про *зворотній порядок слів у реченні*. Перехід підмета на третє місце в реченні позначається терміном *інверсія*.

Наприклад:

I	II	III	IV
Wir	fahren	morgen	nach Berlin.
Morgen	fahren	wir	nach Berlin.

Місце другорядних членів речення

Місце другорядних членів речення є відносно вільним. Вони розташовуються таким чином, що комунікативно важливі елементи (тобто нове у повідомленні), стоять на останньому місці.

Усі після занять ідуть **у музей**. – Alle gehen nach dem Unterricht **ins Museum**.

Усі ідуть у музей **після занять**. – Alle gehen ins Museum **nach dem Unterricht**.

Місце обставин та додатків залежить від їх комунікативної цінності та від ритмічної побудови речення.

Вони хочуть влітку здійснити подорож до Німеччини. – Sie wollen im Sommer eine Reise **nach Deutschland** unternehmen. (nicht nach Frankreich)

Вони хочуть здійснити подорож до Німеччини влітку. – Sie wollen eine Reise nach Deutschland **im Sommer** unternehmen. (nicht im Winter)

Порядок слів у реченні з двома додатками

Якщо у реченні є два додатки, то слід дотримуватися таких правил:

1. Якщо обидва додатки виражені іменниками, то додаток у давальному відмінку (*Dativobjekt*) стоїть перед додатком у знахідному відмінку (*Akkusativobjekt*).

Wir schenken der Mutter (D) ein Album (A).

2. Якщо обидва додатки виражені займенниками, то додаток у знахідному відмінку стоїть перед додатком у давальному відмінку.

Wir schenken es (das Album (A)) ihr (der Mutter (D)).

3. Якщо один додаток виражений займенником, а інший – іменником, то займенник стоїть перед іменником, незалежно від відмінка.

Wir schenken **es** (das Album (A)) **der Mutter** (D).

Wir schenken **ihr** (der Mutter (D)) **das Album** (A).

4. Додаток з прийменником стоїть після відмінкового додатка.

Paul erzählt seinem Freund über den neuen Film.

Порядок слів у реченні з обставинами

Не дивлячись на те, що твердих правил про місце обставин у реченні немає, вони зазвичай розташовуються таким чином: **Т К М L** (Т (temporal) – обставина часу, К (kausal) - обставина причини, М (modal) – обставина способу дії, L (lokal) – обставина місця).

Subjekt	Prädikat	Wann?(temporal)	Warum?(kausal)	Wie?(modal)	Wo?Wohin?(lokal)
Sie	geht	heute	wegen der Prüfung	voller Furcht	zur Schule.
Вона	йде	сьогодні	через екзамен	зі страхом	до школи.

Порядок слів у реченні з обставинами та додатками

Незважаючи на те, що чітких правил щодо місця другорядних членів у реченні немає, вони зазвичай розташовуються таким чином:

T + Dativobjekt + K + M + Akkusativobjekt + L

Subjekt	Prädikat	Wann? (temporal)	Dativobjekt	Warum? (kausal)	Wie? (modal)	Akkusativobjekt	Wo? Wohin? Woher? (lokal)
Er	hilft	abends	dem Vater		gerne		im Büro.
Ich	schreibe	morgen	meinem Mann	wegen der Rechnung		einen Brief	nach Italien.
Sie	riss		dem Kind		voller Angst	das Messer	aus der Hand.

Порядок слів поширеного простого речення з прийменниковими додатками

Прийменниковий додаток стоїть у поширеному простому реченні, як правило, в кінці.

*Er schrieb seit Jahren zum ersten Mal wieder einen Brief **an seinen Vater**.*

*Die alte Dame denkt oft mit freundlichen Gefühlen **an ihn**.*

*Natürlich ärgert er sich schon lange **darüber**.*

*Wir beschäftigen uns seit langem intensiv **mit diesem Problem**.*

Інверсія

При інверсії (зворотному порядку слів) діє правило, згідно з яким додатки, виражені займенником у знахідному або давальному відмінках, стоять відразу після відмінюваної частини присудка. У цьому випадку підмет, виражений іменником, стоїть на IV місці.

I	II	III (Pronomen, Objekt)	IV (Substantiv, Subjekt)			
Um 7 Uhr	bringt	mir	der Briefträger	die Post.		
Aus Japan	ruft	mich	der Chef	bestimmt	nicht	an.
Zum Glück	hat	es ihm	der Professor	noch einmal		erklärt.

Якщо підмет виражений займенником, то він завжди стоїть на III місці.

I	II	III (Pronomen, Subjekt)	IV (Pronomen, Objekt)		
Vorgestern	hat	er	mir	das Buch	geliehen.
Vorgestern	hat	er	es	dem Schüler	geliehen.
Vorgestern	hat	er	es ihm		geliehen.

Місце зворотного займенника *sich*

При прямому порядку слів зворотний займенник *sich* стоїть після відмінюваної частини присудка.

Ich wasche mich warm.

Ich wasche mir die Hände.

Ich habe mich warm angezogen.

При зворотному порядку слів зворотний займенник *sich* стоїть після підмета-займенника, але перед підметом-іменником.

Vor dem Essen wasche *ich mir* die Hände.

Vor dem Essen wäscht *sich mein Bruder* die Hände.

2.4 Особові та безособові речення

(Die persönlichen und die unpersönlichen Sätze)

За характером підмета прості речення поділяються на:

- особові (*die persönlichen Sätze*);
- неозначено-особові (*die unbestimmt-persönlichen Sätze*);
- безособові (*die unpersönlichen Sätze*).

Особові речення

Речення, у якому присудок виражає дію, стан, ознаку точно зазначеної особи, називаються *особовими (die persönlichen Sätze)*. Підметом в особовому реченні може бути будь яка субстантивована частина мови.

Der Junge treibt Sport. (іменник)

Er läuft. (займенник)

Die Illustrierte liegt auf dem Tisch. (дієприкметник)

Turnen ist gesund. (інфінітив)

Як правило, підмет в особових реченнях виражений іменником або займенником у називному відмінку.

Die Erde reist durch den Weltraum. (E. Strittmatter)

Niemand kann das erklären.

Рідше підмет виражений іншими частинами мови:

1) прикметником:

Gelb ist meine Lieblingsfarbe.

Ehrlich währt am längsten. (Sprichwort)

2) числівником:

Drei ist eine ungerade Zahl.

3) вигуком:

Half ihr weder Och und Ach.

4) інфінітивом або інфінітивною групою:

Rauchen ist verboten.

Durch diese Tür zu gehen ist verboten.

5) дієприкметником або дієприкметниковим зворотом:

Aufgeschoben ist nicht aufgehoben. (Sprichwort)

До особових належать також речення, у яких присудок виражений дієсловом у 2-й особі однини і множини наказового способу. У таких реченнях підмет відсутній, а на діючу особу вказує форма дієслова:

Mach die Hausaufgabe!

Passt im Unterricht auf!

Неозначено-особові речення

Речення, у яких присудок виражає дію, яку виконує неозначена особа, називаються *неозначено - особовими (die unbestimmt-persönlichen Sätze)*. У цих реченнях увага зосереджується на дії, вираженій присудком, а діюча особа не називається. Підметом у таких реченнях виступає неозначено-особовий займенник *man*. Займенник *man* вживається лише у називному відмінку, не відмінюється і вказує на одну або декілька невідомих осіб. Дієслово, що вживається з неозначено-особовим займенником *man*, стоїть у 3-й особі однини.

Man spricht in der Deutschstunde nur Deutsch.

Man tanzt.

Man schreibt.

На українську мову займенник **man** не перекладається. Німецьким реченням із займенником *man* в українській мові відповідають неозначено-особові речення з дієсловом у 3-й особі множини.

Man lacht im Zimmer. - У кімнаті сміються.

Безособові речення

Речення, у яких не зазначено діючої особи, оскільки вона невідома і, як правило, її взагалі може не бути, називають **безособовими** (*die unpersönlichen Sätze*). Формальним підметом у безособових реченнях виступає безособовий займенник *es*.

Es ist Herbst.

Es regnet.

Безособовий займенник *es* не відмінюється. Дієслово у безособових реченнях стоїть у 3 особі однини.

Як формальний підмет безособовий займенник *es* вживається:

- з безособовими дієсловами, що означають явища природи, відчуття людини і шуми, наприклад:

Es regnet den ganzen Tag. – Увесь день іде дощ.

Es friert mich. – Мене морозить.

Es klopft. – Стукають.

- у складених іменних присудках, що означають стан природи: *es ist warm*,

es ist kalt, es ist spät, es wird windig, es wird dunkel, es wird Abend, es bleibt frostig, es ist finster, наприклад:

Es war jetzt ganz dunkel draußen. (H. Böll)

- у конструкціях з безособовим пасивом (при прямому порядку слів), наприклад:

Es wird hier laut gesprochen. – Тут голосно розмовляють.

Es wurde gelacht. – Сміялися.

- у безособових реченнях, які позначають час, наприклад:

Es ist zehn Uhr abends. – Десята година вечора.

- з дієсловами із зворотним займенником *sich* у загально-безособових реченнях, наприклад:

Es schläft sich so herrlich am Morgen.... (Th. Körner) – Вранці так чудово спиться.

- у сталих безособових словосполученнях: *es fehlt, es geht, es gelingt, es gibt, es handelt sich um, es steht,* наприклад:

Wie steht es mit deiner Diplomarbeit? – Як справи з твоєю дипломною роботою?

!!! Зауважте! При зворотному порядку слів *es* не може опускатися, за винятком речень з одночленим пасивом.

Heute regnet es. Im Winter ist es kalt.

Але! ***Es wird im Zimmer gelacht.*** – ***Im Zimmer wird gelacht.***

2.5 Стверджувальні та заперечні речення (Die bejahenden und verneinenden Sätze)

За способом висловлювання прості речення поділяються на стверджувальні та заперечні.

Стверджувальні речення (die bejahenden Sätze) – це такі речення, у яких стверджується те, що висловлюється в присудку про підмет. Стверджувальними можуть бути розповідні, питальні та спонукальні речення.

Заперечні речення (die verneinenden Sätze) – це речення, у яких заперечується те, що говориться в присудку, або заперечується будь-який інший член речення, його ознака, властивості. Заперечними можуть бути розповідні, питальні та спонукальні речення.

Засобами заперечення бувають:

1. Заперечна частка **nicht (не)**:

*Die Studenten lesen diesen Text **nicht**.*

2. Неозначені заперечні займенники **kein (не, жодний), keiner (ніхто, жодний), niemand (ніхто), nichts (нічого)**:

***Niemand** konnte die Frage des Lehrers beantworten.*

3. Заперечні прислівники **nie (ніколи), niemals (ніколи, жодного разу), nimmer (ніколи), nirgends (ніде), nirgendwo (ніде)**:

*Wir waren **nie (niemals)** in dieser Stadt.*

*Sie ist **nirgends** zu finden.*

4. Сурядний сполучник **weder ... noch (ні ... ні)**:

*Im Garten wachsen **weder** Obstbäume **noch** Blumen.*

5. Заперечні модальні слова **nein (ні), keinesfalls (у жодному разі), keineswegs (у жодному разі)**.

*Gehst du ins Kino? - **Nein**.*

Das habe ich keinesfalls gesagt.

Заперечення буває **повним** (*die Satznegation*) і **частковим** (*die Teilnegation*).

При **повному** запереченні заперечується усе речення (тобто дія):

Ich habe dich nicht angerufen. – Я тобі не дзвонив.

При **частковому** запереченні заперечується той член речення (слово або група слів), перед яким стоїть заперечення:

Nicht er hat mir dieses Buch gegeben. – Не він дав мені цю книжку.

Das war nicht mein Wörterbuch. – Це був не мій словник.

Zum Frühstück hat es kein Brot, sondern nur Reis und Gemüse gegeben. – На сніданок не було хліба, а лише рис і овочі.

Запам'ятайте!!!

В українському заперечному реченні можуть вживатися кілька заперечень, а в німецькій мові – лише одне.

Я ще ніколи ніде нікому нічого поганого не зробив.

Ich habe noch nie jemand(em) irgendwo etwas Böses getan.

У німецькій мові є заперечні неозначені займенники та прислівники, яким протиставляються стверджувальні поняття:

	стверджувальне (bejahend)	заперечне (verneinend)	приклади (Beispiele)
Personen	jemand	niemand	<i>Siehst du dort jemand(en)? – Nein, dort sehe ich niemand(en).</i>
Sachen	etwas alles	nichts	<i>Hast du schon etwas gegessen?</i> –

			<i>Nein, ich habe noch nichts gegessen.</i>
Zeit	immer jemals oft manchmal	nie niemals	<i>Warst du schon jemals in der Antarktis? – Nein, dort war ich noch nie. Dort möchte ich auch niemals hin.</i>
Ort	irgendwo überall	nirgendwo nirgends	<i>Irgendwo auf dem Tisch muss mein Schlüssel liegen. Ich kann ihn aber nirgends finden.</i>
Richtung	irgendwohin	nirgendwohin	<i>Die Ottos haben genug Geld. Sie fahren irgendwohin, vielleicht nach Italien Die Hansens haben kein Geld. Im Urlaub fahren sie nirgendwohin..</i>

На відміну від української мови, у німецькій мові на питання, яке містить заперечення, відповідають по-різному, залежно від того, чи відповідь стверджувальна чи заперечна. Порівняйте:

<ul style="list-style-type: none"> - Ти не читав цю книжку? - Ні, я читав її. - Ні, я не читав її. 	<ul style="list-style-type: none"> - Hast du dieses Buch nicht gelesen? - Doch, ich habe es gelesen. - Nein, ich habe es nicht gelesen.
---	--

NICHT

Найчастіше вживаним, універсальним засобом заперечення є частка **nicht**.

При повному запереченні **nicht** стоїть:

- в кінці речення, якщо перед додатком в дативі або аккузативі стоїть означений артикль або займенник, а присудок не має другої, невідмінюваної частини:

*Er liest das Buch **nicht**.* – Він не читає книжку.

*Er findet den Kugelschreiber **nicht**.* – Він не знаходить кулькової ручки.

- перед другою, невідмінюваною частиною присудка:

*Er wird das Buch **nicht lesen**.* – Він не буде читати книжку.

*Er liest den Text **nicht vor**.* – Він не читає вголос текст.

*Er hat das Buch **nicht gelesen**.* – Він не прочитав книжку.

При запереченні складеного дієслівного присудка **nicht** стоїть або після змінюваної, або безпосередньо перед незмінюваною частиною присудка:

*Ich **kann nicht** heute ins Kino gehen.* – Я не можу сьогодні піти в кіно.

*Ich kann heute ins Kino **nicht gehen**.* – Я не можу сьогодні піти в кіно.

- обов'язково перед іменником в аккузативі, якщо він з дієсловом утворює сталий вираз:

*Er fährt **nicht Auto**.* (= mit dem Auto) – Він не водить машину.

*Er spielt **nicht Klavier**.* (= auf dem Klavier) – Він не грає на піаніно.

- часто перед додатком з прийменником (*meist vor Präpositionalobjekten*):

*Er zweifelt **nicht an ihren Vorhaben**.* – він не сумнівається в її намірах.

*Er denkt **nicht daran**.* – Він не думає про це.

*Sie erinnert sich **nicht an mich**.* – вона не згадує про мене.

*Er hatte **nicht an Rache** gedacht. – Він не думав про помсту.*

- часто перед обставиною місця з прийменником (*Lokalangaben mit Präposition*):

*Er wohnt **nicht in Polen**. – Він не живе в Польщі.*

*Sie arbeitet **nicht in Berlin**. – Вона не працює в Берліні.*

- часто після обставини часу з прийменником (*Temporalangaben mit Präposition*):

*Ich schlief **in der Nacht (die ganze Nacht, gestern) nicht**. – Я не спав уночі (всю ніч, вчора).*

- часто після обставини причини, мети, наслідку, умови (*Kausal-, Final-, Konzessiv-, Konsekutiv- und Konditionalangaben*):

*Er kommt **wegen seiner Krankheit nicht**. – Він не прийде через хворобу.*

*Das Spiel findet **wegen des Regens nicht** statt. – Гра через дощ не відбудеться.*

- завжди після прислівників (*Adverbien*):

*Das Spiel fand **deswegen nicht** statt. – Гра тому не відбулася.*

- часто перед додатком в генитиві:

*Die Besichtigung des Schlosses bedurfte **nicht der Zustimmung des Besitzers**. – Огляд замку не потребував згоди його власника.*

- перед іменною частиною присудка (перед іменником або прикметником):

*Er wird **nicht Lehrer**. – Він не буде вчителем.*

*Sie wird **nicht krank**. – Вона не захворіє.*

*Er ist **nicht geschwätzig**. – Він не говіркий.*

*Er gilt **nicht als Experte**. – Він не вважається експертом.*

- Може стояти перед поширеним додатком (для кращого розуміння, особливо в усному мовленні):

*Er untersuchte **den psychischen Zustand des Kranken nicht**. / Er untersuchte **nicht den psychischen Zustand des Kranken**. – Він не обстежив психічний стан хворого.*

При частковому запереченні **nicht** стоїть безпосередньо перед тим словом, яке заперечується:

***Nicht ich** habe dich angerufen. – Не я тобі дзвонив.*

*Ich habe **nicht dich** angerufen. – Я дзвонив не тобі.*

*Er kommt **nicht heute**. – Він прийде не сьогодні.*

KEIN

Займенник *kein, keine, kein* заперечує іменник, який в аналогічному стверджувальному реченні міг би вживатися з неозначеним або нульовим артиклем.

*Er hat **einen** Bruder. - Er hat **keinen** Bruder.*

*Ich habe Zeit. - Ich habe **keine** Zeit.*

*Trinkst du Milch? - Nein, ich trinke **keine** Milch.*

Якщо у стверджувальному реченні іменник вживається без артикля, то може вживатися як заперечення *nicht*, так і заперечення *kein*:

- у реченнях типу „*номінатив/es + sein/werden + номінатив*”:

*Er ist (wird) Lehrer. – Er ist (wird) **nicht** Lehrer. – Er ist (wird) **kein** Lehrer.*

*Es ist (wird) Herbst. – Es ist (wird) noch **nicht** Herbst. – Es ist (wird) noch **kein** Herbst.*

- в деяких виразах:

*Er treibt Sport. – Er treibt **nicht/keinen** Sport.*

*Er spricht Deutsch. – Er spricht **nicht/kein** Deutsch.*

*Er hat Abschied genommen. – Er hat **keinen** Abschied genommen. – Er hat **nicht** Abschied genommen.*

- після займенника *solche*:

*Er mag solche Spiele. – Er mag **keine solchen** Spiele. – Er mag **solche** Spiele **nicht**.*

3. Іменник

3. 1 Іменник. Загальні відомості

(Das Substantiv. Allgemeines)

Іменник (das Substantiv) – повнозначна змінна частина мови, що означає предметність. Поняття предметності включає не лише назви предметів та істот, а й назви опредмечених абстрактних понять, дій, ознак, процесів, станів.

У німецькій мові іменники поділяються на 2 групи: на *конкретні (Konkreta)* та *абстрактні (Abstrakta)*.

Серед *конкретних* іменників виділяють:

- *загальні назви (Gattungsnamen): die Frau, der Baum, das Haus,*
- *власні назви (Eigennamen): die Ukraine, Alexander, Goethe,*
- *назви речовин (Stoffnamen): der Schnee, die Kreide, das Wasser,*
- *збірні назви (Kollektiva): die Menschheit, die Kleidung.*

Абстрактні іменники – це назви абстрактних, узагальнених понять, які ми сприймаємо лише розумово, а не за допомогою органів чуття. Абстрактні іменники позначають властивості, почуття, процеси і т. д. (*die Liebe, das Lesen*).

Іменники у німецькій мові пишуться з *великої літери*.

Іменник у німецькій мові має три роди: чоловічий – das *Maskulinum* (m., männliches Geschlecht), жіночий – das *Femininum* (f., weibliches Geschlecht), середній – das *Neutrum* (n., sächliches Geschlecht).

Більшість іменників мають 2 числа: однину – den *Singular* (Sg.) і множину – den *Plural* (Pl.).

Усі іменники відмінюються. В німецькій мові розрізняють чотири відмінки (**4 Kasus**):

<i>Nominativ</i>	(N.)	Wer? Was? (Хто? Що?)
<i>Genitiv</i>	(G.)	Wessen? (Чий? Чия? Чие? Чий?)
<i>Dativ</i>	(D.)	Wem? (Кому?)
<i>Akkusativ</i>	(A.)	Wen? Was? (Кого? Що?)

3.2 Артикль. Форми і функції артикля

(Der Artikel. Die Formen und die Funktionen des Artikels)

Перед німецьким іменником стоїть особливе супровідне слово, *артикль* – *der Artikel* (der / ein Lehrer, die / eine Frau, das / ein Buch, die / - Kinder).

Артикль (der Artikel) – це службова частина мови, яка супроводить іменник і вказує на його граматичні категорії (рід, число, відмінок, означеність і неозначеність іменника).

Артикль буває двох видів: *означений (der bestimmte Artikel)* та *неозначений (der unbestimmte Artikel)*. Якщо перед іменником артикль відсутній, то говорять про нульовий артикль (*der Nullartikel*).

Означений артикль розвинувся з вказівного займенника „*der*“, а *неозначений* – з неозначеного числівника „*ein*“.

Таблиця відмінювання означеного артикля

Kasus	Sg.			Pl.
	m.	f.	n.	
N.	der	die	das	die
G.	des	der	des	der
D.	dem	der	dem	den
A.	den	die	das	die

Неозначений артикль не має форми множини, він вживається лише в однині.

Таблиця відмінювання неозначеного артикля

Kasus	Sg.			Pl.
	m.	f.	n.	
N.	ein	eine	ein	-
G.	eines	einer	eines	-
D.	einem	einer	einem	-
A.	einen	eine	ein	-

Іменнику з неозначеним артиклем відповідає у множині безартиклева форма, тобто *нульовий артикль*.

Артикль виконує такі **функції**:

1. Артикль позначає рід іменника (*der Mann, die Frau, das Kind*).
2. Артикль позначає відмінок (*der Mann – des Mannes – dem Mann – den Mann*).
3. Артикль позначає число (*der Mann – die Männer, das Kind – die Kinder*).
4. Артикль є найважливішим засобом субстантивації (*krank – der Kranke*).
5. Артикль є носієм граматичних категорій означеності і неозначеності (*Ich lese ein Buch. Das Buch ist interessant.*).

3.3 Вживання артикля

(Der Artikelgebrauch)

Неозначений артикль вживається:

1. При першому згадуванні іменника, або якщо предмет невідомий:

Ich kaufe heute eine Zeitschrift.

Dort sitzt eine Frau.

2. Перед іменником, який вживається в однині як предикатив:

Das ist ein Buch.

3. Дуже часто після дієслів *haben*, *brauchen*, *nennen* та безособового виразу *es gibt*:

Mein Freund hat einen Hund.

Ich brauche ein Wörterbuch.

Ich nenne ihn einen guten Freund.

In meinem Zimmer gibt es einen Schreibtisch, einen Stuhl und ein Bett.

4. При позначенні цілого класу предметів:

Die Katze ist ein Haustier.

5. При порівнянні після *wie* und *für*:

Sie spricht wie eine Deutsche.

Was für ein gutes Auto ist das!

6. У значенні «один, якийсь» та у сполученнях „so ein“, „solch ein“, „ein solcher“:

Eine Studentin hat uns gesagt, dass wir den Übungsraum wechseln sollen.

Einen solchen Ehemann wünsche ich mir nicht.

7. У вигуках:

So ein Pech! So ein Dummkopf! Dort herrschte ein Betrieb!

8. Інколи перед власними іменами:

Dieses Bild ist ein Picasso.

Gibt`s bei Ihnen einen Müller?

9. У сталих виразах, прислів'ях тощо:

Aus einer Gans wird nie ein Adler.

wie eine Seifenblase zerplatzen

eine gute Nase für etw. haben

Означений артикль вживається:

1. Перед іменником, який відомий з контексту:

Hans liest ein Buch. Das Buch ist interessant.

Das ist Erika. Das Mädchen ist nett.

2. Перед іменником, який уточнений:

- прикметником у найвищому ступені порівняння:

Peter ist der fleißigste Student in unserer Gruppe.

- іменником у родовому відмінку:

Das Auto meines Freundes kostet ziemlich viel.

- порядковим числівником:

Wir lesen das zweite Kapitel.

- означенням зі значенням місця і часу:

Die heutige Zeitung liegt auf dem Tisch.

Das Haus rechts gehört mir.

- інфінітивною групою:

Ich habe den Traum nach Österreich zu fahren.

- підрядним реченням:

Das sind die Studenten, die sehr gute Leistungen haben.

- сполученням «прийменник + іменник або займенник»:

Das Mädchen aus Polen spricht polnisch.

Die Kamera von ihm ist gut.

3. Перед іменником, що визначений ситуацією:

Schließen Sie das Fenster.

4. Перед іменником, який позначає єдиний в своєму роді предмет. Сюди належать:

- астрономічні поняття:

der Himmel, der Mars, der Mond, die Sonne, der Drache, der Jupiter, der Saturn, die Milchstraße, die Venus, die Waage, der Weltraum (der Kosmos), das Universum.

Aber! Das Kind malt eine Sonne.

- географічні назви:

загальні географічні поняття: der Äquator, die Arktis, die Antarktis, das Bermudadreieck, die Erde, das Kap der guten Hoffnung, der Nordpol, die Tundra, die Gezeiten, die Tropen;

назви гір: die Alpen, die Anden, die Pyrenäen, die Eifel;

назви морів, океанів, річок тощо: der Atlantische / Indische / Stille / Pazifische Ozean, die Nordsee, die Ostsee, das Mittelmeer, der Kanal / der Ärmelkanal, der Bosporus, der Golfstrom, der Baikal, der Bodensee;

назви країн:

жіночого роду: die Mongolei, die Ukraine, die Schweiz, die Slowakei, die Slowakei, die Türkei;

чоловічого роду: der Sudan;

Але! (der) Iran, (der) Irak, (der) Jemen, (der) Libanon, (der) Senegal, (der) Tschad, (der) Kongo.

у формі множини: die Vereinigten Staaten von Amerika, die Vereinigten Arabischen Emirate, die Niederlande, die Philippinen;

скорочення: die BRD, die USA, die GUS, die EU;

зі словам die Föderation, das Königreich, die Republik, die Union, der Staat, die Stadt: das Vereinigte Königreich von Großbritannien und Nordirland, das Königreich Schweden, die Bundesrepublik Deutschland, Föderation Bosnien und Herzegowina, der Vatikanstaat / die Vatikanstadt;

назви федеральних земель або неофіційні назви районів, областей: das Saarland, das Rheinland, das Schwabenland;

деякі острови, півострови, групи островів: die Bermudas, die Hebriden, die Kanaren, die Krim, die Kurilen.

Aber! Alaska, Rügen, Kamtschatka, Kreta, Korsika, Sachalin.

географічні назви з означенням: das heutige Polen / das Polen von heute, das alte Prag, der schöne Jemen.

5. Перед назвами пір року, місяців, днів тижня, часу доби:
der Frühling, der Oktober, der Donnerstag, der Morgen, der Abend, die Nacht, das Frühstück, das Mittagessen, das Abendessen.
Але! Guten Abend! Es ist Herbst. Wir treffen uns nächsten Montag.
6. Перед назвами готелів, кафе, ресторанів, кінотеатрів та театрів:
das „Astoria“, das „Kosmos“, das „Pallada“.
7. Перед назвами вулиць, площ, бульварів:
der Kurfürstendamm, die Wjatscheslaw-Tschornowola-Straße.

8. Перед іменником, який вказує на весь вид предметів:
Der Adler ist ein Vogel.
Die Eiche ist ein Baum.
9. Перед збірними поняттями, що позначають групу чи колектив людей:
die Menschheit, die Jugend, die Weltbevölkerung.
10. Перед назвами будівель, споруд, пам'ятників, які є єдиними у своєму роді:
die Dresdner Zwinger, der Kölner Dom, der Taj Mahal, die Chinesische Mauer, die Wartburg.
11. Перед назвами закладів, організацій:
die Leipziger Messe, die UNO (die Vereinigten Nationen), die Deutsche Bücherei.
12. У назвах кораблів і фірмових поїздів:
die „Titanik“.
13. Перед назвами історичних і культурних епох, стилів у мистецтві:
das Mittelalter, der Feudalismus, der Sozialismus, die Renaissance.
14. У назвах релігій і світогляду:
der Atheismus, der Buddhismus, der Islam, das Christentum.
15. У назвах державних, народних та деяких релігійних свят:
der 8. März, der Volkstrauertag, der Heilige Abend, der Fasching, die Fastnacht, die Himmelfahrt.
Але! Silvester, Neujahr, Ostern, Weihnachten, Pfingsten.

16. У назвах історичних подій та документів:

die Völkerschlacht bei Leipzig, die Bibel, das Alte Testament.

17. У назвах галузей науки, вчень, теорій, наукових термінів і мов:

die Linguistik, das Ukrainisch(e), die Relativitätstheorie, die Weltraumforschung.

Але! Назви навчальних предметів вживаються без артикля: *Wir studieren Sprachwissenschaft. Wir haben heute Deutsch und Englisch.*

18. У прізвиськах:

August der Starke, Karl der Große, Friedrich der Zweite.

19. Інколи перед іменами та прізвищами:

Was sagt die Monika dazu?

Ich bin der Paul.

Wir kennen den Lutz sehr gut.

Ich muss noch im Duden nachsehen.

die kleine Petra.

20. Перед назвами професій, посад, видів діяльності, титулів, учених ступенів (з означенням):

Otto Müller, der Direktor, ist noch jung.

Der langjährige Premierminister.

Але! *Direktor Schmidt, Doktor Braun.*

21. У назвах газет і журналів:

„Der Spiegel“, „Die Welt“, „Die Zeit“, „Die Woche“, „Der neue Tag“.

22. При позначенні виду транспорту:

Wir fahren heute mit dem Bus.

23. Перед назвами видів засобів масової інформації:

Jeden Tag um neun Uhr schaltet er das Radio ein.

Es stand in den Zeitungen.

24. У стійких словосполученнях, прислів'ях тощо:

die Nase hoch tragen; aufs Land fahren, ins Grüne fahren, auf dem Lande leben;

In der Kürze liegt die Würze.

Нульовий артикль вживається:

1. Перед власними назвами. Сюди належать:

- Імена та прізвища: *Martin, Erika, Müller ...*

- Назви континентів: *Afrika, Europa, Asien.*

Але! *die Arktis, die Antarktis.*

- Назви країн середнього роду: *Polen, Ungarn.*

- Деякі назви країн чоловічого роду, які можуть вживатися як з означеним артиклем, так і без нього: *(der) Iran, (der) Irak, (der) Jemen, (der) Libanon, (der) Senegal, (der) Tschad.*

- Назви регіонів: *Galizien, Alaska, Kreta.*

- Назви населених пунктів: *Dresden, Kyjiw, Lemberg*, але *die Vatikanstadt* - місто Ватикан, *der Haag* - Гаага (також *Den Haag* і *Haag*).

- Якщо перед власним іменем стоять слова Familie, Frau, Fräulein, Herr, Genosse, Kollege:

Familie Müller, Kollege Beckenbauer, Frau Schulze.

Запам'ятайте:

Якщо власні назви уточнені означенням, то вони вживаються з означеним артиклем: *der kleine Peter, der junge Heine, der Goethe der Weimarer Zeit; das heutige Kyjiw, das schöne Paris, das weite Afrika.*

2. Перед іменником-предикативом, що позначає професію, рід заняття, національність, належність до партії, організації:

Er ist Lehrer (Schauspieler).

Er ist Student.

Sie ist Engländerin. Er ist Ukrainer.

Er ist Berliner.

Er war Kommunist.

Er ist Anarchist (Utopist).

Але!!!

Er ist ein guter Lehrer.

3. Перед назвами пір року, місяців, днів тижня, часу доби у конструкції es + sein / werden:

Es ist Winter.

Bald wird Herbst.

4. Якщо перед іменником стоїть:

- займенник: *Mein Bruder kommt morgen.*

- кількісний числівник: *Zwei Frauen sitzen am Tisch.*

- означення, виражене власним іменем у родовому відмінку: *Annas Mutter ist Journalistin.*

-

5. У множині, якщо в однині іменник вживався з неозначеним артиклем:

Auf dem Tisch liegt ein Buch. → Auf dem Tisch liegen Bücher.

6. Перед назвами речовин, якщо не вказується точна кількість:

Ich gehe Milch kaufen.

Er trinkt gern Bier.

Der Tisch ist aus Holz gebaut.

Але!!!

Das Brot ist trocken. (dieses Brot)

Gib mir bitte die Milch. (diese Milch)

Bringen Sie mir bitte einen Kaffee. (eine Portion)

7. У назвах деяких підприємств, спортивних клубів, які містять аббревіатури *AG* (Акціонерне товариство), *FC ФК* (Футбольний клуб) та ін.:

FC Динамо Куjiw

8. Перед деякими абстрактними поняттями, а саме:

- перед назвами деяких свят: *Weihnachten, Ostern, Pfingsten;*
- перед назвами навчальних предметів: *Die Vorlesungen in Chemie besucht er gern. Er ist in Mathematik fit.*
- перед назвами мов як навчальних предметів або мови спілкування: *Wir lernen Deutsch. Er spricht Chinesisch gut.*
- Перед абстрактними іменниками, які позначають почуття, стан тощо: *Ich fühle Einsamkeit. Es ist Liebe.*

9. У звертаннях, вигуках, наказах, командах:

Verehrte Gäste!

Liebe Frau Karsten!

Sehr geehrter Herr Busch!

Streitet euch nicht, Kinder!

Achtung! Mann über Bord!

Vorsicht, hier ist es glatt!

Hilfe!

10. У певних видах текстів, а саме: вивісках, телеграмах, оголошеннях, назвах книг, телепередач, газет, журналів, в інструкціях, довідковій літературі тощо:

Apotheke

Post

*Hörer abnehmen, Wählzeichen abwarten, Telefonkarte einstecken,
Rufnummer wählen ...*

Fremdwörterbuch (Duden)

11. При переліченні:

*Ich sehe Männer und Frauen, Kinder und Tiere, Blumen und Bäume,
Himmel und Sonne.*

12. Після дієслова haben перед назвою хвороби або частин тіла (у множині):

Er hat blaue Augen.

Er hat Schnupfen / Fieber / Grippe.

Але! *Er hat einen Herzanfall. Er hat Bauchschmerzen.*

*(alle Krankheiten auf: - störung, -entzündung, -erkrankung, -schwäche,
-infarkt).*

13. Після дієслова haben у поєднанні з іменниками Angst, Durst, Ferien, Geburtstag, Hunger, Lust, Mühe, Pech, Recht, Urlaub, Wut, Zorn, Mut, Geduld, Verspätung і т. д.

Ich habe Durst.

Otto hat Mut (Geduld).

14. Після дієслів *spielen*, *trainieren*, *üben*, *singen*, *tanzen* з назвами видів спорту, музичних інструментів, ігор, танців, голосів:

Er spielt Gitarre.

Sie tanzt gut Walzer.

Er trainiert Hochsprung.

15. Після дієслів *fahren* і *laufen* у поєднанні з іменником:

Er fährt Ski.

Ich laufe Schlittschuh.

16. Після дієслів *können*, *beherrschen*, *lernen*, *sprechen* перед назвами мов:

Ich beherrsche Englisch.

Er kann Spanisch.

17. У ряді конструкцій, які позначають час, а саме:

- після *ab*, *bis*, *seit*: *bis Montag*, *ab Freitag*, *seit Mai*;

- після *kommend*, *nächst*, *letzt*, *vorig*: *vorige Woche*, *nächsten Montag*;

- після *Anfang*, *Mitte*, *Ende* у поєднанні з назвами пір року та місяців: *Mitte Sommer*, *Ende April*, *Anfang Januar*.

18. У сталих виразах, прислів'ях тощо:

aufßer Atem sein, *laut Gesetz*, *mittels Computer*, *unter Alkohol stehen*, *zu Ende führen*, *Atem holen*, *Beifall klatschen*, *Platz nehmen*, *Rad fahren*, *wie Espenlaub zittern*, *auf Schritt und Tritt*;
Reden ist Silber, *Schweigen ist Gold*.

3.4 Вживання артикля з власними назвами

(Der Gebrauch des Artikels bei Eigennamen)

Власні назви, перед якими вживається артикль, поділяються на три групи:

1. власні назви осіб;
2. географічні та астрономічні назви;
3. інші власні назви.

Вживання артикля з власними назвами осіб

1. Власні назви осіб (прізвища, імена, по-батькові) вживаються без артикля, оскільки означають єдині в своєму роді особи, яких немає потреби виділяти за допомогою артикля:

Peter ist klein.

Hans Müller arbeitet in der Marketingabteilung.

2. Власні назви осіб вживаються з означеним артиклем, якщо їх уточнюють означення:

Der kleine Peter spielt im Hof.

3. Власні назви осіб часто вживаються в усному мовленні з означеним артиклем, який вказує на рід і відмінок:

Erika gab dem Peter das Buch.

Klaus schätzt den Thomas.

4. Вживання власних назв осіб з означеним артиклем надає мові відтінку фамільярності:

Was sagt denn die Monika dazu?

Der Karl ist es gewesen.

5. Власні назви осіб вживаються з неозначеним артиклем, якщо особі, яка говорить, нічого не відомо, крім їх імені або прізвища:

*Da hat jemand nach **einer Uta** gefragt. Ich weiß überhaupt nicht, wer das sein soll.*

*Arbeitet hier **ein** (gewisser) **Udo Otto**?*

6. Власні назви осіб у множині вживаються звичайно з означеним артиклем:

*Die beiden **Heinze** sahen sehr siegesbewusst aus... . (R. Dehmel)*

7. Прізвища видатних людей античності і середньовіччя в родовому відмінку вживаються звичайно з означеним артиклем, особливо якщо вони закінчуються на **s, z, x**: *des **Senekas**, des **Sokrates**, des **Hus**.*

8. У множині прізвища можуть вживатися з означеним артиклем (який надає значення *diese*) і без нього:

Meyers besuche ich im März. – Майєрів я відвідаю у березні.

Die Meyers besuche ich im März. – Цих Майєрів я відвідаю у березні.

9. Прізвищами письменників, художників, учених, винахідників часто називають їх твори і винаходи, отже, власні назви осіб стають загальними. Артикль вживається з ними як із загальними назвами:

*Dieses Bild ist **ein Rembrandt** (**ein Picasso**).*

*In der Galerie ist auch **ein echter Rubens** zu sehen.*

*Jetzt spielt das Orchester **einen Mozart**.*

*Er betrachtete **den Raffael**.*

*Sie liest **den Ovid**.*

Dieser Wagen ist ein Diesel.

Das ist ein Duden.

10. Власні назви осіб при звертанні вживаються без артикля:

Deine Sache, Johann Hardekopf, marschiert und siegt. (W. Bredel)

Вживання артикля з географічними та астрономічними власними назвами

1. Назви материків, країн, населених пунктів середнього роду, які не уточнюються означенням, вживаються без артикля:

Er wohnt in Polen.

Im Januar fahren wir nach Lwiw.

2. Якщо назви материків, країн, населених пунктів середнього роду уточнюються означенням, то вони вживаються з означеним артиклем:

das weite Afrika, das schöne Paris, das sonnige Italien.

3. Назви країн і міст вживаються без артикля, якщо означення, яке уточнює їх, виражене прикметниками *ganz* і *halb*:

durch ganz Berlin, aus halb Frankreich.

4. Назви країн жіночого і чоловічого роду, і назви міст чоловічого роду вживаються з означеним артиклем:

Er fährt in die Ukraine.

Dieses Jahr erholt sich unsere Familie auf der Krim.

5. Назви океанів, морів, озер, річок, гір, пустель, планет і сузір'їв вживаються з означеним артиклем:

der Atlantik, die Ostsee, der Balaton, der Dnipro, die Elbe, der Harz, der Ural, der Elbrus, die Sahara, der Jupiter, die Venus u. a.

6. Множинні географічні та астрономічні власні назви вживаються з означеним артиклем:

die Dardanellen, die Karpaten, die Alpen, die Kurillen, die Bermudas, die Niederlande, die Zwillinge u. a.

7. Географічні та астрономічні власні назви вживаються з неозначеним артиклем, якщо уточнюються означенням, яке характеризує ці назви незвично, по-новому. Тоді неозначений артикль має посилене індивідуалізуюче значення:

Hab mir die Augen müd und wund gesehn, nach eines freien Deutschland Aufersehn. (J. R. Becher)

8. Багато географічних власних назв стали загальними. Ними названо продукти або вироби, що походять з певних країн або місцевостей. У цьому разі артикль вживається як із загальними назвами:

der Bordeaux (вино), *der Madeira* (вино), *der Kognak*, *die Havanna* (сигара), *der Mokka* (кава).

Вживання артикля з іншими власними назвами

Назви кораблів, установ, кінотеатрів, готелів, організацій, товариств, вулиць, площ, літературних, наукових і художніх творів, газет і журналів вживаються з означеним артиклем, якщо артикль безпосередньо навіть не стосується цих назв:

Die „Titanic“ ist 1914 gesunken.

Er wohnt im „Interkontinental“.

Heute hat sich in der Goethestraße ein Verkehrsunfall ereignet.

3.5 Рід іменника

(Genus (Geschlecht) der Substantive)

У німецькій мові в однині іменник має три роди: чоловічий (das Maskulinum, das männliche Geschlecht), жіночий (das Femininum, das weibliche Geschlecht), середній (das Neutrum, das sächliche Geschlecht). Граматичний рід властивий не тільки назвам істот, а й іменникам, що означають предмети або абстрактні поняття.

Рід іменників у німецькій та українській мовах може не збігатися:
der Sommer (чол. р.) – літо (середн. р.)

У німецькій мові немає вичерпних правил визначення роду іменників, тому їх потрібно заучувати разом з артиклем.

3.5.1 Визначення роду іменників за їх значенням

У багатьох випадках рід іменників можна визначити за значенням.

До чоловічого роду належать назви:

- 1) осіб чоловічої статі: der Vater, der Mann, der Junge, der Knabe, der Freund, der Neffe, der Held;
- 2) тварин чоловічої статі: der Löwe, der Wolf, der Bär, der Hund, der Fuchs;
- 3) більшості птахів: der Adler, der Rabe, der Falke, der Strauß, der Star.
Виняток: die Nachtigall, die Möwe, die Schwalbe і т.д.
- 4) більшості риб: der Karpfen, der Hering, der Lachs, der Hecht, der Zander.
Виняток: die Forelle, die Karausche, die Sprotte, die Krabbe;
- 5) сторін світу: der Osten, der Westen, der Norden, der Süden.
- 6) вітрів та опадів: der Wind, der Taifun, der Föhn, der Orkan, der Monsun, der Regen, der Schnee, der Hagel, der Reif, der Tau, der Nebel.
Виняток: die Bora, die Brise;

- 7) пір року, місяців, днів тижня і часу доби: der Sommer, der Frühling, der Juli, der September, der Mittwoch, der Sonntag, der Morgen, der Abend.
Виняток: das Frühjahr, die Nacht.
- 8) гірських порід, мінералів, коштовного каміння: der Sand, der Kalk, der Basalt, der Granit, der Marmor, der Quarz, der Gips, der Diamant, der Rubin, der Topas.
Виняток: die Kreide, die Perle;
- 9) багатьох гір: der Brocken, der Elbrus, der Vesuv, der Mount Everest.
Виняток: die Tatra, die Alpen, die Karpaten, das Erzgebirge, die Zugspitze.
- 10) марок машин та поїздів: der Mercedes, der BMW, der Mazda, der Fiat, der Lada, der Opel, der Toyota, der Bavaria.
- 11) алкогольних напоїв: der Wein, der Sekt, der Kognak, der Wodka.
Виняток: das Bier.
- 12) грошей: der Cent, der Dollar, der Euro, der Franken, der Pfennig.
Виняток: die Hrywnja, die Kopeke, die Krone, die Lira, die Mark, das Pfund.

До жіночого роду належать назви:

- 1) осіб жіночої статі: die Mutter, die Schwester, die Frau, die Tochter.
Виняток: das Weib, das Mädcl, das Mädchen, das Fräulein.
- 2) тварин жіночої статі: die Kuh, die Stute, die Sau, die Katze, die Gans, die Ente;
- 3) більшості дерев і квітів: die Eiche, die Birke, die Linde, die Kiefer, die Rose, die Nelke.
Виняток: der Ahorn, der Flieder, der Baobab, der Kaktus, der Mohn, der Holunder, der Lavendel, das Schneeglöckchen, das Veilchen;
- 4) комах: die Fliege, die Biene, die Ameise, die Grille, die Motte, die Mücke, die Wespe.
Виняток: der Schmetterling, der Käfer, der Floh, der Kakerlak;
- 5) фруктів і овочів: die Erbse, die Kartoffel, die Birne, die Kiwi, die Zucchini, die Aubergine, die Wassermelone.

Виняток: der Knoblauch, der Lauch, der Kohl, der Kürbis, der Rettich, der Pfirsich;

6) ягід: die Brombeere, die Erdbeere, die Hagebutte, die Heidelbeere, die Johannisbeere, die Weintraube, die Stachelbeere, die Himbeere.

7) кораблів та літаків: die Boeing, die Concorde, die Tu, die Titanic, die „Odessa“, die „Santa Maria“.

Але: der (die) „Iwan Franko“, der (die) „Karl“ (якщо кораблі названі чоловічими іменами, вони можуть бути чоловічого або жіночого роду);

8) сортів сигарет: die Camel, die Marlboro;

9) більшість назв німецьких річок та іншомовні назви річок, що закінчуються на -а та -е: die Donau, die Elbe, die Weser, die Spree, die Oder, die Wolga, die Themse, die Seine.

Але: Інші іншомовні назви річок та деякі німецькі річки – чоловічого роду: der Rhein, der Main, der Neckar, der Nil, der Amazonas, der Dnipro.

10) субстантивовані назви цифр: die Eins, die Neun, die Tausend, die Million.

Але: das Hundert, das Tausend, das Dutzend, das Drittel.

До середнього роду належать назви:

1) молодих (недорослих) істот: das Kind, das Baby, das Lamm, das Kalb;

2) більшості металів, хімічних елементів, ліків: das Kupfer, das Aluminium, das Radium, das Gold, das Silber, das Blei, das Eisen, das Aspirin.

Виняток: der Stahl, die Bronze, der Phosphor, der Wasserstoff, der Sauerstoff;

3) букв, звуків, фарб: das Ypsilon, das „a“, das Grün;

4) мов: das Deutsch(e), das Ukrainisch(e);

5) миючих засобів: das Persil, das Fairy;

6) континентів, країн, населених пунктів: das Afrika, das Australien, das Deutschland, das Polen, das Paris, das Kyjiw.

Виняток: die Türkei, die Mongolei, die Ukraine, die Schweiz, der Sudan, (der) Iran, (der) Irak, (der) Jemen, der Libanon, die Niederlande, die USA, der Haag (den Haag, Haag);

7) готелів, кінотеатрів, кафе: das Hilton, das Astoria, das Kosmos.

3.5.2 Визначення роду іменників за словотворчою формою

Рід іменників можна також визначити за формою (словотворчими елементами).

До чоловічого роду належать:

- 1) іменники з суфіксами -er, -ler, -ner, -el, -ling, -ig, -ich: der Essig, der Lehrling, der Teppich, der Rettich.
- 2) іменники з суфіксом -e, які позначають назви осіб та тварин чоловічого роду: der Knabe, der Junge, der Slowake, der Löwe;
- 3) іменники, утворені за допомогою іншомовних суфіксів (переважно назви осіб, а також назви неістот): -ant, -ent, -or, -ot, -at, -är, -ist, -nom, -log(e), -graph, -soph, -ismus, -iker, -al, -ar, -us, -on: der Demonstrant, der Student, der Pilot, der Diplomat, der Sekretär, der Polizist, der Astronom, der Philolog(e), der Photograph, der Philosoph, der Politiker, der Admiral, der Jubilar, der Egoismus, der Planet, der Komet, der Paragraph.
Але: das Militär, das Dokument, das Talent, das Labor, das Genus, das Tempus.
- 4) іменники, утворені від основ дієслів: der Beginn, der Gang, der Lauf, der Dank, der Sprung.
Але: das Spiel, das Grab, das Leid.

До жіночого роду належать:

- 1) іменники з суфіксами: -e, -ei, -in, -heit, -keit, -schaft, -ung: die Liebe, die Bücherei, die Übung, die Freundin, die Freundschaft, die Krankheit, die Fröhlichkeit.
- 2) іменники з іншомовними суфіксами: -ik, -enz, -ur, -ion, -a, -tät, -ie, -anz, -ade, -age, -thek, -itis: die Musik, die Mechanik, die Existenz, die Resonanz, die Realität, die Bibliothek, die Etage, die Galerie, die Bronchitis, die Aula, die Literatur, die Deklination, die Marmelade.

До середнього роду належать:

- 1) іменники, утворені за допомогою суфіксів: -chen, -lein, -tel, -tum: das Mädchen, das Fräulein, das Eigentum, das Fünftel.
Але: der Irrtum, der Reichtum;
- 2) багато іменників з суфіксами -nis, -sal, -ium: das Ergebnis, das Ereignis, das Gedächtnis, das Schicksal, das Laboratorium.
Але: die Erlaubnis, die Finsternis, die Wildnis;
- 3) іменники з іншомовними суфіксами: -ett, -il, -ma, -o, -(m)ent, -um, -at, -in: das Kabinett, das Ventil, das Drama, das Konto, das Dokument, das Referat, das Benzin, das Aspirin.
Але: der Abonnent, der Zement, der Kadett, der Automat;
- 4) субстантивовані інфінітиви: das Sprechen, das Lesen, das Schreiben;
- 5) збірні назви, утворені за допомогою префікса ge- (з суфіксом -e або взагалі без суфікса): das Gebirge, das Gestein, das Gepäck, das Gehör, das Gemüse, das Gebäude.
Але: der Gebrauch, der Gesang, der Geschmack.

3.5.3 Омоніми

В німецькій мові є ряд омонімів, які мають різний рід і різне значення.

der Band	том	das Band	стрічка
der Bauer	селянин	das Bauer	клітка
der Bund	союз, спілка	das Bund	в'язка, пучок
der Erbe	спадкоємець	das Erbe	спадщина
der Flur	коридор	die Flur	поле, нива
der Golf	затока, лиман	das Golf	гольф
der Harz	Гарц (гори)	das Harz	смола
der Hut	капелюх	die Hut	захист
der Kiefer	щелепа	die Kiefer	сосна
der Kunde	клієнт	die Kunde	звістка
der Leiter	керівник	die Leiter	драбина
der Mensch	людина	das Mensch	погань
der Messer	вимірюв. прилад	das Messer	ніж
der Moment	миттєвість, мить	das Moment	момент, фактор
der Tau	роса	das Tau	канат, трос
der Tor	дурень	das Tor	ворота, гол
der Schild	щит	das Schild	вивіска
der See	озеро	die See	море
die Steuer	податок	das Steuer	кермо
der Verdienst	зарплата	das Verdienst	заслуга
der Weise	мудрець	die Weise	спосіб

3.5.4. Рід складних іменників

Складні іменники складаються, як правило, з двох частин: з означального слова (*das Bestimmungswort*), яке стоїть на першому місці (*die Fremdsprache*), та основного слова (*das Grundwort*), яке стоїть на другому місці (*die Heimatstadt*). Головний наголос падає на означальне слово. Між означальним та основним словом можуть стояти з'єднувальні елементи **-(e)s**, **(e)n**, **-er** (*der Arbeitsplatz*, *der Kindergarten*, *die Heldentat*).

Рід складних іменників визначається за родом основного слова:

означальне слово	+ основне слово	= складне слово
das Land	+ die Karte	= die Landkarte
die Schule	+ der Hof	= der Schulhof

Граматичний рід складноскорочених слів визначається за родом основного слова:

die BRD – die Bundesrepublik Deutschland.

Скорочені слова зберігають рід повного слова:

der Akku – der Akkumulator; die Lok – die Lokomotive; der Pulli – der Pullover; die Uni – die Universität; der Kuli – der Kugelschreiber.

У деяких випадках основне слово втрачає своє самостійне значення, а отже, і свій рід:

а) деякі складні іменники з другим компонентом *-mut* (від *der Mut*) мають:

- жіночий рід: *die Anmut* (грація), *die Demut* (смиренність, покірливість), *die Armut* (бідність), *die Großmut* (великодушність), *die Langmut* ((довго)терпіння, поблажливність), *die Sanftmut* (лагідність, покірність), *die Schwermut* (меланхолія, туга), *die Wehmut* (смуток, туга);

- чоловічий рід: *der Edelmut* (благородство), *der Freimut* (відвертість), *der Gleichmut* (спокій, байдужість), *der Hochmut* (зарозумілість, пихатість), *der Kleinmut* (легкодухність, боягузтво), *der Missmut* (досада, невдоволення), *der*

Opfermut (самовідданість), *der Übermut* (випівка, пустотливість), *der Unmut* (невдоволення, поганий настрій).

б) одні складні іменники з *-teil* (від *der Teil*) мають:

- чоловічий рід (*der Teil*): *der Anteil* (частина, пай), *der Bestandteil* (складова частина, елемент), *der Bruchteil* (частина, частка), *der Erdteil* (геогр. частина світу), *der Körperteil* (частина тіла), *der Nachteil* (недолік), *der Stadtteil* (частина міста), *der Vorteil* (перевага), *der Weltteil* (частина світу);

- середній рід (від *das Teil*): *das Abteil* (купе), *das Gegenteil* (протилежність), *das Hinterteil* (зад (розм.)), *das Ersatzteil* (запасна частина), *das Urteil* (судження, думка; вирок);

- чоловічий і середній рід: *der/das Erbteil* (частина спадщини), *der/das Oberteil* (верхня частина), *der/das Vorderteil* (передня частина (одягу)).

в) складні іменники з *-meter* (від *der/das Meter*) мають:

- чоловічий рід в словах, які позначають одиницю довжини: *der Millimeter* (міліметр), *der Zentimeter* (сантиметр), *der Kilometer* (кілометр);

- середній рід в словах, які позначають прилади: *das Barometer* (барометр), *das Chronometer* (хронометр), *das Thermometer* (термометр), *das Volt(a)meter* (вольтметр) та ін., **але:** *der/das Tachometer* (тахометр).

3.6 Утворення множини іменників

(Pluralbildung der Substantive)

Іменник у німецькій мові має дві форми числа: однину (der Singular) та множину (der Plural). Більшість іменників вживаються як в однині, так і в множині.

Граматичними засобами утворення множини іменників є формотворчі *суфікси* і *артикль*, а фонетичними – *умлаут* і *наголос* (дуже рідко):

1. die Suffixe **-e, -(e)n, -er, -s**

der Tag – die Tage   die Tafel – die Tafeln

das Bild – die Bilder   das Auto – die Autos

2. der Umlaut

die Mutter – die Mütter

der Vater – die Väter

3. der Artikel

der Lehrer – die Lehrer

das Fenster – die Fenster

Дуже часто іменники утворюють множину за допомогою двох або більше засобів одночасно:

das Kind – die Kinder (два засоби)

das Buch – die Bücher (три засоби)

Основний засіб утворення множини іменників – суфікси. Залежно від суфіксів множини у німецькій мові розрізняють такі типи утворення множини іменників:

Тип I: суфікс **-e** (з та без умлаута);

Тип II: суфікс **-(e)n** (без умлаута);

Тип III: без суфікса (з та без умлаута);

Тип IV: суфікс **-er** (з умлаутом);

Тип V: суфікс **-s** (без умлаута).

За **I типом** (суфікс **-e** з та без умлаута) множину утворюють такі іменники:

1) більшість односкладових іменників чоловічого роду

з умлаутом: Arzt, Ast, Bach, Ball, Bart, Brand, Damm, Draht, Fall, Gast, Hahn, Hals, Kamm, Pfahl, Platz, Saal, Satz, Schatz, Schlag, Schrank, Schwanz, Stall, Stamm; Block, Bock, Frosch, Frost, Hof, Knopf, Korb, Lohn, Rock, Sohn, Stock, Stoß, Ton; Bruch, Busch, Duft, Dunst, Fluss, Fuß, Grund, Gruß, Hut, Kuss, Schluss, Stuhl, Sturm, Turm, Wunsch, Zug; Baum, Brauch, Kauf, Lauf, Schlauch, Traum, Zaun;

без умлаута: Aal, Grad, Halm, Pfad, Spalt, Tag; Docht, Dolch, Dom, Mond, Mord, Rost, Stoff; Huf, Hund, Punkt, Ruf, Schluck, Schuh; Weg, Fisch, Schritt, Brief, Dieb, Stein, Freund;

2) багатоскладові іменники чоловічого роду

з умлаутом: Anfang, Anlass, Antrag, Betrag, Einwand; Verstoß; Ausdruck, Genuss, Geruch;

без умлаута: Monat, Erfolg, Besuch, Verlust, Versuch; Käfig, Kürbis, Bericht, Entscheid, Vergleich;

3) односкладові іменники середнього роду та іменники середнього роду з префіксами **Ge-** або **Ver-** (без умлаута)

Beil, Bein, Blech, Boot, Erz, Fest, Gas, Gift, Haar, Heft, Jahr, Kreuz, Kinn, Maß, Meer, Moor, Paar, Pfund, Reich, Salz, Schiff, Schwein, Spiel, Stück, Tor, Werk, Ziel;

Gebot, Gefäß, Gelenk, Geschäft, Gesetz;

Verbot, Verdienst, Verhör,

а також: Besteck;

4) односкладові іменники жіночого роду (з умлаутом)

Axt, Bank, Hand, Kraft, Macht, Nacht, Naht, Stadt, Wand; Not; Frucht, Kuh, Kunst, Luft, Lust, Nuss, Wurst; Braut, Faust, Haut, Laus, Maus, Sau;

а також: Ausflucht, Geschwulst, Zusammenkunft;

5) іменники чоловічого роду на **-ling** та іменники середнього роду на **-nis** (з подвоєним -s)

Lehrling, Sperling, Zwilling, Ergebnis, Verhältnis, Verzeichnis, Zeugnis.

Тип II (суфікс **-(e)n** без умлаута):

1) більшість іменників жіночого роду:

die Frau, die Tasche, die Blume, die Ecke, die Birne i m. д.;

2) іменники чоловічого роду, які належать до слабкої та змішаної відміни:

der Automat, der Buchstabe, der Gedanke, der Glaube, der Herr, der Mensch, der Name, der Planet, der Wille, der Baue, der Nachbar i m. д.;

а також такі іменники чоловічого роду:

Dorn, Fleck, Mast, Muskel, Nerv, Pantoffel, Pfau, Schmerz, Schreck, See, Staat, Stachel, Strahl, Typ, Untertan, Vetter.

3) деякі іменники середнього роду:

das Auge, das Bett, das Ende, das Herz, das Hemd, das Insekt, das Interesse, das Ohr, das Statut, das/der Juwel.

Тип III (без суфікса *-el* з та без умлаута):

1) іменники чоловічого роду на *-el, -en, -er*:

без умлаута: Tadel, Strudel, Tunnel, Balken, Ballen, Braten, Haken, Schatten, Wagen, Verfahren, Groschen, Knochen, Posten, Kuchen, Daumen, Gaumen, Anker, Adler, Bagger, Dampfer, Donner, Koffer, Sommer; Ärmel, Bügel, Deckel, Esel, Flügel, Besen, Felsen, Rücken, Streifen, Fehler, Käfer, Keller, Körper, Ständer;

з умлаутом: Apfel, Mangel, Mantel, Nagel, Sattel, Vogel, Schnabel;

*а також багато назв осіб (назви професій, національностей, жителів):
Techniker, Schwimmer, Engländer, Österreicher, Berliner, Moskauer;*

2) іменники середнього роду на *-el, -en, -er; -chen, -lein, -sel* (без умлаута):

Kabel, Mittel, Pendel, Schnitzel, Becken, Eisen, Kissen, Wesen, Zeichen, Fenster, Gewässer, Lager, Messer, Häuschen, Büchlein, Streusel;

Але з умлаутом: das Kloster – die Klöster;

3) іменники жіночого роду: *die Mutter – die Mütter, die Tochter – die Töchter.*

Тип IV (суфікс *-er* з умлаутом):

1) односкладові іменники середнього роду:

Amt, Bad, Band, Bild, Blatt, Brett, Buch, Dach, Dorf, Ei, Fach, Feld, Fass, Glas, Glied, Grab, Gras, Gut, Haus, Holz, Horn, Huhn, Kalb, Kind, Kleid, Korn,

Kraut, Lamm, Land, Licht, Lied, Loch, Nest, Pfand, Rad, Rind, Schloss, Tal, Volk, Wort;

А також: Geschlecht, Gesicht, Gespenst;

2) декілька іменників чоловічого роду:

Geist, Gott, Irrtum, Leib, Mann, Rand, Mund, Reichtum, Wald, Wurm.

Тип V (суфікс -s без умлаута):

1) багато іншомовних іменників чоловічого та середнього роду:

der Boulevard, das Cafe, der Chef, das Hotel, der Klub, das Komitee, der Park, das Restaurant, der Sputnik, das Sofa, der Tank i m. d.;

2) іменники, що закінчуються на голосний, крім -e:

Echo, Sofa, Uhu, Vati, Oma;

3) багато скорочених слів:

der Akku, die Lok, der Kuli, das EKG, die GmbH, der Lkw, der Pkw, das Auto, das Kino, die Uni;

4) деякі слова із морської термінології та метеорології:

das Deck, das Dock, der Pier, das Wrack; das Hoch, das Tief.

Утворення множини іменників чоловічого роду

1. Більшість іменників чоловічого роду утворюють множину за допомогою суфікса **-e**:

der Brief – die Briefe, der Freund – die Freunde, der Tisch – die Tische, der Dialog – die Dialoge, der Vokal – die Vokale;

Багато іменників чоловічого роду з кореневими **a, o, u** та дифтонгом **au** отримують умлаут:

der Arzt – die Ärzte, der Baum – die Bäume, der Fluss – die Flüsse, der Saal – die Säle, der Gast – die Gäste;

Деякі іменників чоловічого роду з кореневими **a, o, u** та дифтонгом **au** не отримують умлаута:

der Tag – die Tage, der Monat – die Monate, der Laut – die Laute, der Hund – die Hunde;

2. Деякі групи іменників чоловічого роду отримують у множині суфікс **-(e)n**:

а) іменники чоловічого роду, які належать до слабкої та змішаної відміни:

der Junge – die Jungen, der Mensch – die Menschen, der Aspirant – die Aspiranten, der Name – die Namen, der Buchstabe – die Buchstaben.

б) такі іменники чоловічого роду:

der Staat – die Staaten, der Strahl – die Strahlen, der See – die Seen, der Bauer – die Bauern, der Nachbar – die Nachbarn, der Dorn – die Dornen, der Fleck – die Flecken, der Mast – die Masten, der Muskel – die Muskeln, der Nerv – die Nerven, der Pantoffel – die Pantoffeln, der Pfau – die Pfauen, der Schmerz – die Schmerzen, der Vetter – die Vettern.

в) іменники іншомовного походження із суфіксом **-or**. У цих іменників на множину вказує також наголос:

der Lektor – die Lektoren, der Doktor – die Doktoren, der Professor – die Professoren, der Traktor – die Traktoren. Виняток: der Korridor – die Korridore.
Іменник *der Motor* має дві форми множини: *die Motoren – die Motore*.

Г) у іншомовних словах на **-ismus** та **-us** суфікс **-en** додається до кореня слова:

der Mechanismus – die Mechanismen, der Typus – die Typen.

3. Лише невелика кількість іменників чоловічого роду отримують у множині суфікс **-er** (завжди з умлаутом голосних *a, o, u* та дифтонга *au*):

der Mann – die Männer, der Rand – die Ränder, der Wurm – die Würmer, der Reichtum – die Reichtümer, der Wald – die Wälder, der Strauch – die Sträucher, der Gott – die Götter;

4. Деякі іншомовні іменники отримують у множині суфікс **-s**:

der Klub – die Klubs, der Chef – die Chefs, der Anorak – die Anoraks, der Gummi – die Gummis, der Vati – die Vatis, der Papa – die Papas, der Opa – die Opas;

5. **Без суфікса** утворюють множину іменники чоловічого роду на **-er, -el, -en** (з умлаутом та без умлаута):

der Vater – die Väter, der Bruder – die Brüder, der Apfel – die Äpfel, der Mantel – die Mäntel, der Tunnel – die Tunnel, der Fehler – die Fehler.

6. Більшість іменників із компонентом **-mann** змінюють його на **-leute**:

der Seemann – die Seeleute

der Fachmann – die Fachleute

der Landsmann – die Landsleute

Але: *der Staatsmann – die Staatsmänner*

der Schneemann – die Schneemänner

7. Багато іменників латинського походження на -us утворюють множину за правилами латинської граматики:

der Kasus – die Kasus

der Modus – die Modi

der Terminus – die Termini

Утворення множини іменників середнього роду

1. Типовим суфіксом множини для іменників середнього роду є суфікс **-er**. Усі іменники з кореневими голосними **a, o, u** та дифтонгом **au** отримують умлаут:

das Bild – die Bilder, das Dorf – die Dörfer, das Buch – die Bücher, das Haus – die Häuser, das Lied – die Lieder.

2. Багато односкладових іменників середнього роду, іншомовні іменники з суфіксами **-at, -ment, -ut, -em, -om, -jekt**, а також похідні іменники, утворені за допомогою суфіксів **-icht, -nis, -sal** отримують у множині суфікс **-e** без умлаута:

das Jahr – die Jahre

das Diktat – die Diktate

das Heft – die Hefte

das Problem – die Probleme

das Werk – die Werke

das Institut – die Institute

das Meer – die Meere

das Dokument – die Dokumente

das Spiel – die Spiele

das Schicksal – die Schicksale

Запам'ятайте: Іменники із суфіксом **-nis** подвоюють у множині **-s**:

das Ereignis – die Ereignisse

3. Суфікс **-(e)n** без умлаута отримують у множині:

а) деякі односкладові іменники:

*das Bett – die Betten, das Auge – die Augen, das Ohr – die Ohren   das
Verb – die Verben, das Herz – die Herzen, das Interesse – die Interessen, das Insekt
– die Insekten, das Ende – die Enden, das Hemd – die Hemden, das Leid – die Leiden.*

б) у деяких інтернаціональних іменника суфікс **-en** додається до кореня слова:

das Museum – die Museen

das Stadion – die Stadien

das Drama – die Dramen

das Datum – die Daten

das Thema – die Themen

в) Суфікс **-ien** мають у множині такі іменники:

das Adverb – die Adverbien

das Numerale – die Numeralien

das Partizip – die Partizipien

das Material – die Materialien

4. Деякі іншомовні іменники середнього роду отримують у множині суфікс **-s**:

*das Auto – die Autos, das Atelier – die Ateliers, das Hotel – die Hotels, das
Kino – die Kinos, das Sofa – die Sofas, das Labor – die Labors, das Cafe – die
Cafes.*

Але: das Klima – die Klimate, das Schema – die Schemas / Schemata / Schemen, das Komma – die Kommas / Kommata, das Koma – die Kommas / Kommata, das Konto – die Konten / Kontos / Konti.

5. Без суфікса та без умлаута утворюють множину іменники середнього роду із суфіксами **-er, -el, -en, -chen, -lein** та іменники середнього роду з префіксом **ge-** та суфіксом **-(d)e**:

das Fenster – die Fenster, das Mädchen – die Mädchen, das Büchlein – die Büchlein, das Gebirge – die Gebirge, das Gebäude – die Gebäude, das Gemälde – die Gemälde.

Утворення множини іменників жіночого роду

1. Типовим суфіксом множини для іменників жіночого роду є суфікс **-(e)n**, який ніколи не супроводжується умлаутом. Цей суфікс отримують усі дво- та багатоскладові іменники, а також деякі односкладові іменники:

die Schule – die Schulen, die Regel – die Regeln, die Tür – die Türen, die Uhr – die Uhren.

Іменники жіночого роду, які закінчуються на **-in**, у множині подвоюють **-n**:

die Schülerin – die Schülerinnen.

2. Приблизно 30 односкладових іменників жіночого роду, завжди з умлаутом:

die Bank – die Bänke

die Stadt – die Städte

die Nacht – die Nächte

die Kraft – die Kräfte

die Hand – die Hände

die Nuss – die Nüsse

die Wand – die Wände

die Kuh – die Kühe

3. Суфікс **-s** отримують лише декілька іменників жіночого роду:

die Mutti – die Muttis

die Kamera – die Kameras

die Oma – die Omas

die Uni – die Unis

4. Два іменники жіночого роду утворюють форму множини без суфікса, але за допомогою умлаута:

die Mutter – die Mütter

die Tochter – die Töchter

Особливі випадки утворення множини іменників

1. Деякі іменники-омоніми утворюють множину за різними типами:

die Bank – die Bänke (Sitzmöbel) / die Banken (Geldinstitut)

die Mutter – die Mütter (Verwandtschaftsgrad) / die Muttern (Schraubenteil)

der Strauß – die Sträuße (gebundene Blumen) / die Strauße (Vogel)

Те саме стосується іменників-омонімів з різним родом:

der Band – die Bände (Buch) / das Band – die Bänder (etwas zum Binden)

der Bauer – die Bauern (Landwirt) / der/das Bauer – die Bauer (Käfig)

der Bund – die Bünde (Vereinigung) / das Bund – die Bunde (etwas Gebundenes)

der Flur – die Flure (Korridor) / die Flur – die Fluren (Feld)

2. Іменників із компонентом **-mann** утворюють множину за допомогою компонентів **-männer** або **-leute**:

Для позначення окремих осіб використовується компонент **-männer**:

<i>der Ehemann</i>	<i>die Ehemänner</i>	чоловік (подружжся)
<i>der Ehrenmann</i>	<i>die Ehrenmänner</i>	людина честі, джентельмен
<i>der Flachmann</i>	<i>die Flachmänner</i>	пласка (кишенькова) фляга
<i>der Hampelmann</i>	<i>die Hampelmänner</i>	маріонетка (лялька), кривляка
<i>der Müllmann</i>	<i>die Müllmänner</i>	сміттяр
<i>der Staatsmann</i>	<i>die Staatsmänner</i>	державний діяч
<i>der Schneemann</i>	<i>die Schneemänner</i>	сніговик
<i>der Supermann</i>	<i>die Supermänner</i>	супермен
<i>der Weltmann</i>	<i>die Weltmänner</i>	світська людина, чоловік зі світськими манерами

Для позначення категорії / груп осіб використовується компонент *-leute*:

<i>der Bergmann</i>	<i>die Bergleute</i>	гірник
<i>der Fachmann</i>	<i>die Fachleute</i>	фахівець
<i>der Geschäftsmann</i>	<i>die Geschäftsleute</i>	ділова людина
<i>der Hauptmann</i>	<i>die Hauptleute</i>	капітан (військове звання)
<i>der Kaufmann</i>	<i>die Kaufleute</i>	комерсант, купець
<i>der Landsmann</i>	<i>die Landsleute</i>	земляк
<i>der Landmann</i>	<i>die Landleute</i>	сільський житель, селянин (застаріле)
<i>der Seemann</i>	<i>die Seeleute</i>	моряк

Обидві форми можуть мати:

<i>der Fährmann</i>	<i>die Fährleute / die Fährmänner</i>	поромник
<i>der Feuerwehrmann</i>	<i>die Feuerwehrmänner / die Feuerwehrleute</i>	пожежник
<i>der Flügelmann</i>	<i>die Flügelmänner / die Flügelleute</i>	фланговий
<i>der Kameramann</i>	<i>die Kameramänner / die Kameraleute</i>	оператор
<i>der Nebenmann</i>	<i>die Nebenmänner / die Nebenleute</i>	той, хто сидить / працює поруч
<i>der Obmann</i>	<i>die Obmänner / die Obleute</i>	старший, староста, старшина
<i>der Vertrauensmann</i>	<i>die Vertrauensmänner / die Vertrauensleute</i>	довірена особа

3. Подані іменники утворюють множини не за правилами. Їхні форми множини слід запам'ятати:

<i>der Dank – die Danksagungen (подяку)</i>	<i>das Spielzeug – die Spielsachen (іграшки)</i>
---	--

<i>der Rat – die Ratschläge (поради)</i>	<i>der Streit – die Streitigkeiten (суперечки)</i>
<i>der Schnee – die Schneemassen (снігопади)</i>	<i>das Versprechen – die Versprechungen (обіцянки)</i>
<i>der Regen – die Regenfälle (дощі)</i>	<i>der Rasen – die Rasenplätze (газони)</i>
<i>der Schmuck – die Schmucksachen (прикраси)</i>	<i>der Bau – die Bauten (будови)</i>

У багатьох іменників категорія числа обмежена. Це залежить від їх лексичного значення.

Іменники, що вживаються тільки в однині, називаються по-латинському *Singulariatantum*. Інші іменники вживаються тільки в множині. Вони називаються *Pluraliatantum*.

Singulariatantum

Тільки в однині вживаються:

- 1) назви речовин, вжиті в загальному значенні:

(die) Butter, (das) Gold, (das) Glas, (das) Holz, (das) Fleisch, (die) Milch, (das) Wasser, der Wein

- 2) збірні назви:

das Gemüse, die Menschheit, das Obst, das Publikum, das Vieh, die Bevölkerung

- 3) абстрактні та узагальнені поняття, які не асоціюються з множинністю:

die Achtung, die Blindheit, die Ehre, die Freude, der Hunger, die Liebe, der Schlaf, die Treue

- 4) назви єдиних у своєму роді предметів (die Unika):

die Sonne, der Mond, die Erde, der Himmel, der Horizont

- 5) власні назви осіб, географічні (крім множинних назв), та астрономічні власні назви:

Otto, Monika, Thomas Mann, die Elbe, die Venus, der Saturn

Але:

Прізвища можуть утворювати множину, якщо йдеться про кількох або всіх членів сім'ї:

die Buddenbrooks, die Fedorenkos

Імена можуть утворювати множину, коли йдеться про кількох осіб з однаковим ім'ям:

zwei Karls, drei Willis, die beiden Helgas, alle Heinriche

- 6) назви мір (крім назв мір жіночого роду) і назви грошових одиниць, вжитих з числівниками:

zwei Kilo Fleisch, zehn Sack Mehl, zwei Stück Butter, drei Blatt Eisenblech, zehn Grad Kälte, 20 Euro, 100 Dollar

- 7) субстантивовані інфінітиви:

das Lernen, das Singen, das Versprechen

- 8) субстантивовані прикметники – назви кольорів і назви мов:
das Rot, das Grün, das Schwarz, das Deutsch(e), das Ukrainisch(e)
- 9) у деяких випадках назви частин тіла та предметів одягу:
Sie gaben sich die Hand.
Sie trugen Hut und Mantel.

Pluraliatantum

Тільки у множині вживаються:

- 1) деякі географічні назви, особливо країн, островів, гір:
die Niederlande, die USA, die Bermudas, die Alpen;
- 2) деякі назви (груп) осіб:
die Eltern, die Eheleute, die Geschwister, die Gebrüder, die Leute, die Zwillinge;
- 3) деякі назви хвороб:
die Masern, die Pocken, die Röteln;
- 4) деякі продукти харчування:
die Makkaroni, die Spaghetti, die Pommes frites/die Pommes та ін.;
- 5) збірні поняття у торгівлі:
die Altwaren, die Kurzwaren, die Spirituosen
- 6) багато збірних назв, що означають предмети або абстрактні поняття:
die Bauten, die Kosten, die Spesen, die Alimente, die Streitigkeiten, die Zinsen, die Ferien, die Flitterwochen, die Trümmer та ін.;
- 7) іншомовні збірні назви, що закінчуються на **-(i)en, -alien, -ilien**:
die Subsidien, die Annalen, die Finanzen, die Memoiren, die Chemikalien, die Formalien, die Immobilien, die Personalien та ін.

3.7 Відмінювання іменників

(Die Deklination der Substantive)

Зміна іменників за відмінками називається відмінюванням, а сам тип, за яким змінюється іменник за відмінками, називається відміною. Тип відміни іменників визначається за їх закінченням у родовому відмінку однини.

У німецькій мові в однині розрізняють чотири типи відмінювання іменників (vier Deklinationstypen):

1. Сильну відміну (starke Deklination).
2. Слабку відміну (schwache Deklination).
3. Жіночу відміну (weibliche Deklination).
4. Особливу (змішану) відміну (besondere/gemischte Deklination).

Сильна відміна (starke Deklination)

Ознакою сильної відміни є закінчення **-(e)s** у родовому відмінку однини. До цієї відміни належать більшість іменників чоловічого роду та всі іменники середнього роду (крім *das Herz*).

N	der Lehrer	der Wald	das Fenster	das Buch
G	des Lehrers	des Waldes	des Fensters	des Buches
D	dem Lehrer	dem Wald	dem Fenster	dem Buch
A	den Lehrer	den Wald	das Fenster	das Buch

1. Закінчення **-es** вживається:

- після **-s, -ß, -sch, -x, -z** :

der Krebs – des Krebses, das Haus – des Hauses, der Prozess – des Prozesses, der Fuß – des Fußes, das Gefäß – des Gefäßes, der Reflex – des Reflexes, der Putsch – des Putsches, das Gewürz – des Gewürzes, der Absatz – des Absatzes;

У дієсловах на **-nis** у родовому відмінку подвоюється „s“:

das Zeugnis – des Zeugnisses, das Erlebnis – des Erlebnisses;

- у багатьох односкладових іменниках:

das Buch – des Buches, der Freund – des Freundes, der Kampf – des Kampfes, das Kleid – des Kleides, der Mann – des Mannes, der Tag – des Tages, der Arzt – des Arztes, але: der Film – des Films, der Lärm – des Lärms, das Pech – des Pechs i m.д.

- у іменниках, які закінчуються на **-sch** і **-st**:

der Fisch – des Fisches, der Marsch – des Marsches, der Dienst – des Dienstes, der Verlust – des Verlustes.

2. Закінчення -s мають:

- багатоскладові іменники, які закінчуються на ненаголошений склад:

der Sessel – des Sessels, der Lehrer – des Lehrers, das Märchen – des Märchens, der Lehrling – des Lehrlings, der Monat – des Monats, das Schicksal – des Schicksals;

- іменники, які закінчуються на голосний або голосний + h:

der Schnee – des Schnees, das Drama – des Dramas, der Schuh – des Schuhs, das Stroh – des Strohs;

- іменники, утворені шляхом субстантивації інших частин мови:

das Grün – des Grüns, das Sein – des Seins.

3. Закінчення -es і -s коливаються:

- у багатоскладових іменниках, які закінчуються наголошеним складом:

der Erfolg – des Erfolg(e)s, das Getränk – des Getränk(e)s;

- у складних іменниках:

das Fremdwort – des Fremdwort(e)s, das Bergwerk – des Bergwerk(e)s;

- у іменниках, які закінчуються дифтонгом:

das Ei – des Ei(e)s, der Bau – des Bau(e)s.

4. У деяких іншомовних іменників, особливо у тих, які закінчуються на **-us** (**-ismus**) та **-os**, відсутнє закінчення у родовому відмінку:

der Zyklus – des Zyklus, der Feudalismus – des Feudalismus, der Kosmos – des Kosmos, der Islam – des Islam(s), das Rokoko – des Rokoko(s).

5. Закінчення **-e** у давальному відмінку збереглося лише у деяких сталих виразах:

im Grunde genommen, im Grunde seines Herzens, zu Grunde gehen, zu Grunde liegen (legen), zu Pferde, zu Rate ziehen;

nach Haus(e), zu Haus(e), im Jahr(e) 2006, auf dem Land(e).

Слабка відміна (schwache Deklination)

Слабка відміна іменників характеризується закінченням **-en** або **-n** у непрямих відмінках.

N	der Kunde	der Herr	der Student	der Löwe
G	des Kunden	des Herrn	des Studenten	des Löwen
D	dem Kunden	dem Herrn	dem Studenten	dem Löwen
A	den Kunden	den Herrn	den Studenten	den Löwen

До слабкої відміни належать такі іменники чоловічого роду, які означають істоти:

1. Прості іменники, що закінчуються на **-e**:

der Bote, der Erbe, der Gatte, der Insasse, der Kollege, der Kunde, der Knabe, der Laie, der Nachkomme, der Neffe, der Sklave, der Zeuge, der Junge; der Affe, der Hase, der Bulle, der Falke, der Löwe, der Rabe.

2. Прості іменники, що закінчуються на приголосний, а раніше мали закінчення **-e** в називному відмінку:

der Bär, der Christ, der Fürst, der Fink, der Graf, der Held, der Hirt, der Mensch, der Narr, der Tor, der Prinz, der Zar.

3. Похідні іменники, утворені за допомогою суфікса **-e**, які означають національність:

der Bulgare, der Däne, der Chinese, der Finne, der Franzose, der Pole.

4. Іменники іншомовного походження із суфіксами **-and, -ant, -arch, -ast, -at, -ekt, -ent, -et, -graph, -ist, -it, -log(e), -nom, -og(e), -ot, -soph**:

der Diplomand (дипломник), der Habilitand (докторант), der Doktorand (аспірант), der Aspirant (кандидат, претендент), der Adjutant (ад'ютант), der Demonstrant (демонстрант), der Elefant (слон), der Gymnasiast (гімназист), der Advokat (адвокат), der Adressat (адресат), der Architekt (архітектор), der Absolvent (випускник), der Abonnent (абонент), der Agent (агент), der Dozent (доцент), der Poet (поет), der Prophet (пророк), der Biograph (біограф), der Alpinist (альпініст), der Artist (артист), der Gitarrist (гітарист), der Jurist (юрист), der Journalist (журналіст), der Archäologe (археолог), der Biologe (біолог), der Agronom (агроном), der Astronom (астроном), der Ökonom (економіст), der Philosoph (філософ), der Idiot (ідіот), der Patriot (патріот), der Pilot (пілот).

До слабкої відміни належать також кілька іменників іншомовного походження чоловічого роду із суфіксами **-ant, -at, -et, -graph**, що означають предмети:

der Automat (автомат), der Brillant (брильянт), der Diamant (діамант), der Foliant (фоліант), der Komet (комета), der Konsonant (приголосний звук), der Obelisk (обеліск), der Paragraph (параграф), der Planet (планета), der Quotient (мат. частка), der Satellit (супутник, сателіт), der Seismograf (сейсмограф), der Spirant (фон. спірант, фрикатив), der Stenograf (стенограф), der Telegraf (телеграф).

Жіноча відміна (weibliche Deklination)

Жіноча відміна характеризується відсутністю особових закінчень в усіх відмінках однини. До жіночої відміни належать усі іменники жіночого роду.

N	die Frau	die Tasche	die Mutter	die Oma
G	der Frau	der Tasche	der Mutter	der Oma
D	der Frau	der Tasche	der Mutter	der Oma
A	die Frau	die Tasche	die Mutter	die Oma

Особлива (змішана) відміна (besondere/gemischte Deklination)

Особливістю змішаної відміни іменників є закінчення **-ns** у родовому відмінку та **-n** у давальному та знахідному відмінках однини.

До цієї відміни належать декілька іменників чоловічого роду *der Buchstabe, der Funke, der Gedanke, der Glaube(n), der Aberglaube, der Same, der Haufe, der Schade, der Wille* та один іменник середнього роду *das Herz*.

N	der Name	der Wille	der Friede(n)	das Herz
G	des Namens	des Willens	des Friedens	des Herzens
D	dem Namen	dem Willen	dem Frieden	dem Herzen
A	den Namen	den Willen	den Frieden	das Herz

Відмінювання іменників у множині

У множині іменники отримують лише у давальному відмінку закінчення **-n**. Якщо іменник у множині закінчується на **-(e)n** або **-s**, то у давальному відмінку він не отримує жодних закінчень.

N	die Bücher	die Fische	die Taschen	die Autos
G	der Bücher	der Fische	der Taschen	der Autos
D	den Büchern	den Fischen	den Taschen	den Autos
A	die Bücher	die Fische	die Taschen	die Autos

3.8 Відмінювання власних назв

(Die Deklination der Eigennamen)

Власні імена чоловічого і середнього роду відмінюються як іменники сильної відміни, тобто у давальному і знахідному відмінку вони не отримують закінчень, а у родовому відмінку отримують закінчення *-s*. При утворенні родового відмінка треба враховувати ряд особливостей, пов'язаних з поділом власних назв на назви осіб та географічні назви, а також велику роль відіграє вживання артикля.

Власні імена жіночого роду відмінюються загалом як іменники жіночої відміни, але у родовому відмінку вони отримують, як і власні імена чоловічого і середнього роду, закінчення *-s*.

Відмінювання імен та прізвищ

1.Прізвища та імена вживаються, як правило, без артикля і приймають у родовому відмінку закінчення *-s*. Якщо ж перед власним ім'ям стоїть артикль або займенник, то закінчення у родовому відмінку відсутнє:

*die Gedichte Goethes / Goethes Gedichte / die Gedichte des jungen Goethe
Peters Buch / das Buch meines Peter*

2.Якщо імена або прізвища складаються з декількох слів, то закінчення *-s* у родовому відмінку приймає останнє слово:

*Johann Sebastians Kindheit – Johann Sebastian Bachs Kindheit
Hans-Ottos Brief*

3. Прізвища і чоловічі імена, що закінчуються на -s, -ss, -x, -ß, -z, -tz, у родовому відмінку закінчення не приймають. На письмі відсутність артикля позначається апострофом. Рідше такі імена і прізвища отримують закінчення **-ens**:

Max' Bruder / Maxens Bruder

Brahms' Sinfonien / Brahmsens Sinfonien

Fritz' Vorschlag / Fritzens Vorschlag

Замість родового відмінка цих власних імен часто вживають давальний відмінок з прийменником **von**:

der Bruder von Max

die Sinfonien von Brahms

der Vorschlag von Fritz

4. Перед власною назвою особи може стояти прикладка, що означає професію, титул, звання або ступінь споріднення. Якщо прикладка вживається без артикля, то в родовому відмінку закінчення **-s** отримує власне ім'я. Якщо ж прикладка вживається з артиклем, то вона отримує в родовому відмінку закінчення **-s**, а власне ім'я не приймає жодних закінчень:

*Professor Müllers Vortrag / der Vortrag Professor Müllers / der Vortrag
des Professors Müller*

Виняток становлять прикладки, виражені іменниками ***der Genosse, der Kollege, der Herr, der Doktor, das Fräulein***.

Прикладки, виражені іменниками ***der Genosse, der Kollege, der Herr***, відмінюються незалежно від того, вживаються вони з артиклем чи без нього:

*Genossen Kowalenkos Vortrag / der Vortrag **des** Genossen Kowalenko*
*Kollegen Wagners Besuch / der Besuch **des** Kollegen Wagner*
*Herrn Wagners Besuch / der Besuch **des** Herrn Wagner*

Іменники *der Doktor* і *das Fräulein* у функції прикладки перед власними назвами осіб не відмінюються незалежно від того, вживаються вони з артиклем чи без нього:

*Doktor Müllers Ankunft / die Ankunft **des** Doktor Müller*
*Fräulein Erika Krauses Verlobung / die Verlobung **des** Fräulein Erika Krause*

Відмінювання географічних власних назв

1. Географічні власні назви, які вживаються без артикля, отримують у родовому відмінку закінчення **-s**:

der Wiederaufbau Dresdens
die Geschichte Polens

Але!!!

Якщо згадані власні назви уточнює означення, тоді вони вживаються з означеним артиклем, а закінчення **-s** у родовому відмінку вживається факультативно:

der Wiederaufbau des zerstörten Dresden(s)

Якщо власні назви середнього роду закінчуються на **-s, -x, -ß, -z, -tz**, то замість родового відмінка цих імен вживають давальний відмінок з прийменником **von**:

die Parks von Paris
die Museen von Florenz

2. Географічні власні назви, які вживаються з артиклем, отримують, як правило, у родовому відмінку закінчення **-s**:

die Erforschung des Mondes

die Überquerung des Atlantiks

die Ufer des Rheins

Але!!!

Якщо назви закінчуються на **-s, -ss, -ß, -x, -z, -tz**, то у родовому відмінку закінчення не додається:

die atmosphärische Hülle des Mars

die Höhe des Elbrus

У іншомовних назвах закінчення **-s** у родовому відмінку факультативне:

die Länge des Mississippi

die Wassermassen des Nil(s)

3. Якщо перед географічними назвами стоїть артикль і після нього прикметник, то закінчення **-s** у родовому відмінку часто може опускатися:

die Idee eines vereinigten Europa(s)

die Städte des nördlichen Frankreich(s)

die Wirtschaft des heutigen Deutschland(s)

4. Якщо перед географічними назвами стоїть означальне слово, то закінчення **-s** у родовому відмінку відсутнє:

das Gebiet des Landes Frankreich

Відмінювання власних назв жіночого роду

При відмінюванні власних назв жіночого роду важливу роль відіграє те, чи це географічна назва, чи власна назва особи, а також наявність артикля.

1. Власні назви осіб жіночого роду відмінюються за тими ж правилами, щі власні назви осіб чоловічого та середнього роду, а саме:

- Якщо немає артикля, то у родовому відмінку вони отримують закінчення *-s*:

*der Schauspielkunst Ingrid Bergmans / Ingrid Bergmans Schauspielkunst
der Geburtstag Dorotheas / Dorotheas Geburtstag*

- Якщо перед власним ім'ям стоїть артикль або займенник, то закінчення у родовому відмінку відсутнє:

*die Schauspielkunst **der** Ingrid Bergman
der Geburtstag **unserer** Dorothea*

- Прізвища і імена, що закінчуються на *-s*, *-ss*, *-x*, *-ß*, *-z*, *-tz*, у родовому відмінку закінчення не приймають. На письмі відсутність артикля позначається апострофом. Замість родового відмінка цих власних імен часто вживають давальний відмінок з прийменником *von*:

*Anna Seghers' Romane / die Romane **von** Anna Seghers*

- Якщо перед власною назвою особи стоїть титул, звання тощо без артикля, то власна назва отримує закінчення *-s*, якщо є артикль, то закінчення *-s* відсутнє:

*die Dissertation Frau Höfers / die Dissertation **der** Frau Höfer*

2. Жіночі географічні назви зазвичай вживаються з означеним артиклем і не отримують жодних закінчень:

die Entfernung der Sonne

die ökonomische Entwicklung der Türkei

die Ufer der Elbe

4. Займенник

4.1 Займенник. Загальні поняття

Займенник (das Pronomen) – змінна самостійна частина мови, яка вказує на предмети, ознаки і кількість, але не називає і не означає їх змісту. Займенники можуть вживатися замість іменників, прикметників і числівників. За семантичним значенням займенники поділяються на особові, зворотні, взаємні, безособові, присвійні, вказівні, питальні, відносні і неозначені. За граматичними функціями займенники поділяються на дві групи: субстантивні і ад'єктивні.

4.2 Особові займенники

Особові займенники (*die Personalpronomen*) замінюють назви осіб і предметів. До особових займенників належать **ich, du, er, sie, es, wir, ihr, sie, Sie**. Їм властиві граматичні категорії особи, числа і відмінка.

Особові займенники мають три особи в однині і множині. Граматична категорія роду властива лише займеннику 3-ї особи однини: **er, sie, es**.

Парадигма відмінювання особових займенників, подібно до української мови, складається в основному з суплетивних форм.

Kasus	Singular					Plural			
N	ich	du	er	sie	es	wir	ihr	sie	Sie
G	meiner	deiner	seiner	ihrer	seiner	unser	euer	ihrer	Ihrer
D	mir	dir	ihm	ihr	ihm	uns	euch	ihnen	Ihnen
A	mich	dich	ihn	sie	es	uns	euch	sie	Sie

Особові займенники рідко вживаються у родовому відмінку, а саме після дієслів, прикметників і прийменників, що вимагають родового відмінка.

Mag er sich zuweilen meiner erinnern, wenn er Zeit dazu hat. (A. Seghers)

Helfen Sie mir, dass ich Ihrer wert werde. (W. Bredel)

Особовий займенник 2-ї особи множини **ihr** вживається при звертанні до кількох осіб, якщо до кожної з них окремо звертаються на ти: *Peter, Monika, was macht ihr heute Nachmittag?*

Займенник 3-ї особи множини використовується як форма ввічливого звертання до однієї або кількох осіб старших за віком або посадою, а також незнайомих осіб. Тоді він пишеться з великої букви **Sie** і вживається виключно у прямій мові: *Frau Heller, nehmen Sie Platz!*

4.3 Присвійні займенники

Присвійні займенники (*die Possessivpronomen*) означають належність предмета особі, яка говорить, особі, до якої говорять, або особі, про яку говорять. Вони відповідають на питання *Wessen?* (*чий?, чия?, чие?, чий?*). Присвійні займенники утворилися від родового відмінка особових займенників. У німецькій мові кожному особовому займеннику відповідає свій присвійний займенник:

ich – mein(e) (мій)

du – dein(e) (твій)

er – sein(e) (його)

sie – ihr(e) (її)

es – sein(e) (його)

wir – unser(e) (наш)

ihr – euer(e) (ваш)

sie – ihr(e) (їх)

Sie – Ihr(e) (Ваш)

Присвійні займенники мають граматичні категорії особи, роду, числа і відмінка. Відмінок, число і рід займенника залежать від означуваного слова, наприклад: *mein Bruder, deine Uhr, sein Buch*.

Присвійні займенники, що вживаються як ад'єктивні, відмінюються в однині як неозначений артикль, а в множині – як означений.

Присвійні займенники, які вживаються субстантивно, у називному відмінку у чоловічому і середньому роді отримують закінчення відповідно *-er* та *-es*.

Порівняйте:

*Wessen Wagen ist das? — Das ist **mein** Wagen. Das ist **meiner**.*

Das ist dein Wagen. Das ist deiner.

Das ist sein Wagen. Das ist seiner.

Das ist ihr Wagen. Das ist ihrer.

Das ist unser Wagen. Das ist unserer, usw.

*Wessen Haus ist das? — Das ist **mein** Haus. Das ist **meines**.*

Das ist unser Haus. Das ist unseres, usw.

*Wessen Tasche ist das? — Das ist **meine** Tasche. Das ist **meine**.*

Das ist unsere Tasche. Das ist unsere, usw.

K a s s u s	Singular											
	1. Person			2. Person			3. Person er/es			sie		
	<i>Deklination der Possessivpronomen im Singular</i>											
	m	f	n	m	f	n	m	f	n	m	f	n
N .	mein	meine	mein	dein	deine	dein	sein	seine	sein	ihr	ihre	ihr
G .	meiner	meiner	meiner	deiner	deiner	deiner	seiner	seiner	seiner	ihrer	ihrer	ihrer
D .	meiner	meiner	meiner	deiner	deiner	deiner	seiner	seiner	seiner	ihrer	ihrer	ihrer
A .	mein	meine	mein	dein	deine	dein	sein	seine	sein	ihr	ihre	ihr
<i>Deklination der Possessivpronomen im Plural</i>												
N .	meiner			deiner			seiner			ihrer		
G .	meiner			deiner			seiner			ihrer		

D	meinen	deinen	seinen	ihren
A	meine	deine	seine	ihre

K as us	Plural											
	1 Person			2 Person			3 Person			Höfliche Form		
	<i>Deklination der Possessivpronomen im Singular</i>											
	m	f	n	m	f	n	m	f	n	m	f	n
N.	unser	unsere	unser	euer	eure	euer	ihr	ihre	ihr	Ihr	Ihre	Ihr
G.	unseres	unsere r	unseres	eures	eurer	eures	ihres	ihrer	ihres	Ihres	Ihre r	Ihres
D.	unsere m	unsere r	unsere m	eure m	eurer	eure m	ihre m	ihrer	ihre m	Ihre m	Ihre r	Ihre m
A.	unseren	unsere	unser	euren	eure	euer	ihren	ihre	ihr	Ihre n	Ihre	Ihr

<i>Deklination der Possessivpronomen im Plural</i>												
N.	unsere			eure			ihre			Ihre		
G.	unserer			eurer			ihrer			Ihrer		
D.	unseren			euren			ihren			Ihren		
A.	unsere			eure			ihre			Ihre		

4. 4 Вказівні займенники

Вказівні займенники (*die Demonstrativpronomen*) вказують на предмет і особу, на їх ознаки або кількість. Найуживанішими вказівними займенниками є **der, die, das; dieser, diese, dieses; jener, jene, jenes; solcher, solche, solches; derjenige, diejenige, dasjenige; derselbe, dieselbe, dasselbe, es; selbst, selber**).

Вказівні займенники, крім *es, selbst, selber*, відмінюються, як означений артикль. Граматичні категорії роду, числа і відмінка у них відносні. Вони визначаються родом, числом і відмінком співвідносного слова.

- **Займенник der, die das**

Вказівний займенник **der, die, das** має загальне вказівне значення. На відміну від артикля, він завжди наголошений. Відмінюється цей вказівний займенник як означений артикль, тільки у Genitiv (Sg, Pl) і Dativ (Pl) має інші форми.

Kasus	Frage	m	n	f	Plural
N.	Wer?	der	das	die	die
	Was?				
G.	Wessen?	dessen	dessen	derer	derer/deren
D.	Wem?	dem	dem	der	denen
A.	Wen?	den	das	die	die
	Was?				

Наприклад:

Wann kommen die Gäste? – **Die** werden erst morgen erwartet.

Sie ging mit ihrer Freundin und **deren** Tochter ins Theater.

Wir sprechen nicht von meinen Plänen, sondern von **denen** meiner Eltern.

- **Займенники *dieser, diese, dieses i jener, jene, jenes***

Займенники *dieser, diese, dieses i jener, jene, jenes* відмінюються як означений артикль.

Kasus	Frage	m	n	f	Plural
N.	Wer?	dieser	dieses	diese	diese
	Was?				
G.	Wessen?	dieses	dieses	dieser	dieser
D.	Wem?	diesem	diesem	dieser	diesen
A.	Wen?	diesen	dieses	diese	diese
	Was?				

Наприклад:

Ich habe **diesen** Roman noch nicht gelesen. – Я ще не читав цей роман.

Jenes Kostüm gefällt mir. – Той костюм мені подобається.

- **Займенники *derselbe, dieselbe, dasselbe i derjenige, diejenige, dasjenige***

Вказівні займенники *derselbe, dieselbe, dasselbe i derjenige, diejenige, dasjenige* можуть вживатися як субстантивні та ад'єктивні. В обох випадках перший компонент у них відмінюється як означений артикль, а другий – як прикметник слабкої відміни.

Kasus	Frage	m	f	n	Plural
N.	Wer? Was?	derjenige, derselbe	diejenige, dieselbe	dasjenige, dasselbe	diejenigen, dieselben
		G.	Wessen?	desjenigen, desselben	derjenigen, derselben
D.	Wem?	demjenigen , demselben	derjenigen, derselben	demjenigen, demselben	denjenigen, denselben

A.	Wen?	denjenigen,	diejenige,	dasjenige,	diejenigen,
	Was?	denselben	dieselbe	dasselbe	dieselben

Займенник **derselbe, dieselbe, dasselbe** вказує на повну тотожність осіб чи предметів.

Наприклад:

Wir wohnen *in demselben Hotel* wie im vorigen Jahr. – Ми живемо у *тому ж готелі*, що і в минулому році.

Mein Freund ist *zu derselben Zeit* wie ich gekommen. – Мій друг прийшов у *той самий час*, що і я.

Займенник **derjenige, diejenige, dasjenige** за своїм значенням дуже близький до займенника **der, die das**, але його вказівне значення інтенсивніше і зв'язане з певним вибором. Займенник *derjenige, diejenige, dasjenige* може також вказувати на раніше названі особи чи предмети того самого виду.

Наприклад:

Das ist *diejenige Bluse*, die wir das letzte Mal im Geschäft gesehen haben. – Це *та сама блузка*, яку ми минулого разу бачили в магазині.

- Займенник **solcher, solche, solches**

Вказівний займенник **solcher, solche, solches** вказує узагальнено на ознаку предмета і найчастіше вживається як ад'єктивний.

Вказівний займенник **solcher, solche, solches** вживається звичайно в однині з неозначеним артиклем і відмінюється як прикметник після неозначеного артикля.

Kasus	m	f	n
N.	ein solcher Mann	eine solche Frau	ein solches Kind
G.	eines solchen Mannes	einer solchen Frau	eines solchen Kindes
D.	einem solchen Mann	einer solchen Frau	einem solchen Kind
A.	einen solchen Mann	eine solche Frau	ein solches Kind

Наприклад:

Mit einem solchen Freund braucht man keine Angst zu haben. – З таким другом нічого не страшно (можна не боятися).

Неозначений артикль може стояти після займенника, в такому випадку форма *solch* не змінюється.

Kasus	m	f	n
N.	solch ein Mann	solch eine Frau	solch ein Kind
G.	solch eines Mannes	solch einer Frau	solch eines Kindes
D.	solch einem Mann	solch einer Frau	solch einem Kind
A.	solch einen Mann	solch eine Frau	solch ein Kind

Наприклад:

Kauf dir doch auch *solch einen Schal!* – Купи собі також *такий шарф!*

- **Займенник *selbst, selber***

Вказівний займенник ***selbst, selber*** вказує на те, що йдеться лише про предмет, виражений іменником, до якого він (займенник) відноситься. Цей займенник не змінюється, наголошується і ставиться після слова, з яким співвідноситься. Форма *selbst* вживається переважно в писемному мовленні, форма *selber* – в усному. Займенник ***selbst, selber*** сполучається з іменником або

субстантивованими займенниками. Слід розрізняти вказівний займенник *selbst* і частку *selbst*: *der Professor selbst* – професор сам, *selbst der Professor* – навіть професор.

- **Займенник *es***

Вказівний займенник **es** має послаблене вказівне значення. Це синонім вказівних займенників *das, dies*: *es (das, dies) ist meine Sache*; *es (das, dies) ist schon bekannt*; *ich habe es (das, dies) nicht gewusst*.

Він не відмінюється і вживається лише в називному і знахідному відмінках. Займенник **es** слід відрізняти від його омонімів: особового займенника *es*, безособового займенника *es* і граматичної частки *es*.

4.5 Зворотний займенник

Зворотний займенник (*das Reflexivpronomen*) **sich** вказує, що дія, виражена дієсловом, спрямована на саму діючу особу.

Цей займенник не відмінюється, і синтаксичні функції його дуже обмежені. Словоформа **sich** має значення знахідного і давального відмінка і співвідноситься лише з 3-ю особою однини і множини: er kämmt **sich** (знахідний відмінок); er schadet **sich** (давальний відмінок). В 1-ій та 2-ій особі однини та множини використовуються відповідні форми особових займенників: ich kämme **mich** (знахідний відмінок), ich sehe **mir** an (давальний відмінок).

В українській мові займеннику **sich** відповідають займенникові форми **себе**, **собі** або частка **-ся**: er wäscht **sich** – він умивається; er sieht **sich** (im Spiegel) – він бачить **себе** (у дзеркалі); er kauft **sich** (ein Buch) – він купує **собі** (книжку).

Однина / Singular	Множина / Plural
ich wasche mich	wir waschen uns
du wäschst dich	ihr wascht euch
er	sie waschen sich
sie wäscht sich	Sie
es	

Однина / Singular	Множина / Plural
ich merke mir	wir merken uns
du merkst dir	ihr merkt euch
er	sie merken sich
sie merkt sich	Sie
es	

Зауважте!

Зворотність українських та німецьких дієслів не завжди співпадає. *Наприклад*,
укр. відпочивати і нім. sich erholen

укр. починатися і нім. beginnen

Місце зворотного займенника sich у реченні

При прямому порядку слів **sich** стоїть після дієслова.

Наприклад:

Mein Freund interessiert sich für Musik.

Ich interessiere mich für Technik.

При зворотному порядку слів **sich** стоїть:

- після підмета, якщо підмет виражений особовим займенником:

Наприклад: Im Herbst erkälte ich mich oft.

Це правило стосується і питальних та підрядних речень.

Наприклад: Interessiert **er sich** für Sport?

Wo erholen **Sie sich** im Sommer?

- перед підметом, якщо підмет виражений іменником:

Наприклад: Im Herbst erkältet sich mein Bruder oft.

Це правило стосується і питальних та підрядних речень.

Наприклад: Interessiert **sich dein Freund** für Sport?

Wo erholen **sich deine Freunde** im Sommer?

4.6 Питальні займенники

Питальні займенники (*die Interrogativpronomen*) містять питання про осіб, предмети або про їх ознаки.

До питальних займенників належать **wer, was; welcher, welche, welches; was für ein, was für eine, was für ein.**

- Займенники **wer, was**

Займенники **wer, was** вживаються лише як субстантивні і в однині. Граматичної категорії роду немає. Вони відмінюються як означений артикль.

Kasus	Singular	
N.	wer	was
G.	wessen	wessen
D.	wem	—
A.	wen	was

Займенник **wer** в усіх відмінках містить питання про осіб незалежно від роду і числа. У непрямих відмінках може вживатися з прийменниками.

Наприклад:

***Wer** ist der Kapitän? (K.-H. Jakobs)*

***Wer** sind die beiden schönen Frauen auf dem Bild? (A. Seghers)*

***Wessen** Buch liegt auf dem Tisch?*

***Wem** hilfst du oft?*

***Auf wen** wartet deine Schwester?*

Займенник **was** містить питання про:

- предмети або абстрактні поняття: **Was** liest du?
- факти або стан речей: **Was** hast du gegen mich?

- професію, національність або партійну належність: **Was** bist du? - Ich bin Lehrerin.

Зауважте!

Займенник **was** не вживається з прийменниками. Замість займенника **was** з прийменником звичайно вживається займенниковий прислівник.

*Wofür interessiert sich dein Bruder? - Er interessiert sich **für** Sport.*

- Займенники **welcher, welche, welches** і **was für ein, was für eine, was für ein**

Питальний займенник **welcher, welche, welches** вживається як субстантивний та ад'єктивний. Він відмінюється як означений артикль.

Kasus	m	f	n	Plural
N.	welcher	welche	welches	welche
G.	welches	welcher	welches	welcher
D.	welchem	welcher	welchem	welchen
A.	welchen	welche	welches	welche

Займенник **welcher, welche, welches** містить питання про осіб і предмети. Він вживається тоді, коли потрібно зробити вибір або виділити одну особу чи один предмет або групу осіб чи предметів серед однорідних осіб чи предметів. У непрямих відмінках він вживається з прийменниками.

Welchen Lehrer bekommen wir in Mathe?

Welche Bluse gefällt dir besser, diese weiße oder jene blaue?

In welcher Zeitung hast du darüber gelesen?

Займенник **was für ein, was für eine, was für ein** вживається як ад'єктивний і дуже рідко як субстантивний. Якщо він вживається як ад'єктивний, то лише останній компонент відмінюється як неозначений артикль. У множині **ein** випадає. У родовому відмінку множини займенник **was für ein, was für eine, was für ein** не вживається.

Kasus	m	f	n	Plural
N.	was für ein	was für eine	was für ein	was für
G.	was für eines	was für einer	was für eines	-
D.	was für einem	was für einer	was für einem	was für
A.	was für einen	was für eine	was für ein	was für

Займенник **was für ein, was für eine, was für ein** містить питання про ознаку чи властивість предмета. У непрямих відмінках він вживається з прийменниками.

Was für eine Bluse müchtest du kaufen?

Was für einen Wagen fährt dein Vater?

4.7 Відносні займенники

До *відносних займенників (Relativpronomen)* належать: **der, die, das; wer, was; welcher, welche, welches; was für ein, was für eine, was für ein**. Відносний займенник **der, die, das** походить від однозвучного вказівного займенника, а всі інші – від однозвучних питальних займенників.

Від вказівних і питальних займенників відносні відрізняються тим, що виконують у мові подвійну граматичну функцію: вони можуть виступати в ролі сполучних слів і в ролі членів речення. У відносних займенників, як правило, подвійний граматичний зв'язок: вони узгоджуються в роді й числі зі словом, з яким співвідносяться в головному реченні, а їх відмінок залежить від керування слова, якому вони підпорядковуються в підрядному (найчастіше від дієслова, яким виражений присудок).

Der Freund ist ein Mensch, der immer Zeit für mich hat.

Maria ist die Freundin, die mir ehrlich die Wahrheit sagt.

Michael ist der Freund, den ich am wenigsten sehe.

Відмінювання відносних займенників *der, die, das, die*

(як означений артикль, але у Genitiv (Sg, Pl) і Dativ (Pl) інші форми):

Kasus	Frage	m	n	f	Plural
N.	Wer? Was?	der	das	die	die
G.	Wessen?	dessen	dessen	deren	deren
D.	Wem?	dem	dem	der	denen
A.	Wen? Was?	den	das	die	die

Відмінювання відносних займенників *welcher, welche, welches, welche*

Kasus	Frage	m	n	f	Plural
N.	Wer?Was?	welcher	welches	welche	welche
G.	Wessen?	welches	welches	welcher	welcher
D.	Wem?	welchem	welchem	welcher	welchen
A.	Wen?Was?	welchen	welches	welche	welche

4. 8 Неозначені займенники

Неозначені займенники (*die Indefinitpronomen*) вказують на існуючі, але невідомі особи, предмети, на їхні ознаки або кількість.

До неозначених займенників належать: **man; einer, eine, eines; etwas; jemand; jeder, jede, jedes; jedermann; mancher, manche, manches; alle, viele, wenige, einige, mehrere.** Деякі з них можуть підсилюватися часткою *irgend*: *irgendeiner, irgend jemand, irgend etwas.* Займенники *man, einer, jedermann, jemand, irgendwas, etwas, alles, beides, einiges, vieles* вживаються лише як субстантивні, займенники *irgendein(er), irgendwelcher, jeder, mancher* і як субстантивні, і як ад'єктивні.

N.	jemand	jedermann
G.	jemand(e)s	jedermanns
D.	jemand(em)	jedermann
A.	jemand(en)	jedermann

Займенники **einer, eine, eines, mancher, manche, manches** та **jeder, jede, jedes** відмінюються як означений артикль відповідного роду, а займенники **alle, viele, wenige, einige, mehrere** як означений артикль множини.

*Im Zimmer spricht **man** laut.* – У кімнаті голосно розмовляють.

*Hast du ein Buch? – Ja, ich habe **eins**.* – У тебе є книжка? – Так, у мене є (книжка).

*Siehst du dort **jemand**?* – Ти бачиш там когось?

4.9 Заперечні займенники

Заперечні займенники (*die Negativpronomen*) **niemand, nichts, kein, keine, kein** належать до неозначених займенників і заперечують наявність осіб чи предметів.

- Займенник **niemand** заперечує наявність осіб. Це антонім до займенника **jemand**. Заперечне значення займенника *niemand* можна посилити за допомогою частки *gar*. Займенник *niemand* вживається лише як субстантивний з прийменниками і без них, і відмінюється як означений артикль.

N.	niemand
G.	niemand(e)s
D.	niemand(em)
A.	niemand(en)

*Es ist **niemand's** Land.* – Це нічия земля.

*Wir haben **niemanden** dort gesehen.* – Ми нікого там не бачили.

- Займенник **nichts** заперечує наявність предметів чи абстрактних понять і не може бути співвіднесений з назвами осіб. Він не відмінюється, може вживатися з прийменниками і без них. Займенник *nichts* найчастіше вживається самостійно, атрибутивно може вживатися із субстантивованими прикметниками і дієприкметниками. Заперечне значення займенника *nichts* можна посилити за допомогою часток і модальних слів *gar, ganz und gar, überhaupt*.

***Nichts** konnte er mir sagen.* – Він **нічого** не міг мені сказати.

*Hier gibt es **nichts** Neues.* – Тут немає **нічого** нового.

- Займенник **kein** заперечує іменник, який у стверджувальному реченні вживався б з неозначеним артиклем або без артикля. Займенник **kein** відмінюється як неозначений артикль.

*Ich habe Zeit. - Ich habe **keine** Zeit.*

*Er hat einen Bruder. - Er hat **keinen** Bruder.*

*Trinkst du Milch? - **Nein**, ich trinke **keine** Milch.*

4.10 Взаємні займенники

Взаємні займенники (*die Rezipropronomen*) вказують на взаємну спрямованість дії.

До взаємних займенників належить займенник **einander** і його сполучення з різними прийменниками: *einander, aufeinander, auseinander, beieinander, durcheinander, miteinander, nebeneinander, untereinander, voreinander, voneinander, zwischeneinander*. До взаємних займенників належить також займенник **sich**, однозвучний зі зворотним займенником *sich* і синонімім займенника *einander*: *sich schlagen = einander schlagen, sich um den Hals fallen = einander um den Hals fallen*.

Взаємні займенники не відмінюються. У реченні вони виконують функцію додатка або обставини.

*Anfang und Ende reichen **einander** die Hände.* (додаток)

*...die Schlägerei war zu Ende, die Männer standen noch in zwei Gruppen **nebeneinander**.* (A. Seghers) (обставина)

4.11 Безособовий займенник **es**

Безособовий займенник (*das unpersönliche Pronomen*) **es** не має номінативного значення і його можна лише умовно віднести до розряду займенників.

Безособовий займенник **es** не відмінюється. Він вживається лише в називному (частіше) і знахідному (рідше) відмінках і виконує суто граматичну функцію: оформляє формальний підмет або додаток. Може виконувати також функцію корелята.

Як формальний підмет безособовий займенник **es** вживається:

- з безособовими дієсловами, що означають явища природи, відчуття людини і шуми, наприклад:

Es regnet den ganzen Tag. – Увесь день іде дощ.

Es friert mich. – Мене морозить.

Es klopft. – Стукають.

- у складених іменних присудках, що означають стан природи: *es ist warm, es ist kalt, es ist spät, es wird windig, es wird dunkel, es wird Abend, es bleibt frostig, es ist finster*, наприклад:

*Es war jetzt ganz **dunkel** draußen.* (H. Böll)

- у конструкціях з безособовим пасивом, наприклад:

*Es wird hier laut **gesprochen**.* – Тут голосно розмовляють.

*Es wurde **gelacht**.* – Сміялися.

- у безособових реченнях, які позначають час, наприклад:

*Es ist **zehn Uhr** abends.* – Десята година вечора.

- з дієсловами із зворотним займенником *sich* у загально-безособових реченнях, наприклад:

Es schlüft sich so herrlich am Morgen.... (Th. Körner) – Вранці так чудово спиться.

- у сталих безособових словосполученнях: *es fehlt, es geht, es gelingt, es gibt, es handelt sich um, es steht*, наприклад:

Wie steht es mit deiner Diplomarbeit? – Як справи з твоєю дипломною роботою?

Як формальний додаток у знахідному відмінку безособовий займенник **es** вживається у сталих безособових словосполученнях типу *es gut (eilig, gemütlich, leicht, schwer, schlecht) haben, es gut (böse, ernst, schlecht) meinen, es sich bequem (gemütlich, schön) machen, es weit bringen*, наприклад:

Sie hatte es schwerer als Stanislaus. (E. Strittmatter)

Як корелят безособовий займенник **es** вживається у наступних підрядних реченнях та інфінітивній групі:

Es ist wunderbar, dass du uns heute besuchst. – Це прекрасно, що ти нас сьогодні відвідаєш.

Es ist nicht logisch, sich so zu benehmen. – Це не логічно так себе поводити.

5. Прикметник

5.1 Прикметник. Загальні відомості

(Das Adjektiv. Allgemeines)

Прикметник (das Adjektiv) – повнозначна частина мови, що охоплює слова із значенням ознаки предмета.

Прикметники можуть виконувати в реченні різні синтаксичні функції: означення, іменної частини присудка та обставини способу дії:

Sie ist eine fleißige Schülerin. (означення – Attribut)

Sie ist fleißig. (іменна частина присудка – Prädikativ)

Sie lernt fleißig. (обставина способу дії – Adverbiale der Art und Weise)

Прикметник, який виступає в ролі іменної частини присудка та обставини способу дії, не узгоджується з підметом і вживається в короткій формі: *Das Buch ist grün. Der Lehrer spricht langsam und deutlich.*

Прикметник, який виступає в ролі означення, стоїть зазвичай перед іменником і узгоджується з ним в роді, числі і відмінку: ein **kleiner** Junge, mit einem **kleinen** Jungen.

Зауважте! Не відмінюються такі прикметники:

1) прикметники іншомовного походження: *extra, lila, rosa, creme, orange, beige, prima, oliv u.a.*, z.B. *die lila Bluse, ein rosa Kleid, prima Obst.*

2) прикметники, утворені за допомогою суфікса *-er* від географічних назв і кількісних числівників: *die Kyjiwer Bahnhöfe, das Iwano-Frankiwsker Dramatheater, die Leipziger Messe, die achtziger Jahre.*

За значенням прикметники поділяються на дві основні групи: *якісні* (blau, grün, groß, hoch, bitter, süß, schön, schlecht, böse, klug і т.д.) та *відносні* (golden, seiden, hölzern, heutig, deutsch, englisch, regnerisch і т.д.).

Більшість якісних прикметників можуть утворювати ступені порівняння, тобто вживатися у вищому (Komparativ) та найвищому (Superlativ) ступенях: *schön – schöner – der, die, das schönste / am schönsten.*

За будовою слова прикметники поділяються на:

1) прості: *klug, schnell, kalt, schön.*

2) похідні:

- утворені за допомогою суфіксів: *fleißig, politisch, kränklich, fehlerhaft, dankbar, fehlerlos, Berliner;*

- утворені за допомогою префіксів: *undankbar, erzdumm, illegal, alogisch.*

3) складні: *dunkelrot, himmelhoch.*

5.2 Відмінювання прикметника

(Die Deklination der Adjektive)

Атрибутивні прикметники (тобто прикметники, які виступають в ролі означення) змінюються за родами, числами і відмінками. Тип відмінювання залежить від здатності слів, які супроводять словосполучення *прикметник + іменник*, характеризувати рід, число і відмінок іменника. Розрізняють три типи словосполучень, до складу яких входить прикметник з іменником:

I тип: *означений артикль + прикметник + іменник*

der gute Freund – dem guten Freund

II тип: *нульовий артикль + прикметник + іменник*

guter Freund – gutem Freund

III тип: *неозначений артикль + прикметник + іменник*

ein guter Freund – einem guten Freund

Відповідно до цих трьох основних типів словосполучень розрізняють три відміни прикметників:

Слабку (die schwache Deklination);

Сильну (die starke Deklination);

Мішану (die gemischte Deklination).

Слабка відміна прикметників (Die schwache Deklination der Adjektive)

Прикметники відмінюються за слабкою відміною, якщо перед ними стоять супровідні слова, що визначають рід, число і відмінок іменника. Сюди належать:

1. означений артикль **der, die, das, die**;
2. вказівні займенники **dieser, diese, dieses, diese; jener, jene, jenes, jene; derselbe, dieselbe, dasselbe, dieselben; derjenige, diejenige, dasjenige, diejenigen; solcher, solche, solches, solche** та неозначені займенники **jeder, jede, jedes, jede; mancher, manche, manches, manche**;
3. питальний займенник **welcher, welche, welches, welche**;
4. присвійні займенники у множині **meine, deine, seine, ihre, seine, unsere, eure, ihre, Ihre**;
5. заперечний займенник **keine** у множині;
6. неозначені числівники **alle, beide, sämtliche** у множині.

Прикметники, що відмінюються за слабкою відміною, отримують у називному відмінку однини всіх трьох родів і в знахідному відмінку однини жіночого і середнього роду закінчення **-e**, а в усіх інших відмінках однини і множини **-en**.

Kasus	Singular			Plural
	m	f	n	
N.	e	e	e	en
G.	en	en	en	en
D.	en	en	en	en
A.	en	e	e	en

Singular			
Kasus	m	f	n
N.	der neue Anzug	die neue Bluse	das neue Hemd
G.	des neuen Anzugs	der neuen Bluse	des neuen Hemdes
D.	dem neuen Anzug	der neuen Bluse	dem neuen Hemd
A.	den neuen Anzug	die neue Bluse	das neue Hemd

Plural	
Kasus	Pl.
N.	die neuen Anzüge, Blusen, Hemden
G.	der neuen Anzüge, Blusen, Hemden
D.	den neuen Anzügen, Blusen, Hemden
A.	die neuen Anzüge, Blusen, Hemden

Сильна відміна прикметників

(Die starke Deklination der Adjektive)

Прикметники відмінюються за сильною відміною, якщо іменники, до яких вони відносяться, вживаються з:

1. нульовим артиклем;
2. числівниками: **zwei, drei** і т.д.;
3. неозначеними числівниками: **andere, einige, mehrere, viele, wenige, verschiedene**;
4. питальним займенником **was für (ein)** у множині.

Прикметники, що відмінюються за сильною відміною, мають закінчення означеного артикля, крім родового відмінка однини чоловічого і середнього роду, в якому приймають закінчення **-en**.

Kasus	Singular			Plural
	m	f	n	
N.	er	e	es	e
G.	en	er	en	er
D.	em	er	em	en
A.	en	e	es	e

Singular			
Kasus	m	f	n
N.	neuer Anzug	neue Bluse	neues Hemd
G.	neuen Anzugs	neuer Bluse	neuen Hemdes
D.	neuem Anzug	neuer Bluse	neuem Hemd
A.	neuen Anzug	neue Bluse	neues Hemd

Plural	
Kasus	Pl.
N.	neue Anzüge, Blusen, Hemden
G.	neuer Anzüge, Blusen, Hemden
D.	neuen Anzügen, Blusen, Hemden
A.	neue Anzüge, Blusen, Hemden

Зауважте! Im Kühlschrank steht **eine Flasche** (N.) **frische Milch** (N.).

Gib mir **ein Glas** (A.) **kalten Tee** (A.).

Мішана відміна прикметників

(Die gemischte Deklination der Adjektive)

За мішаною відміною відмінюються прикметники, якщо перед ними стоять слова, що недостатньо характеризують граматичні категорії іменника. Це такі слова:

1. неозначений артикль **ein, eine, ein**;
2. присвійні займенники **mein, dein, sein, ihr, sein, unser, euer, ihr, Ihr** в однині;
3. заперечний займенник **kein** в однині;
4. питальний займенник **was für ein** в однині.

Прикметники, що відмінюються за мішаною відміною, мають у називному та знахідному відмінках всіх трьох родів закінчення означеного артикля, які характерні для сильної відміни. У родовому і давальному відмінках прикметники отримують закінчення слабкої відміни **-en**.

Kasus	Singular		
	m	f	n
N.	er	e	es
G.	en	en	en
D.	en	en	en
A.	en	e	es

Singular			
Kasus	m	f	n
N.	ein neuer Anzug	eine neue Bluse	ein neues Hemd
G.	eines neuen Anzugs	einer neuen Bluse	eines neuen Hemdes
D.	einem neuen Anzug	einer neuen Bluse	einem neuen Hemd
A.	einen neuen Anzug	eine neue Bluse	ein neues Hemd

5.3 Ступені порівняння прикметників

(Die Steigerung der Adjektive)

Більшість якісних прикметників можуть утворювати ступені порівняння, тобто вживатися у вищому (Komparativ) та найвищому (Superlativ) ступенях:

Positiv	Komparativ	Superlativ
<i>schön</i>	<i>schöner</i>	<i>der, die, das schönste / am schönsten</i>

Не утворюють ступенів порівняння:

- а) більшість відносних прикметників: *golden, hölzern, eisern, heutig, täglich, deutsch, ukrainisch, Berliner*;
- б) прикметники, що означають незмінну ознаку: *blind, fertig, stumm, taub, tot*;
- в) похідні та складні прикметники, у яких префікс або перший компонент вказує на ступінь якості: *uralt, erzdumm, erzfaul, riesengroß, eiskalt*;
- г) прикметники іншомовного походження, що не відмінюються: *beige, creme, extra, lila, oliv, orange, prima, rosa*.

Дуже рідко ці прикметники можуть вживатися в переносному значенні і утворювати ступені порівняння: *toter als tot, der Toteste von den Toten, marmorner als Marmor, spanischer als spanisch, der spanischste Tanz*.

Звичайний ступінь (der Positiv) – це початкова, вихідна форма прикметника, яка не виражає ідеї порівняння: *jung, klein, lang, schön, wichtig*.

Вищий ступінь порівняння (der Komparativ) утворюється додаванням суфікса **-er** до звичайного ступеня. Прикметники з кореневими голосними **a, o, u** звичайно приймають умлаут: *jung – jünger, klein – kleiner, lang – länger*.

У прикметників, корінь яких закінчується на **-el, -en, -er**, у вищому ступені **e** випадає: *dunkel – dunkler, teuer – teurer, bitter – bitterer*.

Основна функція вищого ступеня – виражати неоднаковість. Він вказує на те, що ознака властива предмету більшою мірою, ніж іншим порівнюваним предметам.

Найвищий ступінь прикметників (der Superlativ) утворюється додаванням до звичайного ступеня суфікса **-st**. Прикметники з кореневими голосними **a, o, u** звичайно приймають умлаут: *jung – jüngst, klein – kleinst, lang – längst*.

Прикметники, що закінчуються на **d, t, s, ß, sch, z** утворюють найвищий ступінь за допомогою суфікса **-est**: *kurz – kürzest, heiß – heißest*.

Найвищий ступінь прикметників має дві форми:

- 1) форму з **am** і закінченням **-en**: *am schönsten, am schnellsten*. Ця форма не змінюється і вживається у функції присудка або обставини.

Hier ist der Fluss am tiefsten. (Prädikativ)

Er läuft am schnellsten. (Adverbiale der Art und Weise)

- 2) форму з означеним артиклем **der, die, das, die** та закінченням **-e** або **-en**: *der, die, das schönste, der, die, das schnellste*. Ця форма вживається у функції присудка або означення.

Dieser Weg ist der kürzeste. (Prädikativ)

Der kürzeste Weg führt durch den Wald. (Attribut)

Найвищий ступінь виражає ознаку, яка порівняно з такою самою ознакою в інших предметах, виражається найбільшою або найменшою мірою. Він вживається тоді, коли йдеться про порівняння більше як двох предметів.

Особливості утворення ступенів порівняння прикметників

1. Не приймають умлаута при утворенні ступенів порівняння:
  - а) прикметники, які в корені мають дифтонг **au**: *faul, laut, schlau*.
  - б) двоскладові і багатоскладові прикметники (переважно із суфіксами **-el, -en, -er, -bar, -sam, -ig, -lich, -haft, -e**): *dankbar, dunkel, langsam, lustig, munter, offen*;

в) деякі односкладові прикметники: *bunt, falsch, froh, klar, roh, rund, schlank, stolz, toll, zart*;

2. Деякі прикметники утворюють ступені порівняння не за правилами:

gut – besser – der, die, das beste / am besten
nah – näher – der, die, das nächste / am nächsten
hoch – höher – der, die, das höchste / am höchsten
groß – größer – der, die, das größte / am größten
viel – mehr – der, die, das meiste / am meisten
wenig – weniger / minder – am wenigsten / mindesten

Елатив

(Der Elativ)

Найвищий ступінь може вживатися без порівняння. Тоді він виражає дуже високий ступінь ознаки і називається абсолютним суперлативом (*der absolute Superlativ*), або елативом (*der Elativ*). За формою елатив співпадає з найвищим ступенем, але, на відміну від нього, може вживатися з нульовим артиклем. Елатив часто має ідіоматичний характер.

Gestern war das herrlichste / herrlichstes Wetter. – Вчора була пречудова погода.

Der Betrieb verfügt über modernste Maschinen. – Підприємство має найсучасніші станки.

Er spricht mit größter Hochachtung von seinem ehemaligen Lehrer. – Він говорить з величезною повагою про свого колишнього вчителя.

Sie hat nicht die geringste Ahnung. – У неї нема ні найменшого уявлення.

Порівняння (Vergleich)

1. При порівнянні двох однакових, схожих якостей, осіб чи предметів вживається прикметник у звичайному ступені та сполучники **so ... wie** (такий ... як), **ebenso ... wie** (такий же ... як), **genauso ... wie** (точно такий ... як):

Sie ist so alt wie ich. – Їй стільки ж років, як і мені.

Er ist ebenso klug wie sie. – Він такий же розумний, як і вона.

Sie liest genauso gut wie er. – Вона читає так само добре, як і він.

2. При порівнянні неоднакових якостей, осіб чи предметів вживається прикметник у вищому ступені та сполучник **als** (ніж):

Die Mutter ist größer als ihre Tochter. – Мама вища на зріст, ніж її донька.

Ein Flugzeug ist schneller als ein Auto. – Літак швидший, ніж машина.

Порівняння у вищому ступені може посилюватися прислівниками **bedeutend**, **beträchtlich**, **weitaus**, **bei weitem** (значно), **viel**, **weit** (набагато), **wesentlich** (суттєво) та часткою **noch** (ще):

Er ist viel größer als sein Bruder. – Він набагато вищий, ніж його брат.

Er ist weit größer als sein Bruder. – Він набагато вищий, ніж його брат.

Er ist weitaus/bei weitem größer als sein Bruder. – Він значно / набагато вищий, ніж його брат.

Er ist wesentlich größer als sein Bruder. – Він значно / суттєво вищий, ніж його брат.

3. Прислівник **immer** (все) у сполученні з вищим ступенем прикметника означає, що ступінь якості весь час зростає. При цьому у німецькому реченні прикметник у вищому ступені не повторюється:

Er läuft immer schneller. – Він біжить все швидше і швидше.

4. Після прислівника **möglichst** (якомога) прикметник вживається не у вищому, а у звичайному ступені:

Antworten Sie möglichst ruhig! – Відповідайте якомога спокійніше!

5. При порівнянні двох якостей однієї особи чи предмета вживається конструкція **mehr... als**:

Er ist mehr schlau als klug. – У нього більше хитрості, ніж розуму.

6. При порівнянні двох якостей однієї особи чи предмета і виключенні другої якості вживається конструкція **eher... als**:

Sie ist eher gleichgültig als ärgerlich. – Вона швидше байдужа, ніж сердита.

Der Mantel ist eher schwarz als dunkelblau. – Пальто швидше чорного кольору, ніж темно-синього.

7. Для позначення меншого ступеня якості при порівнянні вживається прислівникова форма **weniger** + прикметник у звичайному ступені + **als**:

Diese Stadt ist weniger schön als jene. – Це місто менш красиве (не так красиве) як те.

8. Значення вищого ступеня послаблюють або обмежують частки **etwas, fast, kaum, ein bisschen** та прислівник (**ein**) **wenig**:

Das kranke Bein war etwas magerer als das gesunde. (A. Seghers) – Хвора нога була дещо худіша, ніж здорова.

9. Найвищий ступінь можна посилити приєднанням займенника **aller-** :

Er war der allerälteste Einwohner. – Він був найстарішим жителем.

Sie war die allerbeste Freundin. – Вона була найкращою подругою.

Er war der allerletzte Gast. – Він був останнім відвідувачем.

5.4 Субстантивација прикметників і дієприкметників (Substantivierung der Adjektive)

Кожен прикметник може бути субстантивованим, тобто перейти в розряд іменників. У цьому випадку він позначає не ознаку чи якість, а набуває предметного значення. Субстантивованим прикметником отримує характерну для іменника ознаку – артикль.

Деякі прикметники повністю перейшли в розряд іменників:

der Junge – хлопчик, юнак

das Hoch – антициклон

der Laut – звук

die Größe – розмір

der Stolz – гордість

!!! Субстантивовані прикметники і дієприкметники відмінюються як атрибутивні прикметники.

Субстантивовані прикметники і дієприкметники можуть позначати:

- осіб чоловічої або жіночої статі:

der/die Alte (ein Alter/eine Alte) – старий / стара

der/die Bekannte – знайомий / знайома

der/die Einheimische – місцевий житель / місцева жителька

der/die Kranke – хворий / хвора

Ein Blinder wollte die Straße überqueren. – Сліпий хотів перейти вулицю.

Adjektiv	mit bestimmter Artikel	mit unbestimmtem Artikel
deutsch	N. der Deutsche	N. ein Deutscher
	G. des Deutschen	G. eines Deutschen
	D. dem Deutschen	D. einem Deutschen
	A. den Deutschen	A. einen Deutschen

Adjektiv	mit bestimmter Artikel	mit unbestimmtem Artikel
deutsch	N. die Deutsche	N. eine Deutsche
	G. der Deutschen	G. einer Deutschen
	D. der Deutschen	D. einer Deutschen
	A. die Deutsche	A. eine Deutsche

- вироби та предмети (у формі жіночого роду):

die Elektrische – трамвай (розм., заст.)

die Gerade – пряма

die Linke – ліва рука

die Senkrechte – перпендикуляр

die Illustrierte – журнал

- абстрактні поняття (у формі середнього роду, тільки в однині):

das Gute – добре

das Neue – нове

das Richtige – правильне

*Er liebt **das** Schöne.* – Він любить прекрасне.

!!! Субстантивовані прикметники, які позначають абстрактні поняття, можуть вживатися після незмінюваних неозначених займенників *etwas*, *nichts*, *viel*, *wenig*. При цьому вони отримують закінчення *-es* (*-em*):

etwas Gutes – щось добре

nichts Neues – нічого нового

*Er hat **viel** Interessantes erzählt.* – Він розповів багато цікавого.

*Ich prallte gegen **etwas** Hartes.* – Я вдарився об щось тверде.

*Ich suche nach **etwas** Hellem.* – Я шукаю щось світле.

Якщо субстантивовані прикметники, які позначають абстрактні поняття, вживаються після неозначеного займенника *alles*, вони отримують закінчення *-e* (*-en*):

Alles Gute! – Всього доброго!

*Nehmen Sie **alles** Nötige mit.* – Візьміть все необхідне.

*Er versorgt uns mit **allem** Nötigen.* – Він забезпечує нас всім необхідним.

- деякі живі істоти і предмети (у формі середнього роду):

das Junge (ein Junges) – дитинча (тварин)

das Kleine (ein Kleines) – малюк, крихітка

das Helle (ein Helles) – світле (кухоль світлого пива)

- кольори (у формі середнього роду):

das Blau – синій колір; голубий колір; синь, блакить

- назви мов (у формі середнього роду):

das Deutsche – німецька мова

das Ukrainische – українська мова

!!! Субстантивовані прикметники, які позначають назви мов та кольори, мають дві різні форми: форму з закінченням *-e* (*das Deutsche*) та форму без закінчення (*Deutsch*):

- форма з *-e* отримує в Akkusativ закінчення *-e*, а у Genitiv і Dativ – закінчення *-en*. Така форма вживається лише з означеним артиклем та без означення:

Das Spanische hat seine Wurzeln im Lateinischen.

- форма без *-e* отримує у Genitiv факультативне закінчення *-s*, а у Dativ і Akkusativ – жодних закінчень. Така форма вживається з означенням або іншими словами у значенні артикля:

Spanisch wird von mehr als 400 Millionen Menschen gesprochen.

Das heute gesprochene Spanisch hat mit *dem alten Latein* nicht mehr viel zu tun.

Mein Deutsch ist leider nicht so gut.

- при позначенні кольорів обидві форми можуть вживатися з означеним артиклем:

Er log *das Blaue* vom Himmel.

Das Grün der Wiese leuchtete.

6. Прислівник

6.1 Прислівник. Загальні відомості

(das Adverb. Allgemeines)

Прислівник (*das Adverb*) – це самостійна, невідмінювана частина мови, що передає ознаку дії чи стану або ступінь чи міру вияву іншої ознаки.

Sie reist viel. – Вона багато подорожує.

Es ist ein außerordentlich begabter Schüler. – Він надзвичайно обдарований учень.

Прислівники відповідають на питання **wann?** (*seit wann? bis wann? wie lange? wie oft?*); **wo?** (*wohin? woher?*); **wie?**; **warum?** (*wozu? weshalb? zu welchem Zweck?*).

Gestern (wann?) ist er schnell (wie?) gekommen. – Вчора він швидко прийшов.

Dort (wo?) wachsen die Blumen. – Там ростуть квіти.

Деякі прислівники мають граматичну категорію порівняння і змінюються морфологічно. У реченні прислівник виконує роль обставини різного виду (обставини часу, способу дії, місця тощо).

Er läuft am schnellsten. – Він бігає найшвидше.

У реченні прислівники можуть пояснювати дієслово, інший прислівник, прикметник, рідше іменник або займенник.

Das Auto steht dort. – Автомобіль стоїть там.

Er war angeblich hier. – Він був, напевно, тут.

Er hat ein bewundernswert gutes Gedächtnis. – У нього навпрочуд хороша пам'ять.

Nun müssen wir warten. – Tener ми повинні чекати.

Dann werden wir erfahren, dass ... – Todі ми дізнаємося, що ...

За семантичним значенням прислівники поділяються на такі групи:

<p>Прислівники місця (Adverbien des Ortes, Lokaladverbien):</p> <p>вони відповідають на питання <i>wo? wohin? woher?</i></p> <p>Деякі з них вживаються з прийменниками:</p>	<p>- <i>hier, dort, links, rechts, da, dorthin, dorthier, draußen, geradeaus, vorwärts, oben, überall, nirgends u.a.</i></p> <p>- <i>von rechts, nach unten, bis oben u.a.</i></p>
<p>Прислівники часу (Adverbien der Zeit, Temporaladverbien):</p> <p>вони відповідають на питання <i>wann? wie lange? seit wann? bis wann? wie oft?</i></p> <p>Деякі з них вживаються з прийменниками:</p>	<p>- <i>jetzt, bald, niemals, heute, abends, gleich, lange, nie, oft, seitdem, wochenlang, stets, manchmal, täglich u.a.</i></p> <p>- <i>von heute an, bis jetzt, bis spät, ab übermorgen u.a.</i></p>
<p>Прислівники причини і мети (Adverbien des Grundes und des Zieles, Kausal-Finaladverbien):</p> <p>вони відповідають на питання <i>warum? weshalb? weswegen? aus welchem Grunde?</i></p>	<p>- <i>darum, deswegen, deshalb, meinethalber, dazu, schuldenhalber, aufstandshalber, trotzdem u.a.</i></p>
<p>Прислівники способу дії (Adverbien der Art und Weise, Modaladverbien):</p>	<p>- <i>gern, gut, hoch, schnell, anders, tapfer, fast, kaum, beinahe, ganz, recht, ziemlich, einigermaßen,</i></p>

<p>Вони відповідають на питання <i>wie</i>?</p>	<p><i>vielleicht, vermutlich, wohl, möglicherweise, wahrscheinlich, sicher, bestimmt, allerdings, natürlich, gewiss, tatsächlich, gar nicht, überhaupt nicht, keinesfalls, vergebens, umsonst.</i></p>
<p>Прислівники ступеня (Adverbien des Grades): вони відповідають на питання <i>in welchem Grade? wie sehr?</i></p>	<p>- <i>allzusehr, höchst, außerordentlich, besonders, völlig, viel, wenig, zu, ziemlich u.a.</i></p>
<p>Прислівники умови (Konditionale Adverbien): вони відповідають на питання <i>unter welcher Bedingung?</i></p>	<p>- <i>andernfalls, jedenfalls, nötigenfalls, schlimmstenfalls.</i></p>
<p>Прислівники допустовості (Konzessive Adverbien): вони відповідають на питання <i>trotz welches Umstandes? mit welcher Einräumung?</i></p>	<p>- <i>dessenungeachtet, jedenfalls, nichtsdestoweniger u.a.</i></p>
<p>Прислівники наслідку (Konsekutive Adverbien):</p>	<p>- <i>folglich, infolgedessen, mithin.</i></p>
<p>Займенникові прислівники (Pronominaladverbien):</p>	<p>- <i>darüber, woran, dafür, wovon u.a.</i></p>

Інколи говорять про такі групи прислівників :

Питальні прислівники (Frageadverbien):	- <i>wo, wann, warum, wozu u.a.</i>
Помножувальні прислівники (Averbien mit der Bedeutung der Vervielfältigung):	- <i>zweimal, zehnmal, vierfach, fünffach</i>
Прислівники зі значенням спільної дії (Adverbien mit der Bedeutung der gemeinsamen Handlung):	- <i>zu zweit, zu dritt u.a.</i>
Модальні слова (Modalwörter):	- <i>leider, vielleicht, natürlich, gewiss</i>

6.2 Ступені порівняння прислівників

(Steigerungsstufen der Adverbien)

Більшість прислівників способу дії, прислівники ступеня *viel* і *wenig*, прислівник місця *nah* і прислівники часу *lang, früh, spät, oft, bald* мають форми вищого і найвищого ступенів порівняння.

Ступені порівняння прислівників утворюються так само, як і у прикметників: вищий ступінь за допомогою суфікса **-er**, а найвищий – за допомогою частки **am** і суфікса **-(e)st + en**. Прислівники приймають у вищому і найвищому ступенях умлаут, якщо однозвучний паралельний прикметник змінює кореневий голосний звук.

schnell — schneller — am schnellsten

kalt – kälter – am kältesten

jung – jünger – am jüngsten

kurz – kürzer – am kürzesten

laut – lauter – am lautesten

dunkel – dunkler – am dunkelsten

mutig – mutiger – am mutigsten

З відхиленням від норми утворюють ступені порівняння такі прислівники:

bald — eher — am ehesten

gern — lieber — am liebsten

gut — besser — am besten

hoch — höher — am höchsten

nah — näher — am nächsten

oft — öfter — am öftesten

häufiger — am häufigsten

viel — mehr — am meisten

wenig — weniger — am wenigsten

minder — am mindesten

wohl — besser — am besten

wohler — am wohlsten

6.3 Займенникові прислівники

(Pronominaladverbien)

Особливу групу прислівників утворюють так звані займенникові прислівники. Вони характерні тим, що поряд зі своїм значенням прислівників мають ще значення займенників: вони не лише означають обставини, за яких відбувається дія, а й можуть замінювати, як і займенники, назви предметів і абстрактних понять.

Займенникові прислівники утворюються за допомогою прислівників *da(r)* і *wo(r)* та прийменників. З компонентом *wo(r)*- утворюються питальні, а з компонентом *da(r)*- – вказівні займенникові прислівники.

	bei	<i>wobei, dabei</i>		aus	<i>woraus, daraus</i>
	durch	<i>wodurch, dadurch</i>		an	<i>woran, daran</i>
	für	<i>wofür, dafür</i>		auf	<i>worauf, darauf</i>
wo +	mit	<i>womit, damit</i>	wor +	in	<i>worin, darin</i>
da +	nach	<i>wonach, danach</i>	da +	um	<i>worum, darum</i>
	von	<i>wovon, davon</i>		unter	<i>worunter, darunter</i>
	vor	<i>wovor, davor</i>		über	<i>worüber, darüber</i>
	zu	<i>wozu, dazu</i>			

Питальні займенникові прислівники з компонентом *wo(r)*- вживаються замість питального займенника з прийменником, якщо питання стосується предмета або абстрактного поняття. Вказівні займенникові прислівники з компонентом *da(r)*- вживаються замість іменника з прийменником, якщо цей іменник означає предмет або абстрактне поняття.

Worauf wartest du? Wartest du *auf den Bus*? – Ja, ich warte *darauf*.

Wovon spricht er? – Er spricht *von seiner Arbeit*.

Але: **Auf wen** wartest du? Wartest du **auf den Freund**? – Ja, ich warte **auf ihn**.

Запам'ятайте: займенникові прислівники з компонентом **wo(r)-** і **da(r)-** не можуть стосуватися осіб.

Вибір займенникового прислівника залежить від керування дієслова:

sich erinnern an (A) — **Woran** erinnerst du dich?

träumen von (D) — Ich träume **davon**.

7. Числівник

7.1 Числівник. Загальні поняття

(Das Zahlwort. Allgemeines)

Числівником (*das Numerale, das Zahlwort*) називається повнозначна змінна частина мови, до складу якої входять слова, що означають число, кількість предметів і їх порядок при лічбі.

Числівники поділяються на дві основні групи:

- *кількісні числівники* (**Grundzahlwörter** oder **Grundzahlen** (**Kardinalia**)), які означають кількість предметів і відповідають на питання *wie viel? wie viele?: null, eins, zwei, drei...*
- *порядкові числівники* (**Ordnungszahlwörter** (**Ordinalia**)), які означають порядок однорідних предметів при їх лічбі і відповідають на питання *der wievielte?: der erste, der zweite, der dritte u. a.*

Виділяють також деякі особливі групи числівників:

- *дробові* (**Bruchzahlen**); вони утворюються з кількісних числівників за допомогою суфікса **-tel** (до 19) або **-stel** (від 20): *Viertel* (*viertel*), *Fünftel* (*fünftel*), *Zehntel* (*zehntel*), *Zwanzigstel* (*zwanzigstel*).
3/22 – drei Zweiundzweitel
2/101 – zwei Hunderteintel
3/4 – drei Viertel
1/50 – ein Fünfzigstel
- *повторювальні і многократні числівники* (**Wiederholungs- und Vervielfältigungszahlen**); вони утворюються з кількісних числівників за допомогою суфіксів **-fach, -mal(ig)**: *zweimal, dreimalig, zweifach, vierfach* ...; для многократного числівника *zweifach* є також форма *doppelt*;

- **видові числівники (Gattungszahlen)** означають певну кількість різних видів осіб чи предметів і утворюються за допомогою суфікса **-lei**: *zweierlei, dreierlei...*;
- **неозначені числівники (unbestimmte Zahladjektive)**, що вказують на точно не визначену кількість осіб чи предметів: *alle, viele, wenige, einzeln, ein paar, viel, wenig, halb, ganz, etwas, ein bisschen, übrig, sämtlich*;
- **числівники спільної дії (soziative Numeralien)**, що вказують на спільність дії в числовому відношенні: *zu zweit, zu dritt, zu zweien, zu vieren*;
- **розподільні числівники (Verteilungszahlen)**, що виражають кількісно рівномірний розподіл предметів: *je drei, je zwölf, je tausend*.

7.2 Кількісні числівники

(Grundzahlwörter)

Кількісні числівники (Grundzahlwörter oder Grundzahlen (Kardinalia))

означають точну кількість осіб або предметів і відповідають на питання **wie viel?**: Wie viele Kinder? Wie viel Geld? У реченні вони вживаються атрибутивно або предикативно; вони, як правило, не відмінюються.

Кількісні числівники від 1 до 12 за своїм словотворенням прості. Числівники *hundert* і *tausend* також прості. Інші кількісні числівники – складні.

0 – 9	10 - 11	20 – 29	30 – 90
null	zehn	zwanzig	drei ßig
eins	elf	ein und zwanzig	vier zig
zwei	zwölf	zwei und zwanzig	fünf zig
drei	dreiz ehn	drei und zwanzig	sech zig
vier	vier zehn	vier und zwanzig	sieb zig
fünf	fünf zehn	fünf und zwanzig	acht zig
sechs	sech zehn	sechs und zwanzig	neun zig
sieben	sieb zehn	sieben und zwanzig	
acht	acht zehn	acht und zwanzig	
neun	neun zehn	neun und zwanzig	

ab 100

100 (ein)hundert	1000 (ein)tausend	10000 zehntausend
101 (ein)hunderteins	1101 (ein)tausendeins 1102 (ein)tausendzwei	11000 elftausend 12000 zwölftausend

102 (ein)hundertzwei	...	...
...	1200 (ein)tausendzweihundert	20000 zwanzigtausend
200 zweihundert	1300 (ein)tausenddreihundert	...
300 dreihundert	...	100000 (ein)hunderttausend
	2000 zweitausend	200000 zweihunderttausend
	3000 dreitausend	...
	...	

!!! Кількісні числівники від 13 до 19 утворюються за допомогою компонента **-zehn**, при цьому слід звернути увагу на числівник 16 (sechzehn), який втрачає **-s**, і на числівник 17 (siebzehn (nicht siebenzehn)), який втрачає **-en**. Числівники, що означають назви десятків, належать до похідних. Вони утворюються за допомогою суфікса **-zig**, за винятком 30 (**dreißig**). Числівники від 21 до 99 (крім назв десятків) утворюються так: спочатку іде назва одиниці, далі сполучник **und**, а потім назва десятка, при чому все пишеться одним словом (25 – **fünfundzwanzig**). Числівники до 999999 є у німецькій мові складними і пишуться разом: 256310 – *zweihundertsechsfünfzigtausenddreihundertzehn*. Числівники від 1000000 є іменниками жіночого роду: 1000000 – *eine Million*, 2000000 – *zwei Millionen*, 1000000000 – *eine Milliarde*, 2000000000 – *zwei Milliarden*, 1000000000000 – *eine Billion*, 2000000000000 – *zwei Billionen*.

!!! Числівник 1 має форму **eins** у таких випадках:

- в математиці при розв’язку задач і при рахунку:

Eins und eins ist zwei. – Один плюс один дорівнює два.

Але: **Ein** mal eins ist eins. – Один помножити на один дорівнює один.

Eins, zwei, drei! – Раз, два, три!

• в кінці групи чисел (після сотень, тисяч):

101 - (ein)hunderteins, **2001** – zweitausendeins

• в телефонних номерах, коли числа читаються окремо, десяткових дробах:

Die Telefonnummer ist **5 34 15** = Die Telefonnummer ist **fünf drei vier eins fünf**.

Das Paket wiegt **2,15 kg** = Das Paket wiegt **zwei Komma eins fünf Kilogramm**.

1,7 = **eins Komma sieben**.

• при визначенні часу, якщо пропускається слово Uhr:

Er kommt um eins. – Він прийде о першій.

Es ist halb eins. – Зараз пів перша (розм.).

• у сталих виразах:

Zwei Augen sehen mehr als eins. – Одна голова добре, а дві – краще.

Es ist mir alles eins. – Мені байдуже.

Wir sind eins. – Ми солідарні/однієї думки.

Але: ein für allemal – раз і назавжди; ein und dasselbe – одне і те ж.

!!! Числівник 1 має форму **ein** у таких випадках:

• на початку складеного числівника: 110 – **ein**hundertzehn

• перед десятками: 21 - **ein**undzwanzig, 171 – einhunderte**in**undsiebzig

• перед словом Uhr: Es ist ein Uhr. – Перша година.

um ein Uhr (о першій годині); *gegen ein Uhr* (1 Uhr) десь о першій годині.

• зазвичай перед *bis* або *oder*:

auf ein bis zwei Tage – на один-два дні

in ein oder zwei Tagen – через один-два дні

ein Gewicht von ein bis zwei Zentnern – вагою від одного до двох центнерів

ein oder zwei Leerzeilen – один або два інтервали (при друкуванні)

etwas ein(em) oder dem anderen sagen – казати щось одному або іншому

Familien mit ein(em) oder zwei Kindern – сім'я з однією або двома дітьми

Зауважте!!!

На початку слова *ein* перед сотнею або тисячею у розмовній мові часто опускається: 100 – *(ein)hundert*, 1000 – *(ein)tausend*.

Але: *ein* зберігається в середині слова: 101 100 – *(ein)hundert~~e~~intaused~~e~~inhundert*

Хронологічні дати

Літочислення в німецькій мові, на відміну від української, проводиться по сотнях, а не по тисячах (від 1100 до 1999). При цьому назва року передається кількісним числівником: 1848 – *achtzehnhundertachtundvierzig*. Якщо написано лише рік, то читається або сам кількісний числівник, або кількісний числівник з прийменниковою групою *im Jahr(e)* (neuerdings auch *in + Jahreszahl*): *Albert Einstein wurde 1879 / im Jahre 1879 / in 1879 geboren*. Роки до 1099 і 2000-2099 (по-іншому: до 999 і у яких після тисячних стоїть нуль) читаються і пишуться як звичайний числівник: *im Jahr(e) 1067 – eintausendsiebenundsechzig*; 2000 – *zweitausend*; 2005 – *zweitausendfünf*.

Назви років до нашої ери супроводжуються такими словами: *v. Chr. G.* (*vor Christi Geburt*) або *v. Chr.* (*vor Christo / vor Christus*) або *v. u. Z.* (*vor unserer Zeitrechnung*). Назви років нашої ери отримують часто таке доповнення: *n. Chr. G.* (*nach Christi Geburt*) або *n. Chr.* (*nach Christo / nach Christus*) або *u. Z.* (*unserer Zeitrechnung*).

Вживання кількісних числівників при визначенні часу

При визначенні часу слід звернути увагу на позначення годин (зі словом *Uhr* в однині) та хвилин (зі словом *Minute* в однині і множині). В офіційному стилі хвилини вказуються після годин. Слово *Minute(n)* є факультативним: *9.01 Uhr – neun Uhr eine Minute (neun Uhr eins)*, *9.15 Uhr – neun Uhr fünfzehn Minuten (neun Uhr fünfzehn)*, *9.32 Uhr – neun Uhr zweiunddreißig (Minuten)*.

В розмовній мові хвилини звичайно називаються перед годинами, при цьому вживаються прийменники *nach* і *vor*. Година часто ділиться на частини по 15 хвилин, які виражаються дробовими числівниками: *(ein) viertel*, *halb*, *dreiviertel*. Слова *Uhr* і *Minute(n)* часто опускаються:

9.05 – fünf nach neun

9.10 – zehn nach neun / fünf vor viertel zehn

9.15 – viertel zehn / Viertel nach neun

9.25 – fünf vor halb zehn

9.30 – halb zehn

9.35 – fünf nach halb zehn

9.40 – zehn nach halb zehn / zwanzig vor zehn

9.45 – drei viertel zehn / Viertel vor zehn

9.50 – zehn vor zehn

9.55 – fünf vor zehn

!!! Для того, щоб уникнути непорозумінь, при позначенні часу вживають прислівники *morgens, nachmittags, abends, nachts*:

Er wartet bis zehn (Uhr) morgens. – Він чекає до десятої (години) ранку.

Der Zug kommt um acht (Uhr) abends an. – Поїзд прибуває о 8 (годині) вечора.

Вживання кількісних числівників у математичних операціях

Кількісні числівники в математичних операціях вживаються, як правило, самотійно:

$8 + 6 = 14$ *8 plus / und 6 ist (gleich) 14*

$8 - 6 = 2$ *8 minus / weniger 6 ist (gleich) 2*

$6 \times 2 = 12$ *6 mal / multipliziert mit 2 ist (gleich) 12*

$6 : 2 = 3$ *6 (dividiert) durch 2 ist (gleich) 3*

$3^2 = 9$ *3 hoch 2 ist (gleich) 9 (3 zum Quadrat ist 9)*

$3^3 = 27$ *3 hoch 3 ist 27*

$\sqrt{4} = 2$ *Quadratwurzel (oder: zweite Wurzel) aus 4 ist (gleich) 2*

$\sqrt[3]{8} = 2$ *Kubikwurzel (oder: dritte Wurzel) aus 8 ist (gleich) 2*

$y = f(x)$ *Ypsilon ist (gleich) Funktion (oder: f) von x*

7.3 Порядкові числівники

(Ordnungszahlwörter)

Порядкові числівники (*die Ordinalia, die Ordnungszahlwörter*) означають порядок однорідних предметів при їх лічбі і відповідають на питання **der, die, das wievielte?** і вживаються в однині з означеним артиклем. Вибір артикля залежить від роду, числа і відмінка співвідносного іменника: *der erste Januar, das dritte Buch, die zweite Auflage*.

Порядкові числівники утворюються від основ кількісних числівників за допомогою суфіксів **-t** (від 2 до 19) та **-st** (від 20):

der, die, das zweite, dritte, vierte..., sieb(en)te, achte, neunzehnte, zwanzigste, einundzwanzigste..., hundertste, hundert(und)erste, hundertzweite, hundertdreißigste, tausendste, tausenderste, tausenddreißigste...

З відхиленнями від норми утворюються порядкові числівники 1 – *der, die, das erste* (суплетивна форма), 3 – *der, die, das dritte* (зміна кореневого голосного, подвоєння приголосного), 8 – *der, die, das achte* (випадання одного t). Числівник 7 має дві форми – *der, die, das siebente, der, die, das siebte*.

Після порядкових числівників, які на письмі позначаються цифрами, ставиться крапка: *die 2. Klasse, am 1. Januar, im XX. Jahrhundert*.

Від порядкових числівників за допомогою суфікса **-ens** утворюються прислівники, які вживаються при переліченні: *Ich nehme ein Taxi, denn erstens regnet es und zweitens habe ich keinen Schirm*. – Я беру таксі, тому що, по-перше, іде дощ, а по-друге, я забув парасольку.

Порядкові числівники за своїм значенням і функціями в реченні дуже близькі до прикметників. Вони, як правило, вживаються атрибутивно, відмінюються за слабкою відміною, оскільки співвідносний іменник стоїть з означеним артиклем: *Die Krankenschwester lädt den zweiten Patienten in das*

Sprechzimmer des Arztes ein. У короткій невідмінюваній формі вони не вживаються.

У заголовках, написах, підписах і виносках іменники можуть вживатися без артикля, і тоді порядковий числівник, що стоїть перед ними, відмінюється за сильною відміною: *Didaktik, erster Teil, zweites Kapitel, zehnter Paragraph.*

Запам'ятайте!

У датах назва **дня** передається порядковим числівником, який на письмі позначається цифрою (а не буквами): *Heute ist der 10. Oktober.* Для позначення **місяця** може вживатися як порядковий числівник, так і назва місяця. На письмі використовують порядковий числівник, якщо дату пишуть цифрами. Якщо пишуть буквами, то вживається назва місяця: *der 1.10. oder der 1. Oktober (але не пишуть: der erste Zehnte).*

7.4 Дробові числівники

(Bruchzahlen)

Дробові числівники (Bruchzahlen) означають кількість, що складається з певного числа частини цілого. Вони утворюються з кількісних числівників за допомогою суфікса **-tel** (до 19) або **-stel** (від 20): *Viertel (viertel), Fünftel (fünfstel), Zehntel (zehntel), Zwanzigstel (zwanzigstel)*.

3/22 – drei Zweiundzweitel

2/101 – zwei Hunderteintel

3/4 – drei Viertel

1/50 – ein Fünfzigstel

7/100 – sieben Hundertstel

3/1000 – drei Tausendstel

1/1000000 – ein Millionstel

З відхиленням від норми утворюється дробовий числівник **ein Drittel** (зміна кореневого голосного звука і подвоєння приголосного).

Дробові числівники із суфіксом **-tel** можуть сполучатися з найчастіше вживаними назвами мір і утворювати нові назви мір: *ein Vierteljahr, eine Viertelstunde, ein Viertelmeter, eine Sechzehntelnote* тощо.

Дробовий числівник $\frac{1}{2}$, крім математичного позначення **ein Zweitel** має ще два позначення: **die Hälfte** і **halb**.

Дробовий числівник **die Hälfte** відмінюється як іменник і вживається тоді, коли вимірюване стоїть без назви міри: *die Hälfte des Feldes, beide Hälften des Parks*.

Дробовий числівник **halb** вживається з назвами мір і відмінюється як прикметник: *ein halbes Liter Milch, nach einer halben Stunde*. При визначенні часу **halb** не відмінюється: *um halb neun (Uhr), nach halb drei (Uhr), vor halb sieben (Uhr)*.

Дробові числівники $1\frac{1}{2}$, $2\frac{1}{2}$, $3\frac{1}{2}$ та ін. читаються *eineinhalb* (або *anderthalb*), *zweieinhalb*, *dreieinhalb*. Після числівника ***eineinhalb*** (***anderthalb***) іменник стоїть у множині (в українській мові в цьому разі іменник вживається в однині): *eineinhalb Stunden* – *півтори години*, *anderthalb Monate* – *півтора місяця*.

Числівники, до складу яких входять дробові числівники, як наприклад, $1\frac{1}{3}$, $2\frac{3}{4}$, $3\frac{5}{8}$, читаються: *ein(und)eindrittel*, *zwei(und)dreiviertel*, *drei(und)fünfachtel*.

Десяткові дроби читаються інакше, ніж в українській мові:

0,3 – *Null Komma drei*

1,02 – *eins Komma Null zwei*

10,005 – *zehn Komma Null Null fünf*

12,24 km – *zwölf Komma zwei vier Kilometer* (або *zwölf Komma vierundzwanzig Kilometer*)

3,25 t – *drei Komma zwei fünf Tonnen* (або *drei Komma fünfundzwanzig Tonnen*).

Якщо назву міри означає іменник *Meter*, то він читається так:

- *drei Komma vier fünf Meter*

3,45 m

- *drei Komma fünfundvierzig Meter*

- *drei Meter fünfundvierzig (Zentimeter)*

Десяткові дроби з назвами грошових одиниць читаються однозначно:
2,25 € – *zwei Euro fünfundzwanzig (Cent)*.

8. Дієслово

8.1 Дієслово. Загальні поняття

(Das Verb. Allgemeines)

Дієслово (*das Verb*) – це повнозначна, змінна частина мови, що означає дію як процес, виражає її в категорії особи, способу і виступає в реченні переважно в ролі присудка, рідше в ролі підмета або додатка.

Leben bedeutet lieben. – Жити означає любити.

У цьому реченні різні дієслова виконують різні функції: дієслово „leben“ виконує роль підмета, „bedeutet“ – присудка і „lieben“ – додатка.

Дієслова класифікують за *семантичним значенням, синтаксичними зв'язками з іншими дієсловами і за морфологічними ознаками.*

За *семантичним* значенням дієслова поділяють на чотири групи:

- повнозначні (*Vollverben*)
- модальні (*Modalverben*)
- копулативні, або дієслова-зв'язки (*Kopulaverben*)
- допоміжні (*Hilfsverben*)

Повнозначні дієслова мають повне і конкретне семантичне значення, а тому й самостійну синтаксичну функцію. Вони означають дію, процес, стан, подію, явища природи тощо. Серед повнозначних дієслів розрізняють особові (*persönliche* (*ich male, du malst, er malt*)) та безособові дієслова (*unpersönliche Verben* (*es regnet, es handelt sich um*)).

Модальні дієслова показують ставлення особи, яка виконує дію, до самої дії, вираженої повнозначним дієсловом, або ставлення особи, яка говорить, до змісту сказаного. Разом з повнозначним дієсловом вони

утворюють складений дієслівний присудок. Є шість модальних дієслів: *können, dürfen, müssen, sollen, wollen, mögen* (*ich kann Klavier spielen*).

Копулативні дієслова мають послаблене семантичне значення і вживаються для сполучення підмета з іменною частиною присудка. Це: *sein* і *werden* (*Ich bin Student. Er wird Lehrer.*). Функції дієслова-зв'язки можуть виконувати також повнозначні дієслова: *bleiben, erscheinen, finden, gelten, heißen, machen, nehmen, nennen, scheinen* (*Sie bekam das Buch geschenkt*).

Допоміжні дієслова повністю втрачають своє лексичне значення і виконують лише граматичну функцію. Вони вживаються для утворення аналітичних форм дієслова. Є три допоміжні дієслова: *sein, haben, werden* (*Sie ist nach Deutschland gefahren*).

Залежно від того, якого додатка вимагає після себе дієслово (тобто за синтаксичним зв'язком), усі дієслова поділяються на **перехідні** (*transitive*) і **неперехідні** (*intransitive*). *Перехідні дієслова* означають дію, що безпосередньо спрямована на предмет і зосереджена на ньому.

Перехідні дієслова вимагають додатка у знахідному відмінку без прийменника:

Sie liest ein Buch.

Неперехідні дієслова вимагають після себе додатка у давальному або родовому відмінку без прийменника і в давальному або знахідному відмінку з прийменником:

Er dankt mir für die Hilfe.

За морфологічними ознаками дієслова поділяються на п'ять груп:

- **слабкі дієслова** (*schwache Verben*), які в імперфект приймають суфікс *-te*, а в дієприкметнику II – *-t*. Голосна в корені цих дієслів не змінюється. Наприклад: *loben – lobte – gelobt*.

- **сильні дієслова** (*starke Verben*), які в основних формах змінюють кореневу голосну і у дієприкметнику II приймають суфікс **-en**: *sprechen – sprach – gesprochen*.
- **слабкі дієслова з презентним умлаутом** (*schwache Verben mit Präsensumlaut*), які мають ознаки слабких дієслів, але в інфінітиві і презенті приймають умлаут (**e – a**): *brennen, kennen, nennен, rennen, senden, wenden, denken* (*rennen – rannte – gerannt*).
- **претеритопрезентні дієслова** (*präteritopräsentische Verben*), які мають ознаки слабких дієслів за винятком презенса: **wollen, sollen, müssen, können, dürfen, mögen, wissen** (*wollen (will) – wollte – gewollt*).
- **неправильні дієслова** (*unregelmäßige Verben*), які утворюють граматичні форми не за основними правилами: *gehen, stehen, tun, bringen, haben, sein, werden* (*ich bin, du hast, er wird i m.д.*)

До основних форм дієслова в німецькій мові належать:

- **інфінітив I** (*Infinitiv I*);
- **претерит** (*Präteritum*);
- **дієприкметник II** (*Partizip II*).

Дієслово в німецькій мові змінюється за особами, числом, часом, станом та способом. Отже, особові форми дієслова мають:

- три форми особи (*die erste Person, die zweite Person, die dritte Person*);
- дві форми числа: однину (*Singular*) і множину (*Plural*);
- шість часових форм: *презент (Präsens), претерит (Präteritum), перфект (Perfekt), плюсквамперфект (Plusquamperfekt), футур I (Futur I) і футур II (Futur II)*;
- три форми способу: *дійсний (Indikativ), умовний (Konjunktiv) і наказовий (Imperativ)*;
- три форми стану: *активний (Aktiv), пасивний (Passiv) і статив (Stativ)*.

8.2 Презенс. Утворення і вживання

(Präsens. Bildung und Gebrauch)

Утворення

Презенс – це синтетична часова форма. Презенс слабких і сильних дієслів утворюється додаванням до їх основи (*arbeit-en, lern-en, speicher-n, versprech-en, bad-en, unterzeichn-en, steh-en*) таких особових закінчень:

<i>Singular</i>		<i>Plural</i>	
1.	-e	1.	-en
2.	-(e)st	2.	-(e)t
3.	-(e)t	3.	-en

	<i>arbeiten</i>	<i>lernen</i>	<i>speichern</i>	<i>baden</i>	<i>stehen</i>
ich	arbeite	lerne	speichere	bade	stehe
du	arbeitest	lernst	speicherst	badest	stehst
er, sie, es	arbeitet	lernt	speichert	badet	steht
wir	arbeiten	lernen	speichern	baden	stehen
ihr	arbeitet	lernt	speichert	badet	steht
sie	arbeiten	lernen	speichern	baden	stehen

При цьому слід звернути увагу на такі ознаки:

- якщо основа дієслова закінчується на *s, ss, ß, tz, z, x*, то у 2-й особі однини дієслово отримує лише закінчення *-t*:

	<i>reisen</i>	<i>fassen</i>	<i>heißen</i>	<i>setzen</i>	<i>reizen</i>	<i>faxen</i>
ich	reise	fasse	heiße	setze	reize	faxe
du	reist	fasst	heißt	setzt	reizst	faxt
er, sie, es	reist	fasst	heißt	setzt	reizt	faxt
wir	reisen	fassen	heißen	setzen	reizen	faxen

ihr	reist	fasst	heißt	setzt	reizt	faxt
sie	reisen	fassen	heißen	setzen	reizen	faxen

- якщо основа дієслова закінчується на **d, t**, а також на **m, n** з попереднім приголосним (крім **l** і **r**), то у 2-й і 3-й особах однини і у 2-й особі множини дієслово отримує закінчення відповідно **-est** та **-et**:

	<i>antworten</i>	<i>zeichnen</i>	<i>öffnen</i>	<i>atmen</i>	<i>widmen</i>	<i>begegnen</i>
ich	antworte	zeichne	öffne	atme	widme	begegne
du	antwortest	zeichnest	öffnest	atmest	widmest	begegnest
er, sie, es	antwortet	zeichnet	öffnet	atmet	widmet	begegnet
wir	antworten	zeichnen	öffnen	atmen	widmen	begegnen
ihr	antwortet	zeichnet	öffnet	atmet	widmet	begegnet
sie	antworten	zeichnen	öffnen	atmen	widmen	begegnen

- дієслова, які в інфінітиві закінчуються на **-eln**, у 1-й особі однини втрачають „e“:

	<i>handeln</i>	<i>sammeln</i>	<i>angeln</i>	<i>betteln</i>	<i>zweifeln</i>	<i>bummeln</i>
ich	handle	sammle	angle	bettle	zweifle	bummle
du	handelst	sammelst	angelst	bettelst	zweifelst	bummelst
er, sie, es	handelt	sammelt	angelt	bettelt	zweifelt	bummelt
wir	handeln	sammeln	angeln	betteln	zweifeln	bummeln
ihr	handelt	sammelt	angelt	bettelt	zweifelt	bummelt
sie	handeln	sammeln	angeln	betteln	zweifeln	bummeln

- сильні дієслова при відмінюванні у презенс змінюють у 2-й і 3-й особах однини кореневий голосний: „e“ змінюється на „i“, „ie“, „ieh“, „a“ – на „ä“, „o“ – на „ö“, „au“ – на „äu“, „ö“ – на „i“.

	<i>lesen</i>	<i>sehen</i>	<i>brechen</i>	<i>essen</i>	<i>nehmen</i>	<i>helfen</i>
ich	lese	sehe	breche	esse	nehme	helfe
du	liest	siehst	brichst	isst	nimmst	hilfst
er, sie, es	liest	sieht	bricht	isst	nimmt	hilft
wir	lesen	sehen	brechen	essen	nehmen	helfen
ihr	lest	seht	brecht	esst	nehmt	helft
sie	lesen	sehen	brechen	essen	nehmen	helfen

	<i>geben</i>	<i>sprechen</i>	<i>werfen</i>	<i>treffen</i>	<i>bergen</i>	<i>schmelzen</i>
ich	gebe	spreche	werfe	treffe	berge	schmelze
du	gibst	sprichst	wirfst	triffst	birgst	schmilzt
er, sie, es	gibt	spricht	wirft	trifft	birgt	schmilzt
wir	geben	sprechen	werfen	treffen	bergen	schmelzen
ihr	gebt	sprecht	werft	trefft	bergt	schmelzt
sie	geben	sprechen	werfen	treffen	bergen	schmelzen

	<i>backen</i>	<i>fahren</i>	<i>waschen</i>	<i>laufen</i>	<i>stoßen</i>	<i>erlöschen</i>
ich	backe	fahre	wasche	laufe	stoße	erlösche
du	bäckst	fährst	wäschst	läufst	stößt	erlischst
er, sie, es	bäckt	fährt	wäscht	läuft	stößt	erlischt
wir	backen	fahren	waschen	laufen	stoßen	erlösche
ihr	backt	fahrt	wascht	laufen	stoßt	erlöscht
sie	backen	fahren	waschen	laufen	stoßen	erlöschen

Винятками з цього правила є такі дієслова: *bewegen, gehen, stehen, genesen, heben, scheren, weben, schaffen, saugen.*

	<i>bewegen</i>	<i>gehen</i>	<i>stehen</i>	<i>genesen</i>	<i>schaffen</i>	<i>saugen</i>
ich	bewege	gehe	stehe	genese	schaffe	sauge

du	bewegst	gehst	stehst	genest	schaffst	saugst
er, sie, es	bewegt	geht	steht	genest	schafft	saugt
wir	bewegen	gehen	stehen	genesen	schaffen	saugen
ihr	bewegt	geht	steht	genest	schafft	saugt
sie	bewegen	gehen	stehen	genesen	schaffen	saugen

- слід звернути увагу на відмінювання таких дієслів: **halten, raten, braten, laden, treten.**

	halten	raten	braten	laden	treten
ich	halte	rate	brate	lade	trete
du	hältst	rätst	brätst	lädst	trittst
er, sie, es	hält	rät	brät	lädt	tritt
wir	halten	raten	braten	laden	treten
ihr	haltet	ratet	bratet	ladet	treten
sie	halten	raten	braten	laden	treten

- модальні (претеритопрезентні) дієслова та дієслово **wissen** утворюють презенс частково так, як сильні дієслова претерит. В однині вони змінюють кореневий голосний (крім **sollen**) і не приймають особових закінчень у 1-й і 3-й особах однини:

	können	dürfen	müssen	sollen	wollen	mögen	wissen
ich	kann	darf	muss	soll	will	mag	weiß
du	kannst	darfst	musst	sollst	willst	magst	weißst
er, sie, es	kann	darf	muss	soll	will	mag	weiß
wir	können	dürfen	müssen	sollen	wollen	mögen	wissen
ihr	könnt	dürft	müsst	sollt	wollt	mögt	wisst
sie	können	dürfen	müssen	sollen	wollen	mögen	wissen

- слід запам'ятати відмінювання дієслів „*sein*“, „*haben*“, „*werden*“, „*tun*“.

	<i>sein</i>	<i>haben</i>	<i>werden</i>	<i>tun</i>
ich	bin	habe	werde	tue
du	bist	hast	wirst	tust
er, sie, es	ist	hat	wird	tut
wir	sind	haben	werden	tun
ihr	seid	habt	werdet	tut
sie	sind	haben	werden	tun

Вживання презента

Презентс вживається:

- для позначення дії, що відбувається в момент мовлення:

Es läutet. Die Stunde beginnt.

Es regnet.

- для позначення дії, що повторюється або відбувається постійно:

Das Jahr hat zwölf Monate.

Ich lese deutsche Bücher gern.

- для позначення дії, що відбудеться в майбутньому (тоді в реченні вживається обставина часу, яка вказує на майбутній час):

Morgen fahre ich nach Lwiw.

In einem Jahr absolviert mein Bruder die Schule.

- для позначення подій, що відбулися в минулому (історичний презент):

Gestern sehe ich einen großen Hund auf der Straße. Plötzlich läuft er auf mich.

- у наукових визначеннях, прислів'ях і афоризмах:

Morgenstunde hat Gold im Munde.

- у проханнях і наказах:

Du gehst jetzt ins Bett!

Du bleibst hier!

8.3 Дієслова з відокремлюваними та невідокремлюваними префіксами

(Verben mit trennbaren und untrennbaren Präfixen)

Деякі дієслова у німецькій мові утворюються за допомогою префіксів. При цьому розрізняють відокремлювані, невідокремлювані префікси та префікси, які можуть бути як відокремлюваними, так і невідокремлюваними. Префікси впливають на значення дієслова. Порівняйте:

Ich suche das Buch. – Ich besuche meinen Freund.

Sie zählt das Geld. – Sie erzählt das Märchen.

Der Tisch steht am Fenster. – Er versteht mich.

Ich bereite das Essen zu. – Ich bereite mich auf die Kontrollarbeit.

Ich setze das Kind auf den Stuhl. – Ich übersetze den Text.

До невідокремлюваних префіксів належать: *be-, ge-, er-, ver-, zer-, emp-, ent-, miss-*. Невідокремлювані префікси ніколи не наголошуються і у презент та претериті не відокремлюються. Дієслова з невідокремлюваними префіксами утворюють Partizip II без префікса *ge-*:

Der Lehrer zeigt uns Bilder und wir beschreiben sie.

Wir erzählen unseren Freunden von unserer Reise.

Mein Bruder verbringt die Ferien im Ausland.

Der Schüler beantwortete die Frage des Lehrers.

Wir besprachen das gelesene Buch.

Er hat uns viel Interessantes erzählt.

Du hast mich missverstanden.

До відокремлюваних префіксів належать: *ab-, an-, auf-, aus-, bei-, ein-, fest-, hin-, her-, los-, mit-, vor-, weg-, zu-, zurück-, zusammen-*. Відокремлювані префікси завжди наголошуються і у презенс та претериті, а також у наказовому способі відокремлюються і стоять в кінці речення. Дієслова з відокремлюваними префіксами утворюють Partizip II з префіксом *ge-*, при цьому префікс *ge-* стоїть між відокремлюваним префіксом та коренем дієслова (*angefangen, zugehört, aufgestanden*):

Der Zug fährt am Abend ab.

Meine Freunde kommen in dieser Stadt morgen an.

Wann stehst du auf?

An der nächsten Haltestelle steige ich aus.

Er brachte ihm die Liebe zu seinem Fach bei.

Dieses Mädchen lud alle zu seinem Geburtstag ein.

Kinder, hört zu!

Wann sind sie in Berlin angekommen?

Так само як і відокремлювані префікси, інші слова як частина дієслова можуть відокремлюватися:

Wir gehen heute spazieren.

Am Abend sehe ich fern.

Wir haben diese schöne Stadt im Sommer kennen gelernt.

Er nimmt an diesem Wettbewerb teil.

У німецькій мові є також префікси, які можуть бути як відокремлюваними, так і невідокремлюваними. До цієї групи префіксів належать: *durch-, über-, um-, unter-, voll-, wider-, wieder-*.

Ці префікси відокремлюються, якщо на них падає наголос. Якщо вони ненаголошені, то вони не відокремлюються. При цьому, дієслово з відокремлюваним префіксом зберігає, як правило, своє основне значення. А дієслова з невідокремлюваним префіксом вживаються, як правило, у переносному значенні.

Die Sonne durchscheint das Zimmer. – Сонце освітлює кімнату.

Ich suchte alles durch, fand aber nichts. – Я все обшукала, але нічого не знайшла.

Ich übersetze den Text. – Я перекладаю текст.

Der Lehrer setzt den Schüler über. – Вчитель пересаджує учня.

Der Mann umarmt die Frau. – Чоловік обіймає жінку.

Der Dozent fragt seine Studenten um. – Він опитує студентів.

Er unterbricht ihren Redensstrom. – Він перебиває її потік слів.

Die Sonne geht unter. – Сонце сідає.

Er gießt die Tasse voll. – Він наливає повну чашку.

Sie vollendet ihr Buch. – Вона закінчує свою книгу.

Sein Gesicht spiegelt seine Gefühle wider. – Його обличчя відображає його почуття.

Warum widersprichst du mich? – Чому ти мені суперечиш?

Wir sehen uns wieder! – Побачимось!

Ich wiederhole die Regeln. – Я повторюю правила.

Дієслова з декількома префіксами

Якщо дієслово має декілька префіксів, то слід дотримуватися таких правил:

1. Якщо перший префікс не відокремлюється, то і всі інші префікси не відокремлюються. Partizip II утворюється без **ge-**. **Zu** стоїть перед інфінітивом.

Порівняйте:

***beaufsichtigen** – дивитися, наглядати, спостерігати*

*Der Lehrer **beaufsichtigt** seine Schüler beim Test.*

*Der Lehrer hat seine Schüler beim Test **beaufsichtigt**.*

*Ist es nötig, die Schüler beim Test **zu beaufsichtigen**?*

2. Якщо перший(і) префікс(и) відокремлюється, а наступні ні, то перші префікси відокремлюються кожен окремо. Partizip II утворюється без **ge-**. В інфінітиві **zu** стоїть між відокремлюваним і невідокремлюваним префіксом.

Порівняйте:

***abbestellen** – скасовувати замовлення*

*Er **bestellt** die Zeitschrift **ab**.*

*Er hat die Zeitschrift **abbestellt**.*

*Er schreibt an den Verlag um die Zeitschrift **abzubestellen**.*

***wiederaufbereiten** – піддавати вторинній переробці, регенерувати*

*Man **bereitet** atomare Brennstäbe **wieder auf**.*

*Man hat atomare Brennstäbe **wiederaufbereitet**.*

*Ist es ungefährlich, atomare Brennstäbe **wiederaufzubereiten**?*

Якщо усі префікси відокремлюються, то кожен з них відділяється окремо, а **ge-** і **zu** стоять між префіксами і дієсловом. Порівняйте:

***wiedergutmachen** – виправляти, відшкодовувати (витрати)*

*Der Firmenchef **macht** den Schaden **wieder gut**.*

*Der Firmenchef hat den Schaden **wiedergutmacht**.*

*Es hat viel Geld gekostet, den Schaden **wiedergutzumachen**.*

3. Префікси *durch-, über-, um-, unter-, voll-, wider-, wieder-* можуть бути як відокремлюваними, так і невідокремлюваними. У дієсловах з декількома префіксами вони також можуть бути як відокремлюваними, так і невідокремлюваними. Порівняйте:

wiederverkaufen – *перепродувати*

Er verkauft sein Auto wieder.

übereinstimmen – *збігатися*

Ihre Meinungen stimmen überein.

4. У деяких дієсловах префікси можуть бути як відокремлюваними, так і невідокремлюваними: *anerkennen, zuerkennen, auferlegen*. Порівняйте:

Der Chef erkennt Leistung an / anerkennt Leistung.

Перелік найбільш уживаних дієслів
з префіксами *durch-, über-, um-, unter-, voll-, wider-, wieder-*

Дієслова з відокремлюваним префіксом	Значення дієслова	Дієслова з невідокремлюваним префіксом	Значення дієслова
durch- У більшості випадків префікс <i>durch-</i> відокремлюється, лише у невеликої кількості дієслів цей префікс не відокремлюється.			
durcharbeiten			
durcharbeiten (vt) – ґрунтовно опрацювати (щось); (vi) (про)працювати (певний час)		durcharbeiten - працювати безперервно (протягом певного часу)	
durchblitzen			
durchblitzen (vi) – проблискувати, блискати (про промені, зірки)		durchblitzen (vt) – майнути, сяїнути (про думку)	
durchbrechen			
durchbrechen (vt) – проламувати		durchbrechen (vt) – порушувати (закон)	
durchdringen			
durchdringen (vi) – проникати, пропускати (воду)		durchdringen (vt) – проникати, пронизувати	
durchfahren			
durchfahren (vi) – проїжджати (через місто); їхати без зупинки		durchfahren (vt) – об'їхати, об'їздити; проїняти, пронизати (про біль, переляк, думку)	
durchfliegen			
durchfliegen (vi) – пролітати (крізь щось); провалитися (на іспиті)		durchfliegen (vt) – пролітати (якийсь простір); пробігати очима	
durchlaufen			
durchlaufen (vi) – пробігати, проходити швидким кроком (через щось); зношувати (до дірок) (про взуття)		durchlaufen (vt) – пробігати (по чомусь), оббігати (щось); пройти (курс, програму); переглядати (щось)	

durchreisen	
durchreisen (vi) – побувати проїздом (десь)	durchreisen (vt) – об'їхати, об'їздити
durchschauen	
durchschauen (vi) – дивитися (крізь щось)	durchschauen (vt) – розгадувати (чийсь наміри), розм. розкусити (когось)
durchfallen – провалюватися, падати (крізь щось)	durchsuchen (vt) – обшукувати, оглядати (багаж тощо)
durchlesen – прочитувати	durchqueren (vt) – перетинати
durchreißen (vt) – розривати (на 2 частини); (vi) прорватися, розірватися	
durchschlafen (vi) – (про)спати (якийсь час)	
durchstreichen (vt) – закреслювати	
über- У більшості випадків префікс über- не відокремлюється, лише у невеликої кількості дієслів цей префікс відокремлюється.	
überfahren	
überfahren (vi) – переїжджати, переправлятися (на інший берег тощо); (vt) перевозити, переправляти (на інший берег тощо);	überfahren (vt) – переїхати (когось)
überlaufen	
überlaufen (vi) – перебігати, переходити (на бік супротивника); переливатися (через край)	überlaufen (vt) – охоплювати (про негативні відчуття); долати, брати (перешкоди)
übertreten – виходити з берегів; переходити (до іншої організації)	überfallen – нападати (на когось)
überkochen – збігати (під час кипіння)	überleben – пережити
	überraschen – вражати, дивувати
	sich überlegen – обмірковувати
	übersetzen – перекладати

	überweisen – переказувати (гроші); направляти
	übertreiben – перебільшувати (щось)
um- У більшості випадків префікс um- відокремлюється, лише у невеликій кількості дієслів цей префікс не відокремлюється.	
umfahren	
umfahren – наїжджати (на когось, щось)	umfahren – об'їжджати, їхати в об'їзд
umschreiben	
umschreiben – переписувати	umschreiben – описувати
umbinden – пов'язувати (хустку), надягати (краватку)	umarmen – обіймати
umbringen – убивати	umgeben – оточувати, огороджувати
umfallen – упасти, перекинутися	umkreisen – кружляти, літати (над чимсь)
umgehen (mit D) – поводитися, обходитися (з кимсь, із чимсь)	umringen – оточувати (кільцем), обступати
umkehren – повертати назад	
umkommen – гинути (у катастрофі тощо)	
umsteigen – пересідати (на інший поїзд тощо)	
umstellen – переставляти; перебудовувати	
umziehen – переїжджати, переселятися	
umwerfen – перекидати, звалювати	
unter- У більшості випадків префікс unter- не відокремлюється, лише у невеликій кількості дієслів цей префікс відокремлюється.	
unterbringen – ставити, складати (речі); розташовувати, улаштовувати (людей)	unterbrechen – переривати

untergehen – заходити, сідати (про сонце, місяць); тонути, йти на дно	unterdrücken – придушувати, пригноблювати (людей); придушувати, стримувати (сміх, ініціативу)
unterkommen – улаштуватися, знаходити притулок (у когось)	unterhalten – підтримувати; розважати (розмовою)
untertauchen – пірнати, занурювати; ховатися, зникати, йти в підпілля	unterlassen – не робити, не виконувати; відмовлятися (від чогось)
	unterlaufen – закрадатися (про помилку)
	unterrichten – викладати (комусь, щось)
	unterscheiden – розрізняти, розпізнавати
	unterstützen – підтримувати
	untersuchen – досліджувати; оглядати, обстежувати (хворого)
	unterschreiben – підписувати(ся) unterzeichnen
<p>wieder- Наголошений, відокремлений префікс wieder- має дослівне значення «отримувати щось назад» або «давати, повертати». Отже, у більшості випадків префікс wieder- відокремлюється. Лише в одному дієслові wiederholen цей префікс не відокремлюється.</p>	
wiederbringen – приносити назад	wiederholen – повторювати
wiederholen – знову принести, забрати	
wiederfinden – віднайти	
wiederkommen – повертатися, приходити ще раз	
wiedersehen – знову побачити, зустріти	
<p>wider- Наголошений, відокремлений префікс wider- має дослівне значення «проти», «назад» і зустрічається лише у декількох дієсловах: widerspiegeln,</p>	

widerhallen, widerklingen. Невідокремлюваний ненаголошений префікс wider- має переносне значення і зустрічається у більшості дієслів.	
widerspiegeln – відображати, відбивати (промені, світло)	widerrufen – скасовувати; спростовувати (щось сказане)
widerhallen – відзиватись, відбиватись (про звук) widerklingen	widersprechen – заперечити, суперечити
	widersetzen, sich – не погоджуватися, чинити опір
	widerstehen – опиратися (чомусь), протистояти (комусь, чомусь)
	widerstreben – опиратися, чинити опір (чомусь)
voll- У дієслова із voll- у дослівному значенні цей префікс пишеться окремо. Невідокремлюваний ненаголошений префікс voll- вказує на завершення дії.	
voll arbeiten – працювати повний робочий день	vollbringen – здійснювати (подвиг), виконувати (роботу)
voll gießen – наливати доверху	vollenden – завершувати, закінчувати
voll malen – замалювати	vollführen – виконувати, здійснювати, робити
voll tanken – повністю заправити бензобак	vollstrecken – юр. виконувати (вирок)
	vollziehen – виконувати (вирок, доручення)

8.4 Зворотні дієслова

(Reflexive Verben)

Українським зворотним дієсловам (тобто дієсловам на –ся: одягатися, умиватися і т.д.) у німецькій мові відповідають дієслова із зворотним займенником **sich**: sich waschen, sich anziehen, sich kämмен. Займенник **sich** пишеться окремо і при відмінюванні дієслова вживається лише у 3 особі однини та множини та у формі ввічливого звертання. В 1 та 2 особах однини і множини вживаються відповідні особові займенники в Akkusativ або Dativ.

Однина / Singular	Множина / Plural
ich wasche mich	wir waschen uns
du wäschst dich	ihr wascht euch
er	sie waschen sich
sie wäscht sich	Sie
es	

Однина / Singular	Множина / Plural
ich merke mir	wir merken uns
du merkst dir	ihr merkt euch
er	sie merken sich
sie merkt sich	Sie
es	

Запам'ятайте дієслова зі зворотним займенником **sich** у давальному відмінку:

sich (D) etwas ansehen – дивитися (*щось*)

sich (D) etwas anhören – слухати (*щось*)

sich (D) etwas merken – запам'ятати (*щось*)

sich (D) etwas vorstellen – уявляти (*щось*)

sich (D) etwas putzen – чистити (*щось*)

sich (D) etwas überlegen – обдумувати (щось)

sich (D) etwas notieren – занотовувати (щось)

sich (D) etwas überlegen – обдумувати (щось)

sich (D) etwas waschen – мити (щось)

sich (D) etwas abtrocknen – витирати (щось)

sich (D) etwas leisten – дозволяти (щось)

Запам'ятайте дієслова із зворотним займенником **sich** у знахідному відмінку:

sich erholen – відпочивати	sich verabschieden von (D) – прощатися
sich ausruhen – відпочивати	sich benehmen – поводитися
sich waschen – митися	sich beschweren (über A) – скаржитися
sich unterhalten – розмовляти, розважатися	sich vorbereiten (auf A) – готуватися
sich kämmen – причісуватися	sich erinnern (an A) – згадувати
sich freuen (auf A / über A) – радіти	sich verspäten – запізнюватися
sich interessieren (für A) – цікавитися	sich setzen – сідати
sich fühlen – почуватися	sich streiten – сперечатися
sich anziehen – одягатися	
sich erkälten – застудитися	
sich rasieren – голитися	
sich treffen – зустрічатися	
sich befinden – знаходитися	
sich sonnen – засмагати	
sich verlieben – закохатися	

Зауважте!

- Зворотність українських та німецьких дієслів не завжди співпадає.

Наприклад: укр. *відпочивати* і нім. *sich erholen*

укр. *починатися* і нім. *beginnen*

- У німецькій мові розрізняють зворотні і частково зворотні дієслова. Зворотні дієслова завжди вживаються із зворотним займенником **sich**: *sich erholen, sich ausruhen, sich sonnen, sich irren, sich erkälten, sich beeilen i m.д.* Частково зворотні дієслова можуть вживатися із зворотним займенником **sich** або з іншим додатком у знахідному відмінку: *sich waschen / jemanden waschen, sich ärgern / jemanden ärgern, sich anziehen / jemanden anziehen i m.д.*

Місце зворотного займенника **sich** у реченні

- При прямому порядку слів **sich** стоїть після дієслова.

Наприклад:

Mein Freund interessiert sich für Musik.

Ich interessiere mich für Technik.

- При зворотному порядку слів **sich** стоїть:
  - після підмета, якщо підмет виражений особовим займенником:

Наприклад: Im Herbst erkälte ich mich oft.

Це правило стосується і питальних та підрядних речень.

Наприклад: Interessiert **er sich** für Sport?

Wo erholen **Sie sich** im Sommer?

- перед підметом, якщо підмет виражений іменником:

Наприклад: Im Herbst erkältet sich mein Bruder oft.

Це правило стосується і питальних та підрядних речень.

Наприклад: Interessiert **sich dein Freund** für Sport?

Wo erholen **sich deine Freunde** im Sommer?

8.5 Наказовий спосіб

(Imperativ)

Наказовий спосіб (Imperativ) виражає адресоване співрозмовникові спонукання виконати певну дію. Таким чином, наказовий спосіб має чотири форми: 2-гу особу однини (du-Form), 2-гу особу множини (ihr-Form), форму ввічливого звертання (Sie-Form) та 1-шу особу множини (wir-Form).

Для осіб, з якими ми спілкуємося на «ти», вживається так званий *неформальний* наказовий спосіб. У *неформальному* наказовому способі опускається особовий займенник, а у другій особі однини також закінчення -st.

Mach (st du) die Tür zu!

Macht (ihr) die Tür zu!

Для осіб, з якими ми спілкуємося на «Ви», вживається так званий *формальний* наказовий спосіб. У *формальному* наказовому способі особовий займенник зберігається.

Machen Sie die Tür zu!

У дієсловах з відокремлюваним префіксом в усіх особових формах наказового способу префікс відокремлюється і стоїть в кінці речення. Зворотній займенник ставиться після дієслова у неформальному наказовому способі та після займенника у формальному наказовому способі.

Schreib(e) die Regel auf!

Setzt euch!

Setzen Sie sich!

Речення у наказовому способі може закінчуватися як крапкою „.“, так і знаком оклику „!“ . Знак оклику „!“ надає наказовому способу категоричності, посилює наказ. З крапкою „.“ наказове речення вимовляється не так категорично чи наполегливо. Слова „*bitte*“ і „*bitte mal*“ роблять наказовий спосіб більш ввічливим і привітним.

Mach das Fenster zu!

Mach das Fenster zu .

Mach bitte das Fenster zu.

Mach bitte mal das Fenster zu.

Mach doch bitte mal das Fenster zu.

Важливими у наказовому способі є інтонація (швидкість мовлення) і наголос. Вони можуть надати наказовому реченню в усному мовленні відтінок ввічливості або, навпаки, наказу. Речення, вимовлене швидко і голосно, вважається неввічливим і має значення наказу.

Утворення форм наказового способу

1. Форма другої особи однини наказового способу (du-Form) утворюється від основи інфінітива за допомогою закінчення **-e**, яке, особливо в усному мовленні, часто випускається. У сильних дієсловах з кореневим **-e** відбувається зміна **-e** на **-i** або **-ie**: *Komm(e)!* *Warte!* *Fahr(e)!* *Lies!*

Запам'ятайте!

- Закінчення **-e** обов'язкове, якщо основа дієслова закінчується на **-t**; **-d**; **-m**; **-n** з попереднім приголосним; **-ig**; **-ier**:
baden → *bad* → *Bade!*
arbeiten → *arbeit* → *Arbeite!*
öffnen → *öffn* → *Öffne!*
entschuldigen → *entschuldig* → *Entschuldige!*
studieren → *studier* → *Studiere!*
- Закінчення **-e** обов'язкове, якщо основа дієслова закінчується на **-eln**, **-ern**, при цьому приголосний **-e** в суфіксі, особливо в **-eln**, може опускатися:
lächeln → *Lächle!*
bewundern → *Bewund(e)re!*

- Закінчення **-e** відсутнє у сильних дієслів, у яких відбулася зміна **-e** на **-i** або **-ie**:

lesen → *Lies!*

nehmen → *Nimm!*

essen → *Iss!*

sehen → *Sieh!* (але у посиланнях використовується форма **Siehe Seite 8** – див. с.8)

- В усному мовленні закінчення **-e**, як правило, не вживається:

Mach diese Übung!

Sag die Wahrheit!

2. Форма другої особи множини наказового способу (**ihr-Form**) збігається з 2-ю особою множини дійсного способу, при цьому особовий займенник опускається:

ihr antwortet → *Antwortet!*

ihr lächelt → *Lächelt!*

Ihr lesen → *Lest!*

3. Форма ввічливого звертання (**Sie-Form**) збігається за формою з 3-ю особою множини дійсного способу, але особовий займенник стоїть після дієслова:

Sie antworten → *Antworten Sie!*

Sie lesen → *Lesen Sie!*

Sie essen → *Essen Sie!*

4. Форма першої особи множини наказового способу (**wir-Form**) збігається з 1-ю особою множини дійсного способу, але особовий займенник стоїть після дієслова:

Wir antworten → *Antworten wir!*

Wir gehen ins Kino → *Gehen wir ins Kino!*

Запам'ятайте!

- Замість імператива у значенні спонукання для 1-ї особи множини можуть використовуватися описові форми з дієсловом „lassen“:

Lass uns singen! – Давай співати (співрозмовників двоє, звертання на *tu*)!

Lasst uns singen! – Давайте співати (співрозмовників не менше трьох, звертання на *tu*)!

Lassen Sie uns singen! – Давайте співати (співрозмовників не менше двох, звертання на *Sie*)!

- Форма **Wollen wir** + **Infinitiv I** (Наприклад, *Wollen wir anfangen!* – *Давайте почнемо!*) у граматиках німецьких авторів відсутня. Замість спонування вживається питання: *Wollen wir anfangen?* – *Починаємо?* Таким чином, не нав'язується чиясь пропозиція, а запитується про бажання співрозмовника чи співрозмовників, тобто зберігається ввічливість.

Наказовий спосіб дієслів *sein, haben, werden, tun*

Форма наказового способу	sein	haben	werden	tun
2-га ос. одн.	Sei!	Hab(e)!	Werde!	Tu(e)!
2-га ос. мн.	Seid!	Habt!	Werdet!	Tut!
Ввічл. форм.	Seien Sie!	Haben Sie!	Werden Sie!	Tu(e)n Sie!
1-а ос. мн.	Seien wir!	Haben wir!	Werden wir!	Tu(e)n wir!

Наказовий спосіб зворотних дієслів

У зворотних дієслів у наказовому способі зворотний займенник і відповідні особові займенники вживаються у формі відповідної особи:

Форма наказового способу	sich erholen	sich merken
2-га ос. одн.	Erhol(e) dich!	Merk(e) dir!
2-га ос. мн.	Erholt euch!	Merkt euch!

Ввічл. форм.	Erholen Sie sich!	Merken Sie sich!
1-а ос. мн.	Erholen wir uns!	Merken wir uns!

Наказовий спосіб дієслів з відокремлюваними префіксами

У дієслів з відокремлюваними префіксами в усіх особових формах наказового способу префікс відокремлюється і стоїть в кінці речення:

Форма наказового способу	aufschreiben	sich vorstellen
2-га ос. одн.	Schreib(e) den Satz auf!	Stell(e) dir das vor!
2-га ос. мн.	Schreibt den Satz auf!	Stellt euch das vor!
Ввічл. форм.	Schreiben Sie den Satz auf!	Stellen Sie sich das vor!
1-а ос. мн.	Schreiben wir den Satz auf!	Stellen wir uns das vor!

Значення і вживання наказового способу

Наказовий спосіб вживається лише в прямій мові. Він може виражати:

Запрошення	<i>Bitte komm doch mal rein!</i>	<i>Заходь-же, будь ласка!</i>
	<i>Nimm doch noch eine Tasse Tee!</i>	<i>Візьми ще одне горнятко чаю!</i>
Дружню пораду	<i>Arbeite nicht so viel!</i>	<i>Не працюй так багато!</i>
	<i>Rauch nicht so viel!</i>	<i>Не кури так багато!</i>
	<i>Iss nicht jedes Mal so viel und denk an deine Figur!</i>	<i>Не їж кожного разу так багато і думай про свою фігуру!</i>
Побажання	<i>Komm gut nach Hause!</i>	<i>Добре тобі доїхати додому!</i>
	<i>Lass mal von dir hören!</i>	<i>Не зникай! Давайся про себе чути!</i>
Прохання	<i>Schließen Sie alle Türen ab, wenn Sie gehen.</i>	<i>Зачиніть усі двері, коли йтимете!</i>

Вимогу	<i>Benimm dich gut!</i>	<i>Поводься добре!</i>
Категоричну вимогу	<i>Mach ja die Tür zu!</i>	<i>Та зачини ж двері!</i>
Погрозу	<i>Komm nur nach Hause!</i>	<i>Прийди лише додому!</i>
Наказ	<i>Bleib stehen!</i> <i>Stehen bleiben!</i>	<i>Зупинись!</i>
Вказівку, інструкцію	<i>Geben Sie zuerst Öl in die Pfanne.</i>	<i>Спочатку налейте олію у сковорідку!</i>

8.6 Основні форми дієслова

(Grundformen des Verbs)

Дієслово відмінюється, тобто змінюється за особами, числами, часами, станами та способами. В німецькій мові є 3 особи, 2 числа, 6 часових форм, 2 стани та 3 способи. Всі ці граматичні форми утворюються від 3 основ дієслова, які називаються основними формами (Grundformen / Stammformen):

Перша основна форма (1. Grundform) – інфінітив I (**der Infinitiv I / Infinitiv Präsens**); вона закінчується на -en або -n: lesen, machen.

Друга основна форма (2. Grundform) – претерит (**Präteritum**) (це скорочена назва; повна – перша / третя форма однини претерита (1. / 3. Person Singular Indikativ Präteritum); можна зустріти також назву «основа претерита»): las, machte.

Третя основна форма (3. Grundform) – партицип II або дієприкметник II (**PartizipII / 2. Partizip / Partizip Perfekt**): gelesen, gemacht.

Залежно від того, як утворюються претерит та партицип II, дієслова поділяються на:

правильні / слабкі дієслова (regelmäßige / schwache Verben) та

неправильні дієслова (unregelmäßige Verben), які об'єднують сильні дієслова (starke Verben) та змішані дієслова, або дієслова зі змішаними формами (Mischverben oder die Verben mit Mischformen).

Основні форми слабких дієслів

(Grundformen der schwachen Verben)

Основною ознакою слабких дієслів є утворення трьох основних форм дієслів без зміни кореневої голосної та за допомогою суфікса **-(e)te** в претериті, префікса **ge-** та суфікса **-(e)t** в партиципі II:

machen – machte – gemacht

sammeln – sammelte – gesammelt

arbeiten – arbeitete – gearbeitet

При утворенні основних форм слабких дієслів треба звертати увагу на такі особливості:

1. При утворенні претерита суфікс **-(e)te** отримують слабкі дієслова, основа яких закінчується на **-d, -t, -tm, -dm, -chn, -fn, -gn** тощо: *arbeiten – arbeitete, widmen – widmete, öffnen – öffnete, rechnen – rechnete*; але не на **-rn, -ln, -rn** або **-lm**: *lernen – lernte, filmen – filmte*.

2. У дієслів з відокремлюваними префіксами в претериті префікси відокремлюються: *aufstellen – stellte auf, zumachen – machte zu, mitarbeiten – arbeitete mit*.

3. Партицип II утворюється за допомогою суфікса **-(e)t**, якщо основа закінчується на **-d, -t, -tm, -dm, -chn, -fn, -gn** тощо: *reden – geredet, bilden – gebildet, blenden – geblendet, kleiden – gekleidet, melden – gemeldet, reden – geredet, schaden – geschadet, schmieden – geschmiedet, spenden – gespendet, verschwenden – verschwendet, zünden – gezündet, achten – geachtet, arbeiten – gearbeitet, bedeuten – bedeutet, bereiten – bereitet, bluten – geblutet, deuten – gedeutet, dichten – gedichtet, fasten – gefastet, sich fürchten – gefürchtet, heiraten – geheiratet, hüten – gehütet, kosten – gekostet, lasten – gelastet, leiten – geleitet,*

leisten – geleistet, mästen – gemästet, retten – gerettet, richten – gerichtet, röten – gerötet, schalten – geschaltet, tasten – getastet, trösten – getröstet, warten – gewartet, ebnen – geebnet, öffnen – geöffnet, ordnen – geordnet, rechnen – gerechnet, regnen – geregnet, zeichnen – gezeichnet, але не на -rn, -ln, -rm або -lm: lernen – gelernt, filmen – gefilmt.

4. Партицип II утворюється без префікса ge- в таких випадках:

4.1 у дієслів з невідокремлюваними префіксами: bearbeiten – bearbeitet, begegnen – begegnet, erzählen – erzählt, erklären – erklärt, vollenden – vollendet;

4.2 якщо дієслова закінчуються на суфікси -ieren, -eien: demonstrieren – demonstriert, diskutieren – diskutiert, interessieren – interessiert, reparieren – repariert, prophezeien – prophezeit;

4.3 якщо наголос дієслова падає не на перший склад: kredenzen (підносити, гостити) – kredenzt, posaunen (розбавкати, розказати) – posaunt, rumoren (галасувати) – rumort, spektakeln (скандалити, шуміти) – spektakelt, stibitzen (вкрасти, стибрити) – stibitzt, schmarotzen (паразитувати, жити за чужий рахунок) – schmarotzt;

4.4 якщо дієслово має невідокремлюваний та відокремлюваний префікс підряд: abbestellen – abbestellt, vorbereiten – vorbereitet.

5. В дієсловах з відокремлюваними префіксами (тобто з префіксами ab-, an-, auf-, aus-, bei-, da(r)-, ein-, empor-, fort-, her-, hin-, los-, mit-, nach-, nieder, vor-, weg-, weiter-, wieder-, zu- тощо) або з відокремлюваною першою частиною префікс ge- стоїть між відокремлюваним префіксом та основою дієслова: zumachen – zugemacht або bloßstellen – bloßgestellt, gutmachen – gutgemacht.

6. В дієсловах з невідокремлюваною першою частиною і наголошеним першим складом префікс ge- стоїть на початку слова: langweilen – gelangweilt,

frühstücken – gefrühstückt, kennzeichnen – gekennzeichnet, wetteifern – gewetteifert.

7. Деякі дієслова утворюють партицип II з або без префікса ge-: liebkosten – liebkost (geliebkost), offenbaren – offenbart (geoffenbart), roboten – gerobotet (robotet).

Основні форми сильних дієслів

(Grundformen der starken Verben)

Основною ознакою сильних дієслів є зміна кореневої голосної, а подекуди і зміни приголосних при утворенні основних форм дієслів. Форма претериту утворюється за допомогою нульового суфікса, а партицип II утворюється за допомогою префікса **ge-** та суфікса **-en**:

lesen – las– **gelesen**

nehmen – nahm – **genommen**

При утворенні основних форм сильних дієслів треба звертати увагу на такі особливості:

1. У дієслів з відокремлюваними префіксами та відокремлюваною першою частиною в претериті префікси відокремлюються: aufstehen – stand auf, einladen – lud ein.

2. Партицип II утворюється без префікса ge- в таких випадках:

2.1 у дієслів з невідокремлюваними префіксами: beginnen – begonnen, gebären – geboren, gedeihen – gediehen, gestehen – gestanden, geschehen – geschehen, gelingen – gelungen, gewinnen – gewonnen, missverstehen – missverstanden, zerbrechen – zerbrochen;

2.2 якщо дієслово має невідокремлюваний та відокремлюваний префікс підряд: **anerkennen – anerkannt**.

3. В дієсловах з відокремлюваними префіксами (тобто з префіксами **ab-, an-, auf-, aus-, bei-, da(r)-, ein-, empor-, fort-, her-, hin-, los-, mit-, nach-, nieder-, vor-, weg-, weiter-, wieder-, zu-** тощо) або з відокремлюваною першою частиною префікс **ge-** стоїть між відокремлюваним префіксом та основою дієслова: **abnehmen – abgenommen, aufstehen – aufgestanden, einschlafen – eingeschlafen, mitbringen – mitgebracht** або **stattfinden – stattgefunden, teilnehmen – teilgenommen, freisprechen – freigesprochen, totschiagen – totgeschlagen**.

Основні форми змішаних дієслів

(Grundformen der Mischverben)

При утворенні основних форм змішаних дієслів змінюється кореневий голосний, подекуди можуть траплятися і зміни приголосних, як це характерно для сильних дієслів. При цьому змішані дієслова утворюють свої форми за допомогою суфікса **-(e)te** в претериті, префікса **ge-** та суфікса **-(e)t** в партиципі II, що характерно для слабких дієслів. Таким чином, для змішаних дієслів характерні особливості сильних та слабких дієслів:

kennen – kannte – gekannt

bringen – brachte – gebracht

До змішаних дієслів належать:

1) дієслова зі зміною кореневого голосного: **kennen – kannte – gekannt, nennen – nannte – genannt, brennen – brannte – gebrannt, senden – sandte – gesandt, wenden – wandte – gewandt**;

2) дієслова зі зміною кореневого голосного та одного чи декількох приголосних: bringen – brachte – gebracht, denken – dachte – gedacht, tun – tat – getan;

3) дієслова, які утворюють основні форми, як слабкі і сильні: mahlen – mahlte – gemahlen, backen – backte (buk) – gebacken;

4) дієслова, які при утворенні претерита і партиципу II втрачають умлаут (модальні дієслова): dürfen – durfte – gedurft, können – konnte – gekonnt, müssen – musste – gemusst; дієслово mögen втрачає умлаут і змінює приголосний g на ch: mögen – mochte – gemocht.

Особлива група неправильних дієслів:

sein – war – gewesen,

haben – hatte – gehabt,

werden – wurde (ward) – geworden (worden),

gehen – ging – gegangen,

tun – tat – getan.

Коливання при утворення основних форм дієслова

Деякі дієслова мають дві форми претерита та партиципу II, одна з форм утворюється за типом слабких дієслів, інша – за типом сильних. Подвійні форми деяких дієслів є синонімічними, інші мають різне значення. Зверніть увагу:

- *Дієслова з подвійними формами та без зміни значення:*

erschallen (звучати) – erscholl / erschallte – erschollen / erschallt

glimmen (тліти) – glimmte / glomm – geglimmt / geglommen

melken (доїти) – melkte / molk – gemelkt / gemolken

pflügen (дбати, мати звичку) – pflegte / pflog – gepflegt / gepflogen

salzen (солити) – salzte – gesalzen / gesalzt

saugen (смоктати, ссати) – saugte / sog – gesaugt / gesogen

schallen (звучати) – schallte / scholl – geschallt / geschollen

sieden (варити, кип'ятити) – siedete / sott – gesiedet / gesottet

spalten (колоти) – spaltete – gespaltet / gespalten

triefen (капати, текти) – triefte / troff – getriefft / getroffen

weben (ткати) – webte / wob – gewebt / gewoben

werden (ставати) – wurde / ward – geworden / worden

- *Дієслова, які мають різні значення, залежно від утворення їх основних форм:*

backen – buk – gebacken (пекти) і backen – backte – gebackt (липнути)

bewegen – bewog – bewogen (схиляти, спонукати) і bewegen – bewegte – bewegt (рухати)

erschrecken – erschrak – erschrocken (лякатися) і erschrecken – erschreckte – erschreckt (лякати)

hängen – hing – gehangen (висіти) і hängen – hängt – gehängt (вішати)

löschen – löschte – gelöscht (гасити, стирати) і erlöschen – erlosch – erloschen (гаснути, згасати)

verlöschen – verlöschte – verlöscht (гасити) і verlöschte – verlosch – verloschen (гаснути)

quellen – quoll – gequollen (литися, бити ключем, набухати) і quellen – quellte – gequellt (замочити)

schwellen – schwoll – geschwollen (набрякати) і schwellen – schwellte – geschwellt (надувати (вітрила))

schaffen – schuf – geschaffen (творити) і schaffen – schaffte – geschafft (зробити, справитись)

schleifen – schliff – geschliffen (точити) і schleifen – schleifte – geschleift (тягнути)

schmelzen – schmolz – geschmolzen (танути, плавитися) і schmelzen – schmelzte / schmolz – geschmolzt / geschmolzen (плавити, топити)

senden – sendete / sandte – gesendet / gesandt (надсилати, передавати) і senden – sandte – gesandt (посилати в переносному значенні)

weichen – wich – gewichen (ухилитися, відходити, поступатися) і weichen – weichte – geweicht (замочити (білизну), розм'якшувати (в рідині))

wiegen – wog – gewogen (важити) і wiegen – wiegte – gewiegt (гойдати, колисати)

wenden – wendete – gewendet (перевертати, повертати) і wenden – wandte / wendete – gewandt / gewendet (звертатися), а також: anwenden – wandte an – angewandt (застосовувати), entwenden – entwandte – entwandt (викрадати), (sich) abwenden (відвертати), aufwenden (витрачати), einwenden (суперечити), (sich) umwenden (перевертатися), (sich) zuwenden (звертатися), verwenden (використовувати) – подвійні форми.

8.7 Часові форми дієслова у німецькій мові

(Zeitformen im Deutschen)

Граматична категорія *часу* (*das Tempus*) виражає часове відношення дії до моменту мовлення або до моменту, коли відбувається інша дія.

Часові форми дієслова вживаються *абсолютно й відносно*.

Абсолютно вжиті часові форми дієслова виражають дію, що визначається моментом мовлення. Вони означають дію як таку, що відбувається у момент мовлення, як минулу (відбулася до моменту мовлення) і як майбутню (відбудеться після моменту мовлення). Отже, ці часові форми виражають три об'єктивні часові рівні перебігу дії: теперішній час (*die Gegenwart*), минулий (*die Vergangenheit*) і майбутній (*die Zukunft*):

*Mein Bruder **arbeitet** jetzt im Garten.*

*Mein Bruder **arbeitete** gestern im Garten.*

*Mein Bruder **wird** morgen im Garten **arbeiten**.*

Для вираження цих трьох часових рівнів перебігу дії у німецькій мові вживають шість часових форм: *презенс, претерит, перфект, плюсквамперфект, футур I і футур II*. *Презенс* виражає, головним чином, теперішність; *претерит, перфект, плюсквамперфект* – минуле; *футур I і футур II* – майбутнє. Абсолютно, як правило, вживаються *презенс, претерит і футур I*, рідше – *перфект*.

Відносно вжиті часові форми дієслова виражають дію, що визначається часом іншої дії, про яку йдеться в реченні. Відносно вжиті часові форми дієслова виражають три види часових відношень: *одночасність (die Gleichzeitigkeit): Ich höre zu, wenn er singt; попередність (die Vorzeitigkeit): Sobald er kommt, rufe ich dich an; наступність (die Nachzeitigkeit): Ich ruhe aus, bevor ich zur Arbeit gehe.*

Усі часові форми можуть вживатися відносно. Однак майже завжди відносно вживається плюсквамперфект і футур II. Плюсквамперфект означає попередність у минулому, а футур II – у майбутньому.

8.7.1 Претерит. Утворення і вживання (Präteritum. Bildung und Gebrauch)

Претерит (das Präteritum) – це проста часова форма, що позначає дію, яка відбулася або відбувалася до моменту мовлення. Претерит частіше вживається в писемній формі (в газетах, книжках, в біографіях, історіях) і є основною дієслівною формою минулого часу в розповідях. Претерит часто чуємо в новинах. У розмовній мові такі дієслова як *sein (war)*, *haben (hatte)*, *werden (wurde)*, *wollen (wollte)*, *sollen (sollte)*, *müssen (musste)*, *dürfen (durfte)*, *können (konnte)* для позначення події у минулому вживаються у претериті.

Утворення претерита (Bildung des Präteritums)

Форми претерита дієслова у німецькій мові утворюються від другої основної форми дієслова за допомогою особових закінчень.

Сильні та слабкі дієслова утворюють другу основну форму по-різному.

1. Слабкі дієслова утворюють другу основну форму додаванням до основи дієслова суфікса **-(e)te**. Форму з **-e-** утворюють дієслова, основа яких закінчується на **d, t** або **m, n** з попереднім приголосним:
machen – machte   baden – badete   antworten – antwortete
2. Сильні дієслова утворюють другу основну форму від основи дієслова за допомогою аблаута (зміни кореневого голосного):
lesen – las   gehen – ging   fliegen – flog
3. Неправильні дієслова утворюють другу основну форму за допомогою аблаута (зміни кореневого голосного) та додавання до основи дієслова суфікса **-te**:
brennen – brannte   bringen – brachte   wissen – wusste   dürfen – durfte

Відмінювання дієслів у претериті
(Konjugation der Verben im Präteritum)

Особові закінчення дієслів у претериті

	<i>Singular</i>		<i>Plural</i>
1.	-	1.	-en
2.	-(e)st	2.	-(e)t
3.	-	3.	-en

Запам'ятайте: у 1 та 3 особах однини дієслова не отримують жодних особових закінчень.

	arbeiten	lernen	speichern	baden	stehen
ich	arbeitete	lernte	speicherte	badete	stand
du	arbeitetest	lerntest	speichertest	badetest	standest
er, sie, es	arbeitete	lernte	speicherte	badete	stand
wir	arbeiteten	lernten	speicherten	badeten	standen
ihr	arbeitetet	lerntet	speichertet	badetet	standet
sie	arbeiteten	lernten	speicherten	badeten	standen

При відмінюванні дієслів у претериті слід звернути увагу на такі ознаки:

1. Якщо друга основна форма дієслова закінчується на **-d** або **-(t)t**, то у 2 особі множини додається закінчення **-et**:

finden – fand – ihr fandet,

einladen – lud ein – ihr ludet ein,

leiden – litt – ihr littet,

bieten – bot – ihr botet,

bitten – bat – ihr batet,

treten – trat – ihr tratet.

2. Якщо друга основна форма дієслова закінчується на *-s, -ss, -ß*, то у 2 особі однини додається закінчення *-est*:

beißen – biss – du bissest,

heißen – hieß – du hießest,

essen – aß – du aßest,

sitzen – saß – du saßest.

Зверніть увагу на претерит таких *неправильних* дієслів:

	<i>kennen</i>	<i>nennen</i>	<i>senden</i>	<i>wenden</i>	<i>bringen</i>	<i>denken</i>	<i>mahlen</i>	<i>backen</i>
ich	<i>kannte</i>	<i>nannte</i>	<i>sandte</i>	<i>wandte</i>	<i>brachte</i>	<i>dachte</i>	<i>mahlte</i>	<i>backte</i>
du	<i>kanntest</i>	<i>nanntest</i>	<i>sandtest</i>	<i>wandtest</i>	<i>brachtest</i>	<i>dachtet</i>	<i>mahltest</i>	<i>backtest</i>
er	<i>kannte</i>	<i>nannte</i>	<i>sandte</i>	<i>wandte</i>	<i>brachte</i>	<i>dachte</i>	<i>mahlte</i>	<i>backte</i>
wir	<i>kannten</i>	<i>nannten</i>	<i>sandten</i>	<i>wandten</i>	<i>brachten</i>	<i>dachten</i>	<i>mahlten</i>	<i>backten</i>
ihr	<i>kanntet</i>	<i>nanntet</i>	<i>sandtet</i>	<i>wandtet</i>	<i>brachtet</i>	<i>dachtet</i>	<i>mahltet</i>	<i>backtet</i>
sie	<i>kannten</i>	<i>nannten</i>	<i>sandten</i>	<i>wandten</i>	<i>brachten</i>	<i>dachten</i>	<i>mahlten</i>	<i>backten</i>

3. Слід запам'ятати форми претерита *модальних дієслів*, а також дієслів *lassen* та *wissen*:

	<i>können</i>	<i>dürfen</i>	<i>wollen</i>	<i>mögen</i>	<i>sollen</i>	<i>müssen</i>	<i>lassen</i>	<i>wissen</i>
ich	<i>konnte</i>	<i>durfte</i>	<i>wollte</i>	<i>mochte</i>	<i>sollte</i>	<i>musste</i>	<i>ließ</i>	<i>wusste</i>
du	<i>konntest</i>	<i>durftest</i>	<i>wolltest</i>	<i>mochtest</i>	<i>solltest</i>	<i>musstest</i>	<i>ließest</i>	<i>wusstest</i>
er	<i>konnte</i>	<i>durfte</i>	<i>wollte</i>	<i>mochte</i>	<i>sollte</i>	<i>musste</i>	<i>ließ</i>	<i>wusste</i>
wir	<i>konnten</i>	<i>durften</i>	<i>wollten</i>	<i>mochten</i>	<i>sollten</i>	<i>mussten</i>	<i>ließen</i>	<i>wussten</i>
ihr	<i>konntet</i>	<i>durftet</i>	<i>wolltet</i>	<i>mochtet</i>	<i>solltet</i>	<i>musstet</i>	<i>ließt</i>	<i>wusstet</i>
sie	<i>konnten</i>	<i>durften</i>	<i>wollten</i>	<i>mochten</i>	<i>sollten</i>	<i>mussten</i>	<i>ließen</i>	<i>wussten</i>

4. Запам'ятайте претерит дієслів *sein*, *haben* та *werden*:

	<i>sein</i>	<i>haben</i>	<i>werden</i>
ich	<i>war</i>	<i>hatte</i>	<i>wurde</i>
du	<i>warst</i>	<i>hattest</i>	<i>wurdest</i>
er	<i>war</i>	<i>hatte</i>	<i>wurde</i>
wir	<i>waren</i>	<i>hatten</i>	<i>wurden</i>
ihr	<i>wart</i>	<i>hattet</i>	<i>wurdet</i>
sie	<i>waren</i>	<i>hatten</i>	<i>wurden</i>

5. Відокремлювані префікси у претериті відокремлюються і *стоять в кінці* речення:

teilnehmen – nahm teil,

aufstehen – stand auf,

zurückgehen – ging zurück.

8.7.2 Перфект. Утворення і вживання (Perfekt. Bildung und Gebrauch)

Перфект (das Perfekt) – це часова форма, яка означає дію, що відбулась до моменту мовлення. Перфект вживають у розмові, у запитаннях і відповідях, у коротких повідомленнях.

- ***Hast du die Ferien gut verbracht?** – Ти добре провів канікули?*
- ***Ja, ich habe viel gelesen, bin spazierengegangen.** – Так, я багато читав і гуляв.*

Перфект виконує ще одну функцію: він виражає попередність дії щодо презенса у теперішньому часі.

*Ich **habe** die Hausaufgaben **gemacht** und **gehe** jetzt auf den Sportplatz.* – Я зробив домашнє завдання і йду тепер на спортивний майданчик.

Перфект – це складена часова форма, що утворюється з презенса допоміжних дієслів *haben* або *sein* та дієприкметника II відмінюваного дієслова (*Partizip II des Vollverbs*).

Perfekt = Präsens haben/sein + Partizip II des Vollverbs
--

*Ich **bin** ans Meer **gefahren**.*

*Ich **habe** viel **gebadet** und in der Sonne **gelegen**.*

Відмінювання дієслів у перфекті

malen					
Singular			Plural		
ich	habe	gemalt	wir	haben	gemalt
du	hast	gemalt	ihr	habt	gemalt
er, sie, es	hat	gemalt	sie, Sie	haben	gemalt

fahren					
Singular			Plural		
ich	bin	gefahren	wir	sind	gefahren
du	bist	gefahren	ihr	seid	gefahren
er, sie, es	ist	gefahren	sie, Sie	sind	gefahren

Утворення дієприкметника II

(Bildung des Partizips II)

Дієприкметник II слабких і сильних дієслів утворюється по-різному.

1. Слабкі дієслова утворюють Partizip II за допомогою префікса **ge-** і суфікса **-(e)t**. Форму з **-e-** утворюють дієслова, основа яких закінчується на **d, t** або **m, n** з попереднім приголосним.

tanzen – getanzt   antworten – geantwortet   reden – geredet

leben – gelebt   atmen – geatmet   zeichnen – gezeichnet

2. Сильні дієслова утворюють Partizip II за допомогою префікса **ge-** і суфікса **-en**. При цьому вони часто змінюють кореневий голосний.

sprechen – gesprochen   helfen – geholfen   singen – gesungen

3. Неправильні (змішані) дієслова утворюють Partizip II за допомогою префікса **ge-** і суфікса **-t**. При цьому вони змінюють кореневий голосний.

kennen – gekannt   nennen – genannt   wissen – gewusst

Особливості утворення Partizip II

У дієсловах з відокремлюваним префіксом префікс **ge-** стоїть між відокремлюваним префіксом і основою дієслова.

zuhören – zugehört   aufstehen – aufgestanden

1. Префікс **ge-** відсутній:

- у дієсловах з невідокремлюваним префіксом:

erzählen – erzählt   verstehen – verstanden

- у дієсловах на **-ieren**

studieren – studiert   faszinieren – fasziniert

Дієслова, які утворюють перфект з допоміжним дієсловом

haben

З допоміжним дієсловом *haben* перфект утворюють:

- Перехідні дієслова, тобто дієслова, які вимагають додатка у Akkusativ без прийменника (lieben, schreiben, erwarten, beantworten, verstehen, besuchen, halten, legen, stellen, setzen, lehren, lesen u.a.):

Er hat dieses Buch gelesen.

- Зворотні дієслова (sich erholen, sich waschen, sich kämмен, sich anziehen, sich ansehen, sich merken, sich freuen, sich schämen, sich kaufen, sich küssen u.a.):

Ich habe mir diesen neuen Film schon angesehen.

Er hat sich über das Geschenk gefreut.

- Безособові дієслова (es blitzt, es regnet, es schneit, es hagelt, es donnert, es friert mich, es dürstet mich, es graut, es graut mir u.a.):

Es hat gestern stark geregnet.

- Модальні дієслова (können, dürfen, wollen, mögen, sollen, müssen):

Sie hat das gut gekonnt.

Sie hat das gut machen können.

- Неперехідні дієслова,
  - а) які позначають тривалу дію або стан спокою:

Er hat lange geschlafen.

Die Kinder haben um den Lehrer herum gestanden.

Але: на півдні Німеччини дієслова **liegen, sitzen, stehen** вживаються у перфект з допоміжним дієсловом **sein**: Sie **ist** lange in der Sonne **gelegen / gesessen / gestanden**.

- б) дієслова з додатком у Dativ або з додатком з прийменником (крім

дієслів, що позначають рух до чогось або зміну стану):

*Sie **hat** der Mutter im Haushalt **geholfen**.*

*Sie **hat** fest mit seiner Unterstützung **gerechnet**.*

– дієслово *haben*:

*Wir **haben** Winterferien **gehabt**.*

Дієслова, які утворюють перфект з допоміжним дієсловом

sein

З допоміжним дієсловом **sein** перфект утворюють:

1. Неперехідні слова, що означають переміщення в просторі, коли вказується вихідна точка, мета або напрям руху (fahren, gehen, kommen, laufen, reisen, einziehen, ausziehen, einsteigen, aussteigen, umsteigen, aufstehen, fliegen, schwimmen, reiten u.a.):

*Im Juni **bin** ich nach Berlin **gefahren**.*

*Unsere Familie **ist** in eine neue Wohnung **eingezogen**.*

*Er **ist** zu der Insel **geschwommen**.*

2. Неперехідні слова, що означають перехід з одного стану в інший (einschlafen, erwachen, erkranken, sterben, erfrieren, verbrennen, aufblühen, ertrinken u.a.):

*Du **bist** heute ziemlich früh **erwacht**.*

*Das Wasser **ist** **erfroren**.*

*Die Gartenabfälle **sind** **verbrannt**.*

Але: деякі дієслова руху або зміни стану можуть вживатися з додатком у знахідному відмінку (тобто ставати перехідними) або позначати тривалу дію.

У цих випадках вони утворюють перфект з допоміжним дієсловом **haben**:

*Er **hat** den neuen Wagen vorsichtig in die Garage **gefahren**.*

*Der Gärtner **hat** die Gartenabfälle **verbrannt**.*

*Sie **hat** zehn Minuten im Fluss **geschwommen**.*

3. Дієслова *sein, werden, bleiben, begegnen, fallen, folgen, geschehen, glücken, gelingen, misslingen, passieren, scheitern:*

*Ich **bin** zu Hause **geblieben**.*

*Der Versuch **ist gelungen**.*

*Er **ist** Lehrer **geworden**.*

*Wir **sind** in der vorigen Woche in Kyjiw **gewesen**.*

8.7.3 Плюсquamперфект. Утворення і вживання

(Plusquamperfekt. Bildung und Gebrauch)

Плюсquamперфект – це часова форма, яка майже завжди вживається відносно і означає, що в минулому одна дія відбулась раніше за іншу. Як правило, плюсquamперфект вживається в підрядному реченні і співвідноситься з дієслівною часовою формою головного речення, якою звичайно є претерит.

*Ich **hatte** das Buch **gelesen** und danach **ging** ich spazieren. – Я читала книжку і потім гуляла.*

*Als ich **kam**, **hatte** der Mechaniker mein Auto schon **repariert**. – Коли я прийшла, механік вже зремонтував моє авто.*

*Er **begegnete** dem Mann, mit dem er vor 10 Jahren an der Uni **studiert hatte**.*

*Es **ging** besser, als sie **erwartet hatte**.*

*Er **durfte** nicht **gehen**, bis er die Arbeit nicht **gemacht hatte**.*

Так само плюсquamперфект може вживатися:

1. У складносурядному реченні:

*Der Blick des jungen Mannes **hatte** sich dem Bilde **zugewandt**; er **betrachtete** es lange und **glitt** mit der Hand zärtlich und innig darüber hin. (M. Ebner-Eschenbach)*

2. У простому реченні, зміст якого тісно пов'язаний з попереднім чи наступним реченням:

*Ich **ging** zum Direktor. Ich **hatte** ihn vorher um ein Gespräch **gebeten**.*

*Wir **reisten** im Juni **ab**. Die Fahrkarten **hatten** wir im Mai **besorgt**.*

3. Інколи для позначення наступності:

*Er **nahm** eine Tablette **ein** und **war** einige Minuten später **eingeschlafen**.*

4. Для позначення закінченої дії в майбутньому:

*Später, als er das Bild **gemalt hatte**, verkaufte er es, damit seine Tochter ihr Studium fortsetzen konnte und dies wäre für sie das beste Geschenk.*

Утворення плюсквамперфекта

Плюсквамперфект – це складена часова форма, що утворюється з претерита допоміжних дієслів *haben* або *sein* та дієприкметника II відмінюваного дієслова (*Partizip II des Vollverbs*).

Plusquamperfekt = Präteritum **haben/sein** + **Partizip II** des Vollverbs

Ich war ans Meer gefahren.

Ich hatte viel gebadet und in der Sonne gelegen.

Відмінювання дієслів у плюсквамперфекті

malen					
Singular			Plural		
ich	hatte	gemalt	wir	hatten	gemalt
du	hattest	gemalt	ihr	hattet	gemalt
er, sie, es	hatte	gemalt	sie, Sie	hatten	gemalt

fahren					
Singular			Plural		
ich	war	gefahren	wir	waren	gefahren
du	warst	gefahren	ihr	wart	gefahren
er, sie, es	war	gefahren	sie, Sie	waren	gefahren

!!! Правила вибору допоміжних дієслів ті самі, що й для перфекта.

8.7.4 Футур I. Утворення і вживання

(Futur I. Bildung und Gebrauch)

Футур I (*das Futur I*) означає дію, яка відбулася після моменту мовлення. Він вживається тоді, коли в реченні немає обставини, яка вказує на те, що дія відбудеться в майбутньому:

Er wird ans Meer fahren.

Eines Tages werde ich nach Indien reisen. (W. Kaufmann)

Якщо ж у реченні є обставина часу, яка вказує на майбутній час (*bald, heute Abend, morgen, in drei Tagen, in einer Woche* etc.), то замість футура I вживається презенс:

Ich komme morgen früh zu dir. – Завтра вранці я прийду до тебе.

Sie geht bald in Urlaub. – Вона скоро піде у відпустку.

Утворення футура I

Футур I утворюється з презенса допоміжного дієслова *werden* та інфінітива I відмінюваного дієслова:

Futur I = Präsens werden + Infinitiv I des Vollverbs
--

Допоміжне дієслово *werden* стоїть у простому розповідному реченні на другому місці, а інфінітив I – в кінці речення.

Petra wird ins Theater gehen. – Петра піде до театру.

Der Mechaniker wird den Motor reparieren. – Механік буде ремонтувати мотор.

Відмінювання дієслова у футур I

schreiben					
Singular			Plural		
ich	werde	schreiben	wir	werden	schreiben
du	wirst	schreiben	ihr	werdet	schreiben
er, sie, es	wird	schreiben	sie, Sie	werden	schreiben

fahren					
Singular			Plural		
ich	werde	fahren	wir	werden	fahren
du	wirst	fahren	ihr	werdet	fahren
er, sie, es	wird	fahren	sie, Sie	werden	fahren

Вживання футура I

Футур I вживається:

1. У прогнозах, повідомленнях про майбутні події, обіцянках, висловлюваннях про чийсь наміри чи рішення:

Wir werden viel arbeiten.

Але: Якщо у реченні є обставина часу, яка вказує на майбутній час (*bald, heute Abend, morgen, in drei Tagen, in einer Woche* etc.), то замість футура I вживається презенс:

Ich komme morgen früh zu dir. – Завтра вранці я прийду до тебе.

Sie geht bald in Urlaub. – Вона скоро піде у відпустку.

Ich komme in 2 Minuten zurück. – Я повернусь через дві хвилини.

2. У випадку, якщо впевнені, що подія обов'язково відбудеться у майбутньому:

Ich verspreche es dir: ich werde bestimmt kommen! – Я тобі обіцяю: я точно прийду!

3. Для вираження припущення, співвіднесеного з теперішнім або майбутнім часом. У цьому випадку футур I супроводжується модальними словами *wohl, vielleicht, wahrscheinlich, sicherlich, bestimmt* і т.д. Модальний футур I перекладається на українську мову теперішнім часом.

Er wird wohl die Hausaufgaben machen. – Він, напевно, робить домашнє завдання.

Er wird (in diesem Augenblick) arbeiten. – Він, напевно, (в цей момент) працює.

Der Vater wird im Büro sein. – Батько, напевно, ще в офісі.

Sie wird (jetzt) nach Lemberg fahren. – Напевно, вона зараз їде до Львова.

4. Для вираження категоричного наказу:

Du wirst jetzt deine Hausaufgaben machen! – Зараз ти будеш робити свої домашні завдання!

Du wirst das Buch morgen zurückgeben! – Ти віддаси книгу завтра!

Dir werde ich's zeigen! – Я тобі покажу!

8.7.5 Футур II. Утворення і вживання

(Futur II. Bildung und Gebrauch)

Футур II (*das Futur II*) позначає завершену дію в майбутньому:

Komm um 20 Uhr! Zu dieser Zeit werde ich die Arbeit beendet haben.

Утворення футура II

Футур II утворюється з презенса допоміжного дієслова *werden* та інфінітива II відмінюваного дієслова:

Futur II = Präsens **werden** + **Infinitiv II** des Vollverbs

Допоміжне дієслово *werden* стоїть у простому розповідному реченні на другому місці, а інфінітив II – в кінці речення.

Infinitiv II утворюється за допомогою партиципа II основного дієслова та інфінітива допоміжних дієслів *haben* або *sein*. При виборі допоміжного дієслова *haben* або *sein* слід керуватися правилами утворення і вживання перфекта.

Der Infinitiv II = Partizip II des Vollverbs + Infinitiv der Hilfsverben *haben, sein*

schreiben = geschrieben haben

vergessen = vergessen haben

einschlafen = eingeschlafen sein

kommen = gekommen sein

Відмінювання дієслова у футур II

schreiben					
Singular			Plural		
ich	werde	geschrieben haben	wir	werden	geschrieben haben
du	wirst	geschrieben haben	ihr	werdet	geschrieben haben
er, sie, es	wird	geschrieben haben	sie, Sie	werden	geschrieben haben

fahren					
Singular			Plural		
ich	werde	gefahren sein	wir	werden	gefahren sein
du	wirst	gefahren sein	ihr	werdet	gefahren sein
er, sie, es	wird	gefahren sein	sie, Sie	werden	gefahren sein

Вживання футура II

Футур II вживається:

1. Для вираження завершеності дії в майбутньому:

Ich werde den Motor bis morgen Abend gewiss repariert haben. – До завтра до вечора я точно відремонтую двигун.

Bis morgen wird der Schnee wieder geschmolzen sein. – До завтра сніг знову розтане.

Але:

Однак, в цьому значенні футур II вживається рідко. Зазвичай, особливо у підрядному реченні, замість футура II вживається перфект з вказівкою на час.

*Bis morgen **wird** er das Buch **gelesen haben**. (Futur II) – До завтра він прочитає книгу.*

*Bis morgen **habe** ich das Buch **gelesen**. (Perfekt) – До завтра я читаю*

книгу.

*Wenn der Mechaniker das Auto **repariert haben wird**, wird er dich benachrichtigen. (Futur II) – Коли механік відремонтує машину, він повідомить тобі.*

*Wenn der Mechaniker das Auto **repariert hat**, benachrichtige ich dich. (Perfekt) – Коли механік відремонтує машину, я повідомлю тобі.*

2. Для вираження припущення, яке стосується минулого часу.

*Das Kind **wird weggelaufen sein**. – Дитина, мабуть, побігла геть.*

*Da **werden Sie sich wohl geirrt haben**. – Тут Ви, напевно, помилились.*

8.8 Модальні дієслова

8.8.1 Модальні дієслова. Загальні поняття

(Modalverben. Allgemeines)

Модальні дієслова (*Modalverben*) показують ставлення особи, яка виконує дію, до самої дії, вираженої повнозначним дієсловом, або ставлення особи, яка говорить, до змісту сказаного. Разом з повнозначним дієсловом вони утворюють складений дієслівний присудок. Є шість модальних дієслів: ***können, dürfen, müssen, sollen, wollen, mögen.***

Відмінювання модальних дієслів у презент

Особливістю відмінювання модальних дієслів у презент є відсутність особових закінчень у 1-ій і 3-ій особі однини, а також зміна кореневого голосного в однині (крім *sollen*).

	<i>können</i>	<i>dürfen</i>	<i>müssen</i>	<i>sollen</i>	<i>wollen</i>	<i>mögen</i>	<i>möchte</i>
ich	kann	darf	muss	soll	will	mag	möchte
du	kannst	darfst	musst	sollst	willst	magst	möchtest
er, sie, es	kann	darf	muss	soll	will	mag	möchte
wir	können	dürfen	müssen	sollen	wollen	mögen	möchten
ihr	könnt	dürft	müsst	sollt	wollt	mögt	möchtet
sie	können	dürfen	müssen	sollen	wollen	mögen	möchten

Значення і вживання модальних дієслів

Модальне дієслово „*können*“ (могти) означає:

1) фізичну можливість:

Er kann Ski fahren. – Він вміє їздити на лижах.

Sie kann gut mit den Kindern umgehen. – Вона вміє добре обходитися з дітьми.

Vögel können singen. – Пташки можуть співати.

У цьому випадку дієслово „*können*“ можна замінити на „*fähig sein*“, „*imstande sein*“, „*in der Lage sein*“ (бути у змозі, бути здатним).

Er ist fähig/imstande/in der Lage Ski zu fahren.

2) можливість, яка базується на об'єктивних умовах:

Wir haben Ferien und können Schi laufen. – У нас канікули і ми можемо кататись на лижах.

Ich kann heute Abend zu dir kommen. – Сьогодні ввечері я можу прийти до тебе.

У цьому випадку дієслово „*können*“ має значення „*die Gelegenheit haben*“ oder „*die Möglichkeit haben*“ (мати нагоду, можливість).

Wir haben die Möglichkeit Ski zu fahren.

3) можливість, яка базується на законах природи:

Morgen kann es regnen. – Завтра може іти дощ.

4) дозвіл:

Meinetwegen kann er mitfahren. – Що стосується мене, то він може поїхати з нами.

Ihr könnt mit meinem Auto fahren. – Ви можете поїхати моєю машиною.

Kann ich noch ein Stück Kuchen bekommen? – Чи можна мені взяти ще шматок торту?

У значенні «мати дозвіл» з дієсловом „können“ конкурує дієслово „dürfen“, якщо цей дозвіл має значення «сміти, мати право». Так діти можуть запитати свою маму:

Können/dürfen wir spielen? Können вказує на наявні об'єктивні умови (мама не заборонить), а *dürfen* – дозвіл погратися.

5) можливість, зумовлена причинно-наслідковим зв'язком:

Wenn es morgen schneit, können wir den geplanten Ausflug nicht unternehmen. – Якщо завтра буде падати сніг, ми не зможемо зробити заплановану прогулянку.

б) непевнене припущення (50%):

Unser Sohn kann noch in der Schule sein. – Наш син ще може бути в школі. (Наш син ще, напевно, в школі).

Дієслово „dürfen“ (могти, мати дозвіл) означає:

1) дозвіл:

Darf ich raus? – Можна мені вийти?

Darf ich dein Handy benutzen? – Можна скористатись твоїм мобільним?

2) право щось зробити (зумовлене моральними, науковими, релігійними принципами, або згідно з законом):

Ich habe die Aufgabe schon erfüllt und darf nach Hause gehen. – Я виконав вже завдання і можу йти додому.

Du darfst nicht so sagen! – Не можна так казати!

3) заборону:

Hier darf man nicht rauchen. – Тут заборонено палити.

4) прохання, наказ або бажання:

Du darfst mir nicht böse sein! – Не злись!

Du darfst nicht weinen! – Ну, не плач!

5) пораду:

Du darfst nicht alles so ernst nehmen! – Не треба сприймати все так серйозно!

6) ввічливе прохання, питання або бажання:

Darf ich Sie kurz stören? – Можна Вас потурбувати?

7) впевнене припущення (80%):

Es dürfte regnen. – Мав би бути дощ.

Дієслово „*müssen*“ (бути повинним, мусити) означає:

1) необхідність, зумовлену об'єктивними обставинами:

Es ist schon spät und ich muss nach Hause. – Вже пізно і мені треба додому.

2) моральний обов'язок щось зробити:

Ich muss dem Verletzten helfen. – Я мушу допомогти пораненому.

3) необхідність згідно з законом:

Laut Gesetz muss ich mein Auto anmelden. – Згідно з законом я мушу зареєструвати свій автомобіль.

4) необхідність згідно з традиціями, звичаями, професійними обов'язками:

Der Gastgeber muss die Gäste begrüßen. – Господар повинен вітати гостей.

Der Vater muss die Familie ernähren. – Батько повинен прогодувати сім'ю.

5) неможливість зробити інакше:

Plötzlich musste er niesen. – Раптом йому треба було чхнути.

6) рекомендацію чи пораду:

Sie müssen das Buch unbedingt lesen. – Вам обов'язково треба прочитати книгу!

7) необхідну умову:

Wenn man in Deutschland studieren will, muss man gute Sprachkenntnisse besitzen.
– *Хто хоче вчитися в Німеччині, повинен мати добрі знання мови.*

8) необхідність, зумовлену силами природи чи непоборною силою (форс-мажорними обставинами):

Es donnerte und blitzte und wir mussten nach Hause fahren. – *Гриміло і блискало і ми мусли їхати додому.*

9) висновок, впевнене припущення (яке базується на об'єктивних фактах чи спостереженнях):

Er muss sehr klug sein! – *Він мав би бути розумним!*

Дієслово „*sollen*“ (бути повинним) означає повинність, обов'язковість, потребу виконати дію, виражену повнозначним дієсловом.

Sollen виражає:

1) наказ, вказівку чи прохання:

Der Arzt hat gesagt, dass ich nüchtern zur Untersuchung kommen soll. – *Лікар сказав, що я мушу прийти на обстеження натщесерце.*

Ich soll Sie vom Herrn Schylow grüßen. – *Я повинен передати Вам вітання від пана Шилова.*

Du sollst das Fenster zumachen. – *Закрий вікно.*

2) заповіді, загальні зобов'язання, суспільні та релігійні норми:

Das fünfte Gebot lautet: „Du sollst nicht töten“. – *П'ята заповідь говорить: «Не вбий!»*

Man soll den anderen immer helfen. – *Завжди треба допомагати іншим.*

3) спонукання до дії, рекомендації, поради:

Du sollst ihn nicht ärgern. – Краще не зли його.

4) домовленість:

Ich soll ihn um 6 Uhr abholen. – Я повинна зустріти його о 6 год.

5) намір або план:

Hier soll ein Stadion entstehen. – Тут має бути стадіон.

6) погрозу:

Er soll nur kommen! – Хай він тільки прийде!

7) обіцянку:

Es soll nicht wieder vorkommen. – Цього більше не станеться.

8) Пропозицію щось зробити (у вигляді питання „soll ich/sollen wir“):

Soll ich Ihnen den Text noch einmal lesen? – Прочитати Вам текст ще раз?

9) нерішучість, невпевненість у питаннях, які хтось ставить собі:

Wem soll ich nur glauben? – Кому мені тільки вірити?

10) сумнів:

Sollte das der Grund sein? – І це стало причиною?

11) чутки, сумнів або припущення, якщо особа, яка говорить, передає слова іншої особи і не впевнена в їх вірогідності:

Sie soll sehr schön sein. – Кажутьть, вона дуже красива.

!!! Модальне дієслово „sollen“ означає передусім волю чи наказ іншої особи, а „müssen“ – швидше внутрішнє переконання чи обов’язок. Дієслово „sollen“ допускає свободу прийняття рішення, в той час як „müssen“ не дає такої свободи.

Дієслово „**wollen**“ (*хотіти*) означає:

1) бажання, намір, план:

Er will dir die Wahrheit sagen. – Він хоче сказати тобі правду.

2) необхідність:

Die Summe will erst verdient werden. – Суму спочатку треба заробити.

3) вказівку на майбутнє (те, що буде обов'язково виконане):

Er will einen Brief an sie schreiben. – Він збирається (хоче) написати їй листа.

4) початок дії (яка ось-ось відбудеться):

Es will regnen. – Збирається на дощ.

5) спонукання до спільної дії:

Wollen wir gehen! – Ходімо!

б) невпевненість або сумнів особи, яка говорить, у тому, що сказала інша особа. Ці речення синонімічні з непрямою мовою, вираженою підрядним додатковим реченням або поширеним інфінітивом:

Klaus will schneller, als Otto laufen. – Клаус каже, що він бігає швидше за Отто.

Дієслово „**mögen**“ (бажати, любити, хотіти, подобатись) виражає:

1) некатегоричне бажання (при цьому вживається форма кон'юнктива „**möchte**“; для вираження бажання у минулому часі вживається претерит дієслова „wollen“):

Ich möchte ihn nicht stören. – Я б не хотіла йому заважати.

2) уподобання:

Sie mag Eis und Schokolade. – Вона любить морозиво і шоколад.

3) ввічливе прохання:

Sie möchten, bitte, Frau Meier anrufen! – Будь-ласка, передзвоніть пані Майєр!

4) побажання (в урочистому стилі):

Möge sie lange leben! – Нехай живе довго!

5) згоду (якщо хтось немає нічого проти дії):

Er mag das Buch behalten. – Нехай книжку залишається у нього.

Die Leute mögen reden, was sie wollen. – Хай люди говорять, що хочуть.

6) невпевнене припущення (50%):

Es mag sein, dass es morgen regnet. – Може бути, що завтра йтиме дощ.

Dein Bruder mag heute im Studio sein. – твій брат, мабуть, сьогодні в студії.

7) сумнів (у питаннях):

Was mag es bedeuten? – Що б це могло означати?

Порядок слів у реченні з модальними дієсловами

Модальні дієслова можуть вживатися у реченні самостійно, при цьому вони стають повнозначними дієсловами і реалізують своє значення.

Sie kann gut Deutsch. – Вона добре знає німецьку.

Ich mag Eis. – Я люблю морозиво.

Mein Bruder will nach Deutschland. – Мій брат хоче в Німеччину.

Ich muss jetzt nach Hause. – Мені зараз треба додому.

У цьому випадку модальні дієслова стоять на другому місці у розповідному реченні та у питальному реченні з питальним словом, та на першому місці у питальних реченнях без питального слова.

Was mag sie? – Що вона любить?

Will er wirklich nach Deutschland? – Він справді хоче в Німеччину?

Якщо ж модальне дієслово реалізує в реченні своє модальне значення, то воно вживається з інфінітивом повнозначного дієслова, який стоїть в кінці речення.

Er kann gut schwimmen. – Він добре вміє плавати.

Sie sollen mit Ihrem Professor immer höflich sein. – Ви повинні завжди бути ввічливим зі своїм професором.

Man darf hier nicht rauchen. – Тут не можна палити.

У реченнях з модальними дієсловами підметом може бути неозначений займенник „*man*“. Часто такі речення мають узагальнюючий характер:

Hier kann man gut ausruhen. – Тут можна добре відпочити.

Man darf nicht rauchen. – Не можна (не дозволяється) курити.

Man darf hier rauchen. – Тут можна (дозволяється) курити.

Man muss etwas tun. – Треба / Необхідно щось робити.

Man soll die Arznei dreimal täglich einnehmen. – Ліки слід приймати тричі на день.

8.8.2 Часові форми модальних дієслів

(Zeitformen der Modalverben)

Презенс

Модальні (претеритопрезентні) дієслова *können*, *dürfen*, *sollen*, *müssen*, *wollen*, *mögen* утворюють презенс частково так, як сильні дієслова претерит. В однині вони змінюють кореневий голосний (крім *sollen*) і не приймають особових закінчень у 1-й і 3-й особах однини:

	<i>können</i>	<i>dürfen</i>	<i>müssen</i>	<i>sollen</i>	<i>wollen</i>	<i>mögen</i>
ich	kann	darf	muss	soll	will	mag
du	kannst	darfst	musst	sollst	willst	magst
er, sie, es	kann	darf	muss	soll	will	mag
wir	können	dürfen	müssen	sollen	wollen	mögen
ihr	könnt	dürft	müsst	sollt	wollt	mögt
sie	können	dürfen	müssen	sollen	wollen	mögen

Претерит

Модальні дієслова утворюють претерит за слабкою дієвідміною. Дієслова *können*, *dürfen*, *müssen* втрачають при цьому умлаут, а дієслово *mögen* змінює кореневий приголосний *g* на *ch*:

	<i>können</i>	<i>dürfen</i>	<i>wollen</i>	<i>mögen</i>	<i>sollen</i>	<i>müssen</i>
ich	<i>konnte</i>	<i>durfte</i>	<i>wollte</i>	<i>mochte</i>	<i>sollte</i>	<i>musste</i>
du	<i>konntest</i>	<i>durftest</i>	<i>wolltest</i>	<i>mochtest</i>	<i>solltest</i>	<i>musstest</i>
er	<i>konnte</i>	<i>durfte</i>	<i>wollte</i>	<i>mochte</i>	<i>sollte</i>	<i>musste</i>
wir	<i>konnten</i>	<i>durften</i>	<i>wollten</i>	<i>mochten</i>	<i>sollten</i>	<i>mussten</i>
ihr	<i>konntet</i>	<i>durftet</i>	<i>wolltet</i>	<i>mochtet</i>	<i>solltet</i>	<i>musstet</i>

sie	<i>konnten</i>	<i>durften</i>	<i>wollten</i>	<i>mochten</i>	<i>sollten</i>	<i>mussten</i>
-----	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Перфект, плюсквамперфект

Модальні дієслова утворюють перфект / плюсквамперфект з допоміжним дієсловом „*haben*“.

Модальні дієслова можуть мати дві форми перфекта / плюсквамперфекта: а) з дієприкметником II (*ich habe gewollt*) і б) з дієприкметником II у формі інфінітива (*ich habe wollen*).

Якщо модальні дієслова вживаються самостійно, то вони утворюють перфект / плюсквамперфект з дієприкметником II, що має префікс *ge-*:

Ich habe das gewollt. – Я хотів цього.

Ich hatte das gewollt. – Я хотів цього.

Якщо модальні дієслова вживаються з інфінітивом повнозначного дієслова, то вони утворюють перфект / плюсквамперфект зі старою формою дієприкметника II – інфінітивом:

Ich habe ins Kino gehen wollen. – Я хотів піти в кіно.

Ich hatte ins Kino gehen wollen. – Я хотів піти в кіно.

!!! Слід звернути увагу на порядок слів підрядного речення з модальним дієсловом у перфекті / плюсквамперфекті. Допоміжне дієслово „*haben*“ стоїть не в кінці підрядного речення, а перед двома інфінітивами:

Er sagt, dass er heute ins Kino hat (hatte) gehen wollen. – Він каже, що він сьогодні хотів піти в кіно.

8.9 Пасивний стан

(Passiv)

8.9.1 Пасивний стан, його значення та функції

У німецькій мові перехідні дієслова вживаються не лише в *активному стані (Aktiv)*, але й у *пасивному стані (пасиві дії) (Vorgangspassiv)* та *стативі (результативному пасиві) (Zustandspassiv)*. На відміну від активного стану, який показує, що дію виконує підмет речення, пасивний стан вказує на те, що дія спрямована на підмет речення. Дійова особа, виражена непрямим додатком, може бути не названа. Статив показує стан підмета, що настав у результаті спрямованої на нього дії, виконаної іншою особою.

Зауважте! Деякі перехідні слова не утворюють пасивного стану: *erhalten, behalten, enthalten, haben, bekommen, wissen, besitzen, betreffen, kennen, kennenlernen, erfahren, interessieren, kosten (пробувати)*.

<i>Aktiv</i>	<i>Passiv</i>	<i>Stativ</i>
<i>Man öffnet das Fenster.</i>	<i>Das Fenster wird geöffnet.</i>	<i>Das Fenster ist geöffnet.</i>

Пасив дії (das Vorgangspassiv) утворюється з допоміжним дієсловом *werden* у відповідній часовій формі та *дієприкметником II* повнозначного дієслова:

werden (in entsprechender Zeitform) + *Partizip II* des Vollverbs

Präsens	<i>Das Haus wird gebaut.</i>
Präteritum	<i>Das Haus wurde gebaut.</i>
Perfekt	<i>Das Haus ist gebaut worden.</i>
Plusquamperfekt	<i>Das Haus war gebaut worden.</i>
Futur I	<i>Das Haus wird gebaut werden.</i>
Futur II	<i>Das Haus wird gebaut worden sein.</i>

Таким чином, пасив дії, як і актив, має 6 часових форм.

Зауважте! При утворенні перфекта, плюсквамперфекта та футура II вживається застаріла форма дієприкметника II дієслова *werden* – ***worden***.

Замість футура I пасива зазвичай вживають презенс. Футур II пасив вживається дуже рідко.

Вживання пасива

Пасив дії вживається в науковій та технічній літературі, інструкціях тощо. У деяких випадках бажано вживати пасив:

1. якщо виконавець дії невідомий;
2. якщо виконавець дії відомий з контексту;
3. якщо об'єкт дії важливіший, ніж підмет;
4. якщо автор не хоче називати виконавця дії;
5. в наказах чи вимогах;
6. в еліптичних реченнях: *Rauchen nicht gestattet!*

Переклад пасивних конструкцій

Пасивні конструкції вживаються в німецькій мові частіше, ніж в українській. Пасив не завжди перекладається українською мовою пасивними конструкціями. При перекладі слід керуватися такими рекомендаціями.

- Тричленний пасив перекладається, як правило, активним станом:
Der Schüler wird vom Lehrer gelobt. – *Учитель хвалить* учня.
- Двочленний пасив перекладається дієсловом з часткою **-ся** або дієсловом у 3-й особі множини (неозначено-особовий зворот):
In diesem Werk werden Flugzeugmotoren hergestellt. – *На цьому заводі виготовляються / виготовляють* мотори для літаків.
- Претерит, перфект та плюсквамперфект двочленного пасиву може

перекладатися зв'язкою **бути** в минулому часі та дієприкметником або безособовою формою на **-но, -то**:

Dieser Plan wurde mehrmals umgearbeitet. – Цей план був перероблений кілька разів. / Цей план було перероблено кілька разів.

- Футур I двочленного пасиву, що виражає незакінчену в майбутньому дію, перекладається дієсловом з часткою **-ся** в майбутньому часі:

Das Leben und das Benehmen der Delphine werden noch lange erforscht werden. – Життя і поведінка дельфінів будуть ще довго досліджуватися.

- Футур I двочленного пасиву, що виражає обмежену в майбутньому дію, перекладається зв'язкою **бути** в майбутньому часі та дієприкметником доконаного виду:

Dieses Buch wird im nächsten Jahr gedruckt werden. – Цю книжку буде надруковано в наступному році.

- Одночленний пасив перекладається дієсловом з часткою **-ся**:

Es wird gelacht. – Сміються.

- Пасив з модальними дієсловами зазвичай перекладається безособовою конструкцією:

Der Schlüssel kann leicht gefunden werden. – Ключ можна легко знайти.

8.9.2 Тричленний та двочленний пасив

(Das dreigliedrige und das zweigliedrige Passiv)

Конструкції з дієсловом у пасивному стані поділяються за структурою на три типи:

1. Тричленний пасив (*das dreigliedrige Passiv*);
2. Дwochленний пасив (*das zweigliedrige Passiv*);
3. Одночленний, або безособовий пасив (*eingliedrige Passiv*).

Тричленний пасив

Тричленний пасив (*das zweigliedrige Passiv*) – найповніша за структурою пасивна конструкція. У ньому вказана особа (предмет), на яку спрямована дія, і особа, яка виконує дію (непрямий додаток). Тричленний пасив вживається рідше, ніж двочленний.

Ich wurde von Peter angerufen. – Мені зателефонував Петер.

У тричленному пасиві непрямий додаток, що вказує на носія дії, може вживатися з прийменниками **von**, **durch** і **mit**.

Прийменник **von** вживається, якщо носієм дії є:

- особа, група осіб, організація чи заклад:
der Staat, das Ministerium, das Parlament, die Partei, die Gewerkschaft, das Gericht, die Presse, der Betrieb, die Firma;

Die Ehe wurde vom Gericht geschieden.

Er wurde von der Firma eingeladen.

- тварина:
Ein Mann wurde vom Tier gebissen.
- явище природи:
der Blitz, der Donner, das Erdbeben, die Hitze, die Lawine, der Nebel, der Regen, der Schnee, der Wind, die Sonne, der Mond, das Licht, das Feuer, die Überschwemmung;

Der Baum ist vom Blitz getroffen worden.

- предмет, який володіє силою і здатний здійснити активну дію:
Der Passant wurde vom Auto bespritzt.

- абстрактне поняття:
das Glück, das Unglück, die Freude, die Angst:

Er wurde von diesem Tod überrascht.

Прийменник **durch** вживається, якщо мова йде про посередника, про причину дії. Це можуть бути:

- особа:
Ich wurde durch Rita über das Ereignis unterrichtet.

- жива істота або тварина:
Diese Krankheit wird durch Insekten übertragen.

- нежива істота, якась дія, явище чи предмет:
die Explosion, das Geräusch, der Knall, die Stimme usw.

Das Auto wurde durch die Explosion stark beschädigt.

Er wurde durch ein Geräusch (einen Knall, eine Stimme) geweckt.

Ich wurde von meinem Freund durch einen Brief verständigt.

Прийменник **mit** вказує на засіб або інструмент:

Der Geiger wurde vom Publikum mit Tomaten beworfen.

Die Flasche wurde mit Wein gefüllt.

Зауважте! **Von** вживається, якщо мова йде про виконавця, джерело активної дії, **durch** – якщо йдеться про посередника, причину дії.

Двочленний пасив

Двочленний пасив (*das zweigliedrige Passiv*) – найчастіше вживана пасивна конструкція. У ній зазначається лише особа або предмет, на який спрямована дія, але не зазначено носія дії. Такі конструкції вживаються звичайно тоді, коли в центрі уваги перебуває не носій дії, а особа чи предмет, що її зазнає.

Das Haus wurde 1970 gebaut.

Двочленний пасив може замінити активна конструкція, у якій підмет – неозначений займенник *man*:

*In unserer Stadt **wird** ein neues Kraftwerk **gebaut**.*

*In unserer Stadt **baut man** ein neues Kraftwerk.*

8.9.3 Безособовий (одночленний) пасив

(Das unpersönliche (eingliedrige) Passiv)

Одночленний, або безособовий пасив (*das eingliedrige / unpersönliche Passiv*) – це така пасивна конструкція, у якій зазначається дія, але не називається ні діюча особа, ні діючий предмет. У безособовому пасиві відсутній логічний підмет. При прямому порядку слів у реченні формальним підметом є безособовий займенник **es**, а при зворотному – відсутній і формальний підмет. Безособовий пасив можуть утворювати всі дієслова:

Es wird im Zimmer gelacht.

Im Zimmer wird gelacht.

Es wird sonntags nicht gearbeitet.

Sonntags wird nicht gearbeitet.

За значенням безособовий пасив близький до речень з неозначеним займенником **man**:

Man lachte im Zimmer. – В кімнаті сміялись.

Es wurde im Zimmer gelacht. – В кімнаті сміялись.

Man sagte mir, dass er kommt. – Мені сказали, що він прийде.

Mir wurde gesagt, dass er kommt. – мені було сказано, що він прийде.

Одночленний пасив може мати також модальне значення, виражати категоричний наказ. Безособовий пасив, що виражає наказ, перекладається українською мовою неозначеною формою дієслова, рідше – наказовим способом:

Zuerst wird hier Ordnung gemacht! – Спочатку навести / наведіть тут порядок!

8.9.4 Пасив з модальними дієсловами

(Passiv mit Modalverben)

Модальні дієслова можуть вживатися в пасивних конструкціях. Пасив з модальними дієсловами утворюється з допомогою модальних дієслів та інфінітива пасивного стану.

Passiv mit Modalverben = Modalverb + Infinitiv Passiv

Das Problem kann gelöst werden. – Проблема може бути вирішена.

Інфінітив пасив

Інфінітив пасив утворюється з дієприкметника II перехідного дієслова та інфінітива I дієслова **werden**:

Infinitiv Passiv = Partizip II des Vollverbs + werden

Порівняйте:

Infinitiv Aktiv	Infinitiv Passiv
<i>lesen</i>	<i>gelesen werden</i>
<i>fragen</i>	<i>gefragt werden</i>

Пасив з модальними дієсловами можуть утворювати лише дієслова **dürfen, können, müssen, sollen**:

Die Rahmen müssen vom Maler zweimal gestrichen werden. – Рами мусять бути пофарбовані двічі. (необхідність)

Demnächst soll die neue Oper eröffnet werden. – Незабаром повинен бути відкритий новий оперний театр. (план, намір)

Hier darf geraucht werden. – Тут можна/дозволяється палити. (дозвіл)

Das Problem kann gelöst werden. – Проблема може бути вирішена.
(МОЖЛИВІСТЬ)

У пасивних реченнях модальні дієслова вживаються за загальними правилами:

Просте речення

Präsens Passiv	<i>Der Verletzte muss sofort operiert werden.</i>
Präteritum Passiv	<i>Der Verletzte musste sofort operiert werden.</i>
Perfekt Passiv	<i>Der Verletzte hat sofort operiert werden müssen.</i>
Plusquamperfekt Passiv	<i>Der Verletzte hatte sofort operiert werden müssen.</i>

Складнопідрядне речення

Präsens Passiv	<i>Es ist klar, dass der Verletzte sofort operiert werden muss.</i>
Präteritum Passiv	<i>Es ist klar, dass der Verletzte sofort operiert werden musste.</i>
Perfekt Passiv	<i>Es ist klar, dass der Verletzte sofort hat operiert werden müssen.</i>
Plusquamperfekt Passiv	<i>Es ist klar, dass der Verletzte sofort hatte operiert werden müssen.</i>

8.9.5 Статив

(Das Stativ)

Stativ (*das Stativ*) показує стан підмета, що настав у результаті спрямованої на нього закінченої дії. Отже, у такій конструкції підмет не піддається певній дії, а тільки перебуває в певному стані. Носій дії звичайно не зазначається. Статив називають ще *пасивом стану*, або *результативним пасивом* (*das Zustandspassiv, das resultative Passiv*).

Статив утворюється з допоміжного дієслова **sein** і дієприкметника II відмінюваного дієслова. У стативі змінюється лише дієслово **sein**. Статив має ті самі часові форми, що й активний стан:

<i>sein</i>		<i>Partizip II</i>
(in entsprechender Zeitform)	+	des Vollverbs
Präsens		<i>Das Fenster ist geöffnet.</i>
Präteritum		<i>Das Fenster war geöffnet.</i>
Perfekt		<i>Das Fenster ist geöffnet gewesen.</i>
Plusquamperfekt		<i>Das Fenster war geöffnet gewesen.</i>
Futur I		<i>Das Fenster wird geöffnet sein.</i>
Futur II		<i>Das Haus wird geöffnet gewesen sein.</i>

Форми презенса та претерита вживаються найчастіше. Перфект і плюсквамперфект часто вживаються у кон'юнктиві. Футур II вживається рідко.

Статив перекладається, як правило, зв'язкою **бути**, яка в українській мові в теперішньому часі звичайно випускається, та дієприкметником доконаного виду:

Dieses Buch ist sehr interessant geschrieben. – Цю книжку *написано* дуже цікаво.

Але!!! Не слід плутати пасив зі схожими формами:

1. з конструкцією «sein + Partizip II»

- у перфекті активного стану:

Die Rose ist verblüht. – Троянда відцвіла .

- в іменному складеному присудку з (віддієслівним) прикметником:

Der junge Mann ist begabt. – Молодий чоловік обдарованийий.

Du bist hier nicht erwünscht. – Ти тут небажаний.

2. з формою стану зворотних дієслів та загальною формою стану:

Das Mädchen ist verliebt (sich verlieben). – Дівчина закохана (закохатися).

Zucker ist im Kuchen enthalten. – Пиріг містить цукор.

9. Прийменник

9.1 Визначення і класифікація прийменників

(Die Präposition. Allgemeines)

Прийменник (*die Präposition*) – службова частина мови, яка виражає залежність іменника або інших субстантивних частин мови від інших слів у реченні. Вони мають дуже послаблене лексичне значення і виконують суто граматичну функцію. Прийменники виражають синтаксичні зв'язки між повнозначними словами, проте самі членами речення не бувають.

За словотворчою формою та походженням прийменники поділяються на:

- **прості** (einfache Präpositionen) – *ab, an, auf, außer, bei, bis, durch, für, gegen, hinter, in, mit, nach, ohne, seit, über, um, unter, von, vor, wider, zwischen, zu*;
- **похідні** (abgeleitete Präpositionen) – *dank, kraft, laut, trotz, wegen, nächst, nahe, ungeachtet, unweit, während u. a.*;
- **складні** (zusammengesetzte Präpositionen) – *anhand, anstelle, diesseits, infolge, zuliebe u. a.*;
- **двочленні** або **парні** (zweigliedrige oder paarige Präpositionen) – *nach...zu, um ... willen, von ... an, von ... auf, von ... aus, bis an, bis in, bis zu*;
- **іношомовні** (fremdsprachliche Präpositionen) – *á, inklusive, per, pro, via*.

Той самий прийменник німецької мови по-різному перекладається на українську мову і навпаки:

am Anfang – **на** початку

an der Universität – **в** університеті

an mich – **до** мене

an der Tür – **біля** дверей

am Tisch – **за** столом

Дуже часто вживання прийменників в українській і німецькій мовах не збігається (в одному і тому ж словосполученні в одній мові прийменник вживається, а в іншій – ні):

aufs neue – знову

im Winter – взимку

Schach spielen – грати в шахи

er redet ihn an – він говорить до нього

У німецькій мові кожен прийменник вимагає після себе певного відмінка іменника, тобто керує відмінками іменників. Деякі прийменники вимагають лише якого-небудь одного відмінка, а в інших спостерігається коливання в керуванні. Таким чином, усі прийменники можна поділити на 4 групи:

1. Прийменники зі знахідним відмінком (Präpositionen mit dem **Akkusativ**): *um, durch, für, ohne, wider, gegen, bis, entlang*.
2. Прийменники з давальним відмінком (Präpositionen mit dem **Dativ**): *mit, nach, aus, zu, von, bei, seit, entgegen, gegenüber, außer, ab, dank, entsprechend, gemäß, nebst, samt*.
3. Прийменники з давальним або зі знахідним відмінком (Präpositionen mit dem **Dativ** oder **Akkusativ**): *in, an, auf, vor, hinter, über, unter, neben, zwischen*.
4. Прийменники з родовим відмінком (Präpositionen mit dem **Genitiv**): *außerhalb, innerhalb, binnen, während, zeit* – часове значення; *abseits, außerhalb, beiderseits, diesseits, inmitten, innerhalb, jenseits, längst, längsseits, oberhalb, seitens, von seiten, unterhalb, unweit* – просторове значення; *angesichts, anlässlich, aufgrund, halber, infolge, kraft, laut, mangels, zugunsten, wegen, zwecks* – причинне значення.

Деякі прийменники можуть вимагати родового (**Genitiv**), давального (**Dativ**) або знахідного відмінка (**Akkusativ**): *dank D/G, längst D/G, zufolge D/G, zugunsten D/G, zuungunsten D/G*.

Злиття прийменника з артиклем

Прийменник може зливатися з означеним артиклем чоловічого, жіночого і середнього роду, утворюючи при цьому одне слово. Найбільш вживаними випадками злиття є:

an dem	=	am	an das	=	ans
in dem	=	im	in das	=	ins
zu dem	=	zum	bei dem	=	beim
zu der	=	zur	von dem	=	vom

9.2 Керування прийменників

9.2.1 Прийменники, які вимагають знахідного відмінка

(Präpositionen mit dem Akkusativ)

um – *навколо*

Um den Tisch stehen sechs Stühle.

Er will eine Reise um die Welt machen.

– *о, в, через, близько (про час)*

Er kommt um 10 Uhr.

Um diese Zeit ist er bestimmt zu Hause.

– *на (вказує на кількість, часто при порівнянні)*

Mein Bruder ist (um) zwei Jahre älter als ich.

Sie haben sich um fünf Minuten verspätet.

Die Preise wurden um 10 % reduziert.

– *за (про послідовності)*

Woche um Woche — тиждень за тижнем

ein Jahr ums andere — рік за роком

– *за, на (в обмін)*

Sie spielen um Geld.

Das mache ich um keinen Preis.

– *вказує на втрату чогось*

Vier Menschen sind bei diesem Unfall ums Leben gekommen.

Er trauert um einen guten Freund.

\

durch – через, крізь

*Die Touristen gehen **durch den Wald**.*

*Er schaute **durchs Fenster**.*

– протягом (часто після іменника)

***Den ganzen September hindurch** hat es nur geregnet.*

*Unsere Freundschaft hat **durch das ganze Leben** gehalten.*

– через, за допомогою, завдяки

*Wir lernen viel **durch Übersetzungen**.*

*Sie hat das **durch ihre Freundin** erfahren.*

***Durch jahrelanges Training** stärkte der Behinderte seine Beinmuskeln.*

für – для (вказує на призначення для когось, чогось)

*Die Mutter kaufte ein schönes Märchenbuch **für ihre Tochter**.*

*Er studiert am Institut **für Fremdsprachen**.*

– за, заради, в ім'я

*Sie müssen **für eine Idee** kämpfen.*

– вказує на заміну однієї особи чи предмета іншим

*Er isst **für zwei**.*

*Er hat schon **für alle** bezahlt.*

– за, у (позначає послідовність)

*Dasselbe geschieht **Tag für Tag, Jahr für Jahr**.*

– на (указує на термін, на обмеженість у часі)

*Ich komme nur **für zwei Tage**.*

– за, на (вказує на ціну, кількість)

*Ich habe es **für 20000 Euro** bekommen.*

*Der Tisch ist **für 5 Personen** gedeckt.*

— як на (при порівнянні)

***Für sein Alter** ist er noch sehr rüstig.*

***Für einen Ausländer** spricht er sehr gut Deutsch.*

ohne – без (іменник вживається як правило без артикля)

*Er trinkt Tee **ohne Zucker**.*

***Ohne die Hilfe meiner Schwester** hätte ich den Umzug nicht geschafft.*

wider – проти, всупереч

*Er hat **wider Willen** zugestimmt.*

***Wider Erwarten** hat er die Stellung bekommen.*

gegen – до, у напрямку до, на (вказує на рух у напрямку до чогось)

*Er schlug mit der Faust **gegen die Tür**.*

*Sie fuhr mit hoher Geschwindigkeit **gegen einen Baum**.*

— близько, майже (про час)

*Kommst du **gegen Abend**?*

*Wir sind **gegen 22 Uhr** gekommen.*

— приблизно, майже (про кількість)

*Es waren **gegen zwanzig Personen** anwesend.*

— проти, з (вказує на протидію комусь, чомусь, боротьбу проти когось, чогось)

*Was hast du **gegen ihn**?*

— проти, всупереч

Gegen alle Erwartungen hat er die Prüfung bestanden.

Du handelst **gegen alle Regeln**.

– проти (про лікарський засіб)

Haben Sie etwas gegen Kopfschmerzen?

– порівняно з, порівнюючи з

Meine Wohnung ist gegen die frühere weit größer.

bis – до (про час, без артикля)

Ich werde **bis drei Uhr** warten.

Bis nächsten Morgen muss die Arbeit fertig sein.

Bis morgen, bis gleich, bis jetzt, bis bald, bis später u.a.

– до (про простір, без артикля)

Bis Hamburg fahren wir mit dem Zug.

– до (у сполученні з числівниками)

Das Warenhaus ist **von 9 bis 18 Uhr** geöffnet.

Ich zahle **bis zu 50 Euro**, nicht mehr.

– до (у сполученні з іншими прийменниками, які керують відповідними відмінками, якщо перед іменником є артикль чи займенник)

Er begleitete uns **bis zum Bahnhof**.

Der Zirkus war **bis auf den letzten Platz** ausverkauft.

Kannst du nicht **bis nach dem Essen** warten?

entlang – вздовж (стоїть, як правило, після іменника)

Wir gehen **die Straße entlang**.

Schöne Weiden wachsen **den Fluss entlang**.

9.2.2 Прийменники, які вимагають давального відмінка

(Präpositionen mit dem Dativ)

mit – з, разом з (вказує на спільність дії)

*Er studiert **mit meinem Bruder**.*

*Ich trinke Tee **mit Zitrone**.*

- з, за (вказує на явище, стан, яким супроводжується та чи інша дія, на спосіб дії)

***Mit welchem Recht** behaupten Sie das?*

*Er hat dies **mit Absicht** getan.*

- з, на, у (вказує на час, на настання чогось)

***Mit sechs Jahren** gehen die Kinder zur Schule.*

- на (вказує на засіб пересування)

*Ich reise gern **mit der Eisenbahn**.*

- за допомогою (вказує на предмет, яким виконують дію, перекладається орудним відмінком)

*Ich schreibe immer **mit diesem Kugelschreiber**.*

nach – після (вказує на послідовність, завершеність дії)

***Nach dem Unterricht** gehe ich nach Hause.*

- в, до, на (вказує на напрям руху, вживається з назвами міст, країн, сторін світу і з прислівниками)

*Wir fahren **nach Hamburg**.*

*Fahren Sie **nach Deutschland**? Aber: Im Sommer fahren wir **in die Schweiz**?*

*Gehst du **nach oben**?*

– по, за (вказує на мету)

*Er ist krank. Wir müssen **nach dem Arzt schicken**.*

– до, на, за, згідно з (вказує на відповідність, узгодженість з чимось, часто стоїть після іменника)

*Wir studieren **nach diesem Lehrbuch**.*

*Dieses Mädchen kleidet sich **nach der Mode**.*

*Sie arbeiten **nach dem Plan**.*

***Meiner Meinung nach** ist unser Leben sehr anstrengend.*

– через (вказує на завершеність дії в теперішньому і минулому часі)

*Er kam **nach einem Monat**. Aber: **In zwei Monaten** komme ich bestimmt.*

aus – з, із (вказує на напрям зсередини)

*Nehmen Sie das Buch **aus dem Schrank**.*

*Wann kommt er **aus Berlin**?*

4. з (вказує на походження, джерело чогось)

*Das Wort stammt **aus dem Französischem**.*

*Er ist **aus Leipzig**?*

– з, за, від, через (вказує на причину)

*Ich mache das **aus Liebe** zur Kunst.*

*Er hat dies **aus Rache** getan.*

– з (вказує на матеріал, на складові частини)

*Dieses Kleid ist **aus Wolle**.*

*Ist diese Schatulle **aus Holz**?*

zu – до, в, на (вказує на напрям і мету руху)

*Ich gehe **zu meinem Freund**.*

*Gehst du **zum Arzt**?*

– в, на (при позначенні місця)

*Peter Schulz ist **zu Berlin** geboren.*

*Warum ist deine Schwester **zu Hause** geblieben?*

– у, на (при позначенні часу)

***Zur Zeit** ist er krank.*

***Zu dieser Zeit** komme ich bestimmt.*

***Zu Weihnachten (zu Ostern)** besuche ich meine Eltern.*

*Um 13.30 Uhr essen wir **zu Mittag**.*

– по, за (при позначенні ціни)

*Geben Sie mir bitte zehn Mark **zu 20 Cent**.*

*Ich habe diesen Anzug **zum halben Preis** gekauft.*

– на (при позначенні способу пересування)

*Er ist **zu Pferde**.*

*Gehst du **zu Fuß** zum Unterricht?*

– для, на (при позначенні накресленої або досягнутої мети дії)

***Zum Glück** ist das Wetter dieses Mal sehr gut.*

***Zur Freude** der anderen*

von – від, з (вказує на джерело, причину чогось)

*Ich bekomme oft Briefe **von meinem Freund**.*

– від, з (у просторовому значенні)

Rechts vom Fenster steht ein Schreibtisch.

Von Leipzig nach Hamburg fahren wir mit dem Zug.

- з, від (у часовому значенні)

Vom 1. Juli bis zum 31. August haben wir Ferien.

Von Zeit zu Zeit sind die Kinder bei mir.

- вказує на належність (передається родовим відмінком)

Die Eltern von Helga sind Rentner.

- вказує на дійову особу в пасивному стані (передається орудним відмінком)

Die Kontrollarbeit wurde von unserem Lektor geprüft.

- вказує на якусь властивість

Er ist ein Mann von Charakter.

Er ist Arzt von Beruf.

Ist er Berliner von Geburt?

- часто вживається з іншими прийменниками

Im nächsten Jahr muss ich von Anfang an beginnen.

Vom Fenster aus kann ich alles gut sehen.

Von 9 Uhr morgens bis 5 Uhr abends ist dieses Geschäft offen.

Von Jahr zu Jahr besuchen immer mehr Touristen Berlin.

Ich habe Waren von Berlin nach München gebracht.

bei – біля, під, близько, поруч (вказує на місцезнаходження поблизу когось, чогось)

Seine Großeltern wohnen bei Kyjiw.

*Sie wohnen dicht **beim** Walde.*

- у, серед, з (вказує на перебування десь, на поширення серед когось, чогось)

*Ihre Kinder erholen sich in diesem Sommer **bei den Großeltern**.*

*Dieser Brief ist **bei der Morgenpost** gekommen.*

- під час, на, у, з (вказує на час)

***Bei Tagesanbruch** machten wir uns auf den Weg.*

***Bei Einbruch der Dunkelheit** wurde die Beleuchtung eingeschaltet.*

- за, у, під час (вказує на заняття, стан)

*Ich habe **beim Putzen** diese Münze gefunden.*

*Der Sohn hilft dem Vater **bei der Arbeit**.*

- при, у, під, з (вказує на умову, обставини)

***Bei gutem Wetter** gehen wir spazieren.*

*Er schläft **bei geöffnetem Fenster**.*

seit – з (якогось моменту)

***Seit dem Wochenende** habe ich ihn nicht gesehen.*

*Er wartet hier **seit 3 Uhr**.*

- вже...як, протягом (про термін)

***Seit drei Wochen** war ich nicht zu Hause.*

***Seit wann** lernen Sie Deutsch?*

entgegen – назустріч

*Das Kind läuft **der Mutter entgegen**.*

- всупереч, проти

***Entgegen seinen Erwartungen** hat sie das nicht gemacht.*

gegenüber – навпроти (вживається до і після іменника, але завжди після займенника)

*Mein Freund wohnt **dem Theater gegenüber**.*

– стосовно (когось, чогось), щодо (когось)

*Ich bin **seinem Plan gegenüber** skeptisch.*

– порівняно з

***Gegenüber seiner Schwester** ist er groß.*

außer – поза, за (вказує на перебування поза чимсь)

*Wir erholen uns gern **außer der Stadt**.*

*Er wurde **außer der Reihe** bedient.*

*Sie ist heute **außer sich vor Freude**.*

– крім, за винятком (вказує на виняток)

***Außer uns** ist niemand hier.*

***Außer ihm** haben mir noch viele Mitschüler geholfen.*

ab – від, з (вказує на напрямок)

*Die Reise beginnt **ab Berlin**.*

– з (вказує на час)

***Ab morgen** mache ich alles, was du willst.*

***Ab wann?** - **Ab heute** (ab 18 Jahren, ab 5 Uhr, ab 1. September).*

dank – завдяки

***Dank deinem Rat** habe ich diesen Fehler nicht gemacht.*

Oder: Dank deines guten Rates habe ich diesen Fehler nicht gemacht.

entsprechend – відповідно (до чогось), згідно (з чимось)

Entsprechend deiner Vorstellung sind alle Änderungen berücksichtigt worden?

gemäß – згідно з, за, відповідно до (стоїть переважно після іменника)

Er hat seinen Überzeugungen gemäß gehandelt.

nebst – разом з (чимось, кимось, вживається як правило без артикля) = *samt, zusammen mit*

Er verkaufte ihm das Haus nebst Garage.

samt – разом з (чимось, кимось) = *zusammen mit*

Er kam überraschend – samt seinen acht Kindern.

9.2.3 Прийменники, які вимагають давального і знахідного відмінка

(Präpositionen mit dem Dativ und Akkusativ)

in – в, на (при позначенні місця: з Dativ у відповіді на запитання wo? і з Akkusativ у відповіді на питання wohin?)

*Die Mutter geht **in die Küche**.*

*Wir frühstücken **in der Küche**.*

– в, на (з Dativ у відповіді на питання wann?)

***Im Juni** legen wir die Prüfungen ab.*

***Im Winter** laufen sie gern Ski.*

– через, за (з Dativ у відповіді на питання wann? при позначенні часу в майбутньому)

*Er kommt **in einer Woche**.*

– за, в (з Dativ у відповіді на питання wann? при позначенні строку)

***In fünf Minuten** (= innerhalb von) läuft er einen halben Kilometer.*

***In zwei Tagen** ist diese Arbeit fertig.*

– з, в (з Dativ при позначенні галузі)

*Dieser Student macht große Fortschritte **in Physik** und **in der Fremdsprache**.*

– при позначенні кольору

*Dieser Hut **in Braun** passt ihm ausgezeichnet.*

– усталені вирази з **in**

***in Ordnung sein** – бути в порядку*

***in Ordnung bringen** – доводити до ладу*

***in Furcht versetzen** – налякати*

in Furcht sein — бути наляканим

in Schutz nehmen — брати під захист

in Gefahr sein — бути в небезпеці

in Kraft treten — набути чинності

an – на, за, біля, поруч (при позначенні місця: з *Dativ* у відповіді на запитання *wo?* і з *Akkusativ* у відповіді на питання *wohin?*)

Das Bild hängt an der Wand.

Ich hänge das Bild an die Wand.

Der Tisch steht am Fenster.

Ich setze mich an den Tisch.

– в, на (з *Dativ* вказує на час)

Am Montag haben wir drei Doppelstunden.

Am Abend sehe ich immer fern.

– до, для (з *Akkusativ* вказує на призначення комусь, чомусь, спрямованість до когось, чогось)

Er schreibt oft an seinen Bruder.

Ich habe eine bitte an Sie.

Wenden Sie sich an den Professor Schulz.

– від, на (з *Dativ* вказує на причину захворювання, смерті)

Dieser Soldat ist an einer schweren Verwundung gestorben.

Sie ist an Grippe erkrankt.

Meine Großmutter leidet oft an Kopfschmerzen.

– в усталених виразах

An deiner Stelle würde ich sie nicht einladen.

auf – на, у, в, по (при позначенні місця: з Dativ у відповіді на запитання wo? і з Akkusativ у відповіді на питання wohin?)

Das Buch liegt auf dem Tisch.

Ich lege das Buch auf den Tisch.

Ihre Großeltern wohnen auf dem Lande.

Wir erholen uns im Sommer auf der Krim.

– на, до (з Akkusativ вказує на час, строк)

Mein Geburtstag fällt in diesem Jahr auf einen Dienstag.

Auf Wiedersehen!

– в усталених виразах

auf Urlaub fahren — їхати у відпустку

sich auf den Weg machen — вирушати в дорогу

auf jeden Fall — про всяк випадок

auf j-s Gesundheit trinken — пити за чиєсь здоров'я

sich auf Deutsch unterhalten — розмовляти німецькою мовою

vor – перед, до, під (в просторовому значенні з Dativ у відповіді на запитання wo? і з Akkusativ у відповіді на питання wohin?)

Der Lektor steht vor den Studenten.

Hängen Sie die Karte vor die Studenten.

– перед, до, за (в часовому значенні)

Vor den Prüfungen haben alle Studenten viel zu tun.

Der Zug ist zehn Minuten vor 8 abgefahren.

Vor zwei Jahren sind wir nach Berlin gezogen.

— від, з (про причину)

Vor Angst konnte ich mich nicht bewegen.

Er zittert vor Kälte.

— в усталених виразах

vor Gericht stehen – постати перед судом

vor Anker liegen – стояти на якорі

vor allem/vor allen Dingen – насамперед, передусім

hinter – за, позаду (з Dativ у відповіді на запитання wo? і з Akkusativ у відповіді на питання wohin?)

Das Auto steht hinter dem Haus.

Ich stelle das Auto hinter das Haus.

— від (з Dativ при позначенні відставання)

Sie ist hinter der Gruppe der Wanderer zurückgeblieben.

— у значенні «підтримувати» (з Dativ і з Akkusativ)

Ich stehe hinter meinem Kind.

Ich stelle mich hinter mein Kind.

— в усталених виразах

jemanden hinters Licht führen – обманювати когось

hinter der Sache steckt etwas – (розм.) за цим щось криється

Wer steckt hinter der Sache? – (розм.) Хто за цим стоїть?

über – над (з Dativ у відповіді на запитання wo? і з Akkusativ у відповіді на питання wohin?)

*Die Lampe hängt **über dem Tisch**.*

*Ich hänge die Lampe **über den Tisch**.*

— *через, по (з Akkusativ)*

*Die Kinder laufen jeden Tag **über die Brücke**.*

*Der Zug fährt **über München**.*

— *під час якогось періоду часу (зазвичай вживається після іменника, з Akkusativ)*

***Den ganzen Sommer über** habe ich gearbeitet.*

— *більше, понад (з Akkusativ)*

*Die Bauarbeiter haben **über einen Monat** gearbeitet.*

*Sie ist **über 90 Jahre** alt.*

— *про (з Akkusativ)*

*Er hat uns **über einen interessanten Vorfall** erzählt.*

— *на суму (з числом)*

*Ich soll **die Rechnung über 100 Euro** bezahlen.*

— *з повторенням іменника вказує на нагромадження*

*Dieser Artikel enthält **Fehler über Fehler**.*

— *в усталених виразах*

*Er sitzt **über seinen Büchern**. – Він сидить над своїми книжками.*

*Plötzlich, gleichsam **über Nacht**, hat sie sich völlig verändert. –*

Раптово, наче за ніч, вона повністю змінилась.

unter – *під (з Dativ у відповіді на запитання wo? і з Akkusativ у відповіді на питання wohin?)*

***Unter dem Tisch** liegt ein Teppich.*

*Legen sie den Teppich **unter den Tisch**.*

- *серед, поміж (з Dativ у відповіді на запитання wo? і з Akkusativ у відповіді на питання wohin?)*

*Zum Glück war **unter den Reisenden** ein Arzt.*

***Unter den Goldstücken** waren zwei aus dem 3. Jahrhundert.*

***Unter anderem** hat der Lehrer das Folgende gesagt.*

- *нижче, менше (з Dativ)*

*Jugendliche **unter 16 Jahren** dürfen sich diesen Film nicht anschauen.*

*Es ist fünf Grad **unter Null**.*

- *з, під, за (певних умов, з Dativ)*

*Natürlich konntet ihr **unter diesen Umständen** nicht bremsen.*

*Ich kann nicht **unter diesen Bedingungen** arbeiten.*

- *в усталених виразах*

***unter den Teppich kehren** – приховувати, замовчувати*

***unter den Paragraph fallen** – підпадати під дію статті, закону*

***etwas unter Kontrolle bringen/halten** – встановити контроль над*

***unter Wasser schwimmen/sinken** – плавати під водою / йти під воду*

etwas unter der Hand kaufen/verkaufen

- neben** – *біля, поруч із (при позначенні місця, з Dativ у відповіді на запитання wo? і з Akkusativ у відповіді на питання wohin?)*

*Sie sitzt **neben mir**.*

*Die Mutter setzt das Kind **neben mich**.*

- *поряд із, разом із (з Dativ)*

Neben anderen Dingen habe ich ein Sommerkleid bekommen.

Neben seinem Beruf treibt er Musik.

zwischen – між (при позначенні місця, з Dativ у відповіді на запитання wo? і з Akkusativ у відповіді на питання wohin?)

Der Spiegel hängt zwischen diesen Bildern.

Ich hänge den Spiegel zwischen diese Bilder.

– між (при позначенні часу, з Dativ)

Ich komme zu dir zwischen 10 oder 11 Uhr.

– в усталених виразах

zwischen Himmel und Erde – між небом і землею

sich zwischen zwei Stühlen setzen – опинитися між двох стільців

zwischen den Zeilen lesen – читати між рядків

9.2.4 Прийменники, які вимагають родового відмінка

(Präpositionen mit dem Genitiv)

abzüglich – за винятком, за виключенням

abzüglich der Ermäßigung – врахувавши знижку

angesichts – зважаючи на, перед лицем

angesichts der Umstände – зважаючи на обставини

anhand – на основі, за допомогою

anhand des Briefes – на підставі листа

anlässlich – з приводу, з нагоди, стосовно

anlässlich der Dienstreise – стосовно відрядження

(an)statt – замість

Statt seines Freundes kam sein Bruder. – Замість його друга прийшов його брат.

Er kam statt meiner. – Він прийшов замість мене.

Statt Worte will ich Taten sehen. – Замість слів я хочу бачити вчинки.

Statt des Fernsehens kauft er eine Waschmaschine. – Замість телевізора він купив пральну машину.

anstelle – замість

anstelle des Direktors – замість директора

aufgrund – з причини, на основі

aufgrund Ihrer Verspätung – на основі Вашого запізнення

außerhalb – поза, за межами

(пряме часове і просторове значення, а також переносне значення)

Er wohnt außerhalb der Stadt. – Він живе за містом.

Komm außerhalb der Arbeitszeit! – Приходь не в робочий час!

Er beschäftigt sich mit Dingen, die außerhalb seines Fachgebiets liegen. – Він займається речами, які не належать до кола його фахових інтересів.

bezüglich – з приводу

bezüglich Ihres Schreibens – з приводу Вашого листа

binnen – протягом

(цей прийменник може вживатися з давальним відмінком)

binnen 3 Monate (Monaten) – за три місяці

diesseits – по цей бік

*Weil keine Brücke zu finden war, sollte er **diesseits des Flusses** bleiben.* – Оскільки ніде не було мосту, він мусив залишатися з цього боку річки.

hinsichtlich – з приводу, стосовно, відносно

hinsichtlich Ihrer Bestellung – стосовно Вашого замовлення

infolge – внаслідок, через

(означає причину, яка пов'язана з подією, але не з предметом чи особою)

***Infolge eines Unfalls** konnte er nicht mehr in seinem Betrieb arbeiten.* – Через нещасний випадок він більше не міг працювати на своєму підприємстві.

***Infolge Nebels** konnte das Flugzeug nicht starten.* – Через туман літак не міг злетіти.

***Infolge des starken Schneefalls** war die Straße unpassierbar.* – Внаслідок сильного снігопаду вулиця була непрохідна.

inmitten – в центрі, посередині

***Inmitten des Sees** liegt eine Insel.* – Посеред озера лежить острів.

*Er saß **inmitten seiner Freunde**.* – Він сидів серед своїх друзів.

innerhalb – всередині, в межах

(пряме часове і просторове значення, а також переносне значення)

***Innerhalb des Stadtgebietes** ist die Fahrgeschwindigkeit begrenzt.* – В межах міста допустима швидкість для транспорту обмежена.

Innerhalb des Gebäudes darf nicht geraucht werden. – Всередині будівлі не можна палити.

Innerhalb eines Monats sollen wir die Arbeit abschließen. – Протягом місяця ми повинні завершити роботу.

Das Gespräch bewegte sie immer innerhalb gewisser Grenzen. – Вона вела розмову в певних рамках.

jenseits – по той бік, з іншого боку, з іншої сторони

(пряме і переносне значення)

Jenseits des Flusses liegt ein Wald. – З того боку річки лежить ліс.

Diese Problematik liegt jenseits seines Interesses. – Ця проблематика знаходиться за межами його інтересів.

längs – (= entlang) вздовж, в довжину

Wir wanderten längs des Flusses. – Ми гуляли вздовж річки.

laut – згідно з

(цей прийменник може вживатися з давальним відмінком)

laut des Gesetzes – згідно із законом

mangels – за відсутності, за браком

mangels Geld – за браком грошей

mittels – (= mit) за допомогою, засобами

Die Tür musste mittels eines Schweißgerätes geöffnet werden. – Довелося відкривати двері за допомогою зварювального апарату.

oberhalb – вище, поверх

Er band den Arm oberhalb des Ellenbogens ab. – Він зав'язав руку вище ліктя.

Das Schloss liegt oberhalb von Heidelberg. – Замок знаходиться вище від Гайдельбергу.

trotz – незважаючи на

(цей прийменник може вживатися з давальним відмінком)

trotz allem (alledem) – незважаючи на все,

trotz Regens (Regen) – незважаючи на дощ,

trotz aller Bemühungen (Versuche) – незважаючи на усі намагання (спроби),

trotz dichten Nebels (trotz dichtem Nebel) – незважаючи на густий туман,

trotz heftiger Schmerzen – незважаючи на сильний біль,

trotz geringer Beteiligung – незважаючи на неактивну участь,

trotz größter Aufmerksamkeit – незважаючи на підвищену увагу,

trotz Schnee (und Kälte) – незважаючи на сніг (і холод).

um ... willen – заради

um Gottes willen – заради Бога

um des Friedens willen – заради миру

um der Gesundheit willen – заради здоров'я

ungeachtet – (= trotz), незважаючи на

ungeachtet der Gefahr – незважаючи на небезпеку

ungeachtet des Schmerzens – незважаючи на біль

ungeachtet meiner Aufforderung – незважаючи на мою вимогу

unweit – неподалік

unweit des Hauses – неподалік будинку.

während – під час, протягом

Während der Ferien habe ich viele deutsche Bücher gelesen. – Протягом канікул я прочитала багато німецьких книжок.

wegen – через

(цей прийменник може вживатися з давальним відмінком і означає причину)

Wegen des Geburtstages seiner Tochter nahm er an der Veranstaltung nicht teil. – Через День народження дочки він не взяв участі в заході.

Der Unterricht fiel wegen der Erkrankung des Dozenten aus. – Навчання не було через хворобу викладача.

Wegen des schlechten Wetters sind wir zu Hause geblieben. – Через погану погоду ми залишились вдома.

wegen der Inventur geschlossen – зачинено через переоблік

wegen Glatteis – через ожеледицю

wegen Krankheit – через хворобу

wegen Mord(es) – через вбивство

wegen Stromausfall – через перебої напруги

10. Сполучник

(Die Konjunktion)

Сполучник (*die Konjunktion*) – службова частина мови, що виступає для поєднання однорідних членів речення, частин складного речення і окремих речень. Сполучники не мають самостійно вираженого лексичного значення.

За синтаксичними функціями сполучники поділяються на **сурядні** (*beiordnende Konjunktionen*) й **підрядні** (*unterordnende Konjunktionen*).

Сурядні сполучники з'єднують рівноцінні, рівноправні члени речення або окремі речення між собою. До них належать: ***und, sowie, wie, sowohl - als [auch], sowohl - wie [auch], weder - noch, oder, entweder - oder, beziehungsweise, aber, doch, jedoch, sondern, denn, nämlich.***

Підрядні сполучники з'єднують лише нерівноправні, нерівноцінні речення між собою. До них належать сполучники: ***dass, da, weil, als, wenn, zumal, obwohl, sobald, trotzdem, ob.***

За морфологічним складом сполучники поділяються на **прості**, **складні**, **дwochленні** (*подвійні*) і **парні**.

прості	сурядні: <i>aber, auch, denn, doch, oder, und, wie, zwar;</i> підрядні: <i>als, bis, da, ehe, ob, weil, wenn.</i>
складні	сурядні: <i>dagegen, dazu, dennoch, dessenungeachtet, deswegen, hingegen, jedoch, nichtsdestoweniger, trotzdem;</i> підрядні: <i>bevor, damit, indem, indessen, nachdem, obwohl, obzwar, seitdem, sobald, sofern, solange, sooft, soweit, trotzdem, wengleich, wenschon, wiewohl.</i>
дwochленні	сурядні: <i>geschweige denn, um so, und zwar;</i>

	<i>підрядні: als dass, als ob, als wenn, auf dass, geschweige dass, je nachdem, kaum dass, ohne dass, statt dass, wenn auch, wie wenn, zumal da.</i>
парні	<i>сурядні: bald ... bald, entweder ... oder, halb ... halb, nicht nur ... sondern auch, sowohl ... als auch, teils ... teils, weder ... noch, zuerst ... dann;</i> <i>підрядні: je ... desto, je ... je, je ... um so, so oft ... als.</i>

Сполучники виражають значення:

часу	<i>als, wenn, nachdem, während, sobald, dann u. a.</i>
причини	<i>weil, da, denn u. a</i>
наслідку	<i>also, daher, darum, deshalb, dass, so dass (sodass) u. a</i>
мети	<i>damit, dass, auf dass</i>
порівняння	<i>wie, sowie, so, ebenso, als, desto, um so, als ob u. a</i>
умови	<i>wenn, falls</i>
поступки	<i>trotz, trotzdem, obwohl u. a</i>
протиставлення	<i>aber, dagegen, jedoch u. a</i>

Функцію сполучників можуть виконувати:

питальні займенники	<i>wer, was, warum u. a</i>
відносні займенники	<i>der (die, das), welcher (welche, welches) u. a</i>
займенникові прислівники	<i>darauf, worauf, damit u. a</i>

11. Частка

(Die Partikel)

Частка (die Partikel) – це неповнозначна частина мови, яка надає цілим реченням, словосполученням або окремим словам смислових, емоційно-експресивних та модальних відтінків. Частки не мають лексичного значення і не бувають членами речення.

За своїм значенням, вживанням і граматичними функціями частки поділяються на *модальні, модифікуючі, приєднувальні і граматичні*.

Модальні частки (modale Partikeln) належать до усього речення і надають йому додаткового модального значення припущення, сумніву, можливості, ймовірності, здивування, розчарування, суб'єктивної співучасті: *aber, bloß, denn, doch, einmal, etwa, irgend, ja, mal, nun, nur*.

Частка	Значення	Приклад
ja	- щось саме такого очікували - здивування - застереження	<i>Das musste ja passieren!</i> <i>Das ging ja ganz einfach!</i> <i>Mach das ja nie wieder!</i>
doch	- надає проханню чи спонуканню відтінку привітності - виражає докір - нагадування про щось уже відоме	<i>Vielleicht holen wir doch lieber den Elektriker?</i> <i>Nehmen Sie doch bitte Platz!</i> <i>Ruf doch endlich den Elektriker an!</i> <i>Darüber hatten wir doch neulich schon gesprochen.</i>
mal	- надає проханню чи вимозі відтінку привітності	<i>Mach bitte mal das Licht an!</i>
aber	- виражає здивування	<i>Die Reparatur ist aber schwierig!</i>
wohl	- невпевненість	<i>Ob die Lampe wohl kaputt ist?</i>
bloß	- розгубленість	<i>Wo ist denn bloß mein Schlüssel?</i> <i>Wie funktioniert das bloß?</i>
denn		<i>Kannst du denn den Stecker reparieren?</i> <i>Kannst du denn nicht aufpassen?</i>
eigentlich	- надає питанню відтінку привітності - коли ретельно щось обдумують	<i>Was kommt heute eigentlich im Fernsehen?</i> <i>Eine neue Lampe ist eigentlich zu teuer.</i>

		<i>Eigentlich kennt er sich mit Technik nicht aus (aber er will immer alles selbst reparieren). Eigentlich müsste die Lampe jetzt funktionieren.</i>
<i>eben/halt</i>	- означає, що нічого не можна змінити і про це не варто говорити	<i>Es klappt eben/halt nicht immer.</i>

Модифікуючі частки (modifizierende Partikeln) належать до окремих слів у реченні і модифікують їх семантичне значення. Вони поділяються на:

підсилювальні	<i>allzu, gar, noch, recht, so, zu</i>	<i>Ich bin ja so froh darüber.</i>
послаблювальні	<i>etwas, fast, kaum, was (etwas)</i>	<i>Ich bin noch etwas müde. Es war schon fast dunkel, als er von der Arbeit kam.</i>
видільні	<i>allein, eben, erst, gerade, selbst, sogar</i>	<i>Allein ein Arzt kann hier entscheiden.</i>
обмежувальні	<i>allein, bloß, nur</i>	<i>Bloß Klaus hat den Vorschlag abgelehnt.</i>
означальні	<i>an, bei, beinahe, etwa, fast, gegen, kaum, knapp, über, ungefähr, zirka</i>	<i>Er wäre beinahe/fast gefallen. Im Klassenzimmer saßen etwa 20 Schüler.</i>

Приєднувальні частки (anknüpfende Partikeln) вказують на те, що до предметів, осіб або ознак, про які йшла мова раніше, додаються ще нові: ***auch, noch, ebenfalls, gleichfalls***.

*Alles dauerte **noch** ungefähr fünf Stunden. (A. Seghers)*

*Du kommst ja **auch** nach Hause. (E. M. Remarque)*

Граматичні частки (grammatische Partikeln) допомагають утворювати граматичні форми деяких повнозначних частин мови, заперечувати окремі члени речення або оформляти порядок слів у реченні. До граматичних часток належать: ***zu, am, aufs, je, nicht, es, da***.

12. Вигук

(Die Interjektion)

Вигук (*die Interjektion*) – це незмінна частина мови, що служить для безпосереднього вияву почуттів, емоцій, різних волевиявлень людини, не називаючи їх. До вигуків належать також звуконаслідувальні слова.

Вигуки не змінюються, не мають граматичних категорій і словотворчих форм. Вони стоять найчастіше на початку речення і відділяються від нього знаком оклику або комою.

Вигуки можуть виражати:

задоволення, гарний настрій	Ah!	<i>Ah! Schön ist hier!</i> <i>Aх! Тут прекрасно!</i>
радість	Ach! Oh! Ei! Hei! Hurra! Heisa!	<i>Hurra! Wir haben hitzefrei!</i> <i>Ура! Уроки скасовуються через спеку!</i>
сміх	Haha! Hihi!	<i>Haha! Wie komisch sieht er aus!</i> <i>Ха-ха! Як дивно він виглядає!</i>
ніжність, ласку	Ei! Eie!	<i>Ei, meine Süße!</i> <i>О, моя солоденька!</i>
біль	Aua! Au! Oh weh!	<i>Aua! Das tut weh!</i> <i>Ой! Як боляче!</i>
відчуття холоду	Brr! Huhu! Hu!	<i>Brr, ist das aber kalt!</i> <i>Брр, ну й холод!</i>
горе, жаль	Ach! Oh! O Weh! O Wehe! Tja!	<i>Tja, das kann ich auch nicht ändern.</i> <i>Так, цього і я змінити не можу.</i>
відразу	Äks! Brr! Pfui! Fi! Puh! I!	<i>Pfui, das fasse ich nicht an!</i> <i>Фу, до цього я не доторкнусь!</i> <i>I, ist das hier schmutzig!</i> <i>Фу, як тут брудно!</i>
нудьгу, скуку	Ach! O! Oh!	<i>Ach, ist das aber langweilig.</i> <i>Ох, ну й нудно/скучно!</i>
здивування, несподіванку	Ah! Ach! Oh! Oho! Ei! Hoppla! O lala!	<i>Oh, das ist aber schön!</i> <i>О, як прекрасно/чудово!</i>
обурення, гнів, погрозу	Ha! Oho! Oha! Ho! Na!	<i>Na warte!</i> <i>Ну, почекай!</i>
насмішку	Ätsch! Hoho! Haha(ha)! I!	<i>Haha! Wie dumm ist es!</i> <i>Ха-ха! Як це тупо!</i>

зневагу	<i>Bah! Bäh! Papperlapapp!</i>	<i>Bah! Schmutzfink! Фу, бруднуля/нечупара!</i>
страх	<i>Uh! Hu! Huhu!</i>	<i>Uh! Mir ist bange! У, я боюсь!</i>
згоду	<i>Aha! Hm! Topp!</i>	<i>Aha! Ich komme. Ага! Я прийду!</i>
сумнів, роздуми	<i>Hm! Hm, hm! Na, na!</i>	<i>Hm! Ob das stimmt? Гм! Чи це правда?</i>
питання	<i>He? Na?</i>	<i>Na, was habe ich gesagt! Ну, а що я казав!</i>
заклик заспокоїтися	<i>Na, na! Pst! Pscht! Ssst! Sch!</i>	<i>Na, na! Ruhe halten! Ну-ну! Дотримуйтесь тиші!</i>
звуконаслідування	<i>Miau! Wuff!, wuff! Bäh, bäh! Iah, iah!</i>	<i>Die Katze hat miaut: „Miau!“ Кицька нявкнула : „Мяу“</i>
привертання уваги, застереження	<i>Hallo? He! Pst!</i>	<i>Hallo? Wer ist da? Алло? Хто це? He! Was machst du? Гей! Що ти робиш? Pst! Seid leise! Тс! Не шуміть!</i>

Таблиця дієслів сильної і неправильної дієвідміни

Infinitiv	Präsens	Präteritum	Partizip II
1. backen (<i>пекти</i>)	bäckt	buk	hat gebacken
2. befehlen (<i>наказувати</i>)	befiehlt	befahl	hat befohlen
3. beginnen (<i>починати</i>)	beginnt	begann	hat begonnen
4. beißen (<i>кусати</i>)	beißt	biss	hat gebissen
5. bergen (<i>ховати</i>)	birgt	barg	hat geborgen
6. bersten (<i>лопати</i>)	birst	barst	ist geborsten
7. bewegen ¹ (<i>спонукати</i>)	bewegt	bewog	hat bewogen
8. biegen (<i>гнути</i>)	biegt	bog	hat gebogen
9. bieten (<i>пропонувати</i>)	bietet	bot	hat geboten
10. binden (<i>зав'язувати</i>)	bindet	band	hat gebunden
11. bitten (<i>просити</i>)	bittet	bat	hat gebeten
12. blasen (<i>дути</i>)	bläst	blies	hat geblasen
13. bleiben (<i>залишатися</i>)	bleibt	blieb	ist geblieben
14. braten (<i>смажити</i>)	brät	briet	hat gebraten
15. brechen (<i>ламати</i>)	bricht	brach	ist/hat gebrochen
16. brennen (<i>горіти</i>)	brennt	brannte	hat gebrannt
17. bringen (<i>приносити</i>)	bringt	brachte	hat gebracht
18. denken (<i>думати</i>)	denkt	dachte	hat gedacht
19. dingen (<i>наймати</i>)	dingt	dang (dingte)	hat gedungen (gedingt)
20. dreschen (<i>молотити</i>)	drischt	drosch (drasch)	hat gedroschen
21. dringen ² (<i>проникати</i>)	dringt	drang	hat gedrungen
22. dünken (<i>уявляти</i>)	dünkt	dünkte	hat gedünkt (gedeucht)
	(deucht)	(deuchte)	

23. dürfen (<i>могти</i>)	darf	durfte	hat gedurft
24. empfehlen (<i>рекомендувати</i>)	empfiehlt	empfohl	hat empfohlen
25. erbleichen (<i>бліднути</i>)	erbleicht	erbleichte (erblich)	ist erbleicht (erblichen)
26. erkiesen (<i>вибирати</i>)	erkiest	erkor	hat erkoren
27. erlöschen (<i>гаснути</i>)	erlischt	erlosch	ist erloschen
28. erschrecken ³ (<i>лякати</i>)	erschrickt	erschrak	ist erschrocken
29. erwägen (<i>обмірковувати</i>)	erwägt	erwog	hat erwogen
30. essen (<i>їсти</i>)	isst	aß	hat gegessen
31. fahren ⁴ (<i>їхати</i>)	fährt	fuhr	ist/hat gefahren
32. fallen (<i>падати</i>)	fällt	fiel	ist gefallen
33. fangen (<i>ловити</i>)	fängt	fang	hat gefangen
34. fechten (<i>фехтувати</i>)	ficht	focht	hat gefochten
35. finden (<i>знаходити</i>)	findet	fand	hat gefunden
36. flechten (<i>плести</i>)	flicht	flocht	hat geflochten
37. fliegen ⁵ (<i>літати</i>)	fliegt	flog	ist/hat geflogen
38. fliehen (<i>тікати</i>)	flieht	floh	geflohen
39. fließen (<i>текти</i>)	fließt	floss	ist geflossen
40. fressen (<i>їсти</i>) (<i>про тварин</i>)	frisst	fraß	hat gefressen
41. frieren (<i>замерзати</i>)	friert	fror	hat gefroren
42. gären ⁶ (<i>бродити</i>) (<i>про вино</i>)	gärt	gor	ist gegoren
43. gebären (<i>народжувати</i>)	gebirt	gebar	hat geboren

44. geben (<i>давати</i>)	gibt	gab	hat gegeben
45. gedeihen (<i>процвітати</i>)	gedeiht	gedieh	ist gediehen
46. gehen (<i>йти</i>)	geht	ging	Ist gegangen
47. gelingen (<i>вдаватися</i>)	gelingt	gelang	ist gelungen
48. gelten (<i>цінуватися</i>)	gilt	galt	hat gegolten
49. genesen (<i>одужувати</i>)	genest	genas	ist genesen
50. genießen (<i>насолоджуватися</i>)	genießt	genoss	hat genossen
51. geschehen (<i>траплятися</i>)	geschieht	geschah	ist geschehen
52. gewinnen (<i>вигравати</i>)	gewinnt	gewann	hat gewonnen
53. gießen (<i>лити</i>)	gießt	goss	hat gegossen
54. gleichen (<i>бути схожим</i>)	gleich	glich	hat geglichen
55. gleiten (<i>ковзати</i>)	gleitet	glitt	ist geglitten
56. glimmen (<i>жевріти</i>)	glimmt	glomm	hat geglommen
57. graben (<i>копати</i>)	gräbt	grub	hat gegraben
58. greifen (<i>хапати</i>)	greift	griff	hat gegriffen
59. haben (<i>мати</i>)	hat	hatte	hat gehabt
60. halten (<i>тримати</i>)	hält	hielt	hat gehalten
61. hängen ⁷ (<i>висіти</i>)	hängt	hing	hat gehangen
62. hauen (<i>рубати</i>)	haut	hieb	hat gehauen
63. heben (<i>піднімати</i>)	hebt	hob	hat gehoben
64. heißen (<i>називатися</i>)	heißt	hieß	hat geheißen
65. helfen (<i>допомагати</i>)	hilft	half	hat geholfen
66. kennen (<i>знати</i>)	kennt	kannte	hat gekannt
67. klimmen (<i>підніматися</i>)	klimmt	klomm	ist geklommen

68. klingen (звучати, лунати)	klingt	klang	hat geklungen
69. kneifen (щипати)	kneift	kniff	hat gekniffen
70. kommen (приходити)	kommt	kam	ist gekommen
71. können (могти)	kann	konnte	hat gekonnt
72. kriechen (повзти)	kriecht	kroch	ist gekrochen
73. laden (вантажити)	lädt	lud	hat geladen
74. lassen (залишити)	lässt	ließ	hat gelassen
75. laufen (бігати)	läuft	lief	ist gelaufen
76. leiden (страждати)	leidet	litt	hat gelitten
77. leihen (позичати)	leiht	lieh	hat geliehen
78. lesen (читати)	liest	las	hat gelesen
79. liegen (лежати)	liegt	lag	hat gelegen
80. lügen (казати неправду)	lügt	log	hat gelogen
81. mahlen (молоти)	mahlt	mahlte	hat gemahlen
82. meiden (уникати)	meidet	mied	hat gemieden
83. melken (доїти)	milkt	melkte (molk)	hat gemelkt (gemolken)
84. messen (міряти)	misst	maß	hat gemessen
85. misslingen (не вдаватися)	misslingt	misslang	ist misslungen
86. mögen (хотіти)	mag	mochte	hat gemocht
87. müssen (бути повинним)	muss	musste	hat gemusst
88. nehmen (брати)	nimmt	nahm	hat genommen
89. nennen (називати)	nennt	nannte	hat genannt
90. pfeifen (свистіти)	pfeift	pfiff	hat gepfiffen

91. pflegen (<i>доглядати</i>)	pflegt	pflegte (pflog)	hat gepflegt (gepflogen)
92. preisen (<i>хвалити</i>)	preist	pries	hat gepriesen
93. quellen (<i>бити джерелом</i>)	quillt	quoll	ist gequollen
94. raten (<i>радити</i>)	rät	riet	hat geraten
95. reiben (<i>терти</i>)	reibt	rieb	hat gerieben
96. reißen ⁸ (<i>рвати</i>)	reißt	riss	hat/ist gerissen
97. reiten ⁹ (<i>їздити верхи</i>)	reitet	ritt	ist/hat geritten
98. rennen (<i>мчати</i>)	rennt	rannte	ist gerannt
99. riechen (<i>нюхати</i>)	riecht	roch	hat gerochen
100. ringen (<i>боротися</i>)	ringt	rang	hat gerungen
101. rinnen (<i>текти</i>)	rinnt	rann	ist geronnen
102. rufen (<i>кричати, кликати</i>)	ruft	rief	hat gerufen
103. salzen (<i>солити</i>)	salzt	salzte	hat gesalzen
104. saufen (<i>пити, пиячити</i>)	säuft	soff	hat gesoffen
105. saugen (<i>ссати, смоктати</i>)	saugt	sog	hat gesogen
106. schaffen ¹⁰ (<i>творити</i>)	schafft	schuf	hat geschaffen
107. schallen (<i>звучати</i>)	schallt	schallte (scholl)	hat geschallt (geschollen)
108. scheiden ¹¹ (<i>відділяти</i>)	scheidet	schied	hat/ist geschieden
109. scheinen (<i>світити</i>)	scheint	schien	hat geschienen
110. schelten (<i>лаяти(ся)</i>)	schilt	schalt	hat gescholten
111. scheren (<i>стригти</i>)	schiert	schor	hat geschoren
112. schieben (<i>штовхати</i>)	schiebt	schob	hat geschoben

113. schießen (<i>стріляти</i>)	schießt	schoss	hat geschossen
114. schinden (<i>здирати шкуру</i>)	schindet	schund	hat geschunden
115. schlafen (<i>спати</i>)	schläft	schief	hat geschlafen
116. schlagen (<i>бити</i>)	schlägt	schlug	hat geschlagen
117. schleichen (<i>крастися</i>)	schleicht	schlich	ist geschlichen
118. schleifen (<i>гострити</i>)	schleift	schliff	hat geschliffen
119. schließen (<i>зачиняти</i>)	schließt	schloss	hat geschlossen
120. schlingen (<i>обвивати</i>)	schlingt	schlang	hat geschlungen
121. schmeißen (<i>кидати</i>)	schmeißt	schmiss	hat geschmissen
122. schmelzen ¹² (<i>танути</i>)	schmilzt	schmolz	hat/ist geschmolzen
123. schnauben (<i>сопити</i>)	schnaubt	schnaubte (schnob)	hat geschnaubt (geschnoben)
124. schneiden (<i>різати</i>)	schneidet	schnitt	hat geschnitten
125. schrecken (<i>лякатися</i>)	schrickt	schrak	hat geschrocken
126. schreiben (<i>писати</i>)	schreibt	schrieb	hat geschrieben
127. schreien (<i>кричати</i>)	schreit	schrie	hat geschrien
128. schreiten (<i>крокувати</i>)	schreitet	schritt	ist geschritten
129. schweigen (<i>мовчати</i>)	schweigt	schwieg	hat geschwiegen
130. schwellen (<i>пухнути</i>)	schwillt	schwoll	ist geschwollen
131. schwimmen ¹³ (<i>плавати</i>)	schwimmt	schwamm	ist/hat geschwommen
132. schwinden (<i>зникати</i>)	schwindet	schwand	ist geschwunden
133. schwingen (<i>махати</i>)	schwingt	schwang	hat geschwungen
134. schwören (<i>клястися</i>)	schwört	schwur (schwor)	hat geschworen
135. sehen (<i>бачити</i>)	sieht	sah	hat gesehen

136. sein (<i>бути</i>)	ist	war	ist gewesen
137. senden ¹⁴ (<i>надсилати</i>)	sendet	sandte (sendete)	hat gesandt (gesendet)
138. sieden (<i>кип'ятити; кипіти</i>)	siedet	sott (siedete)	hat gesotten (gesiedet)
139. singen (<i>співати</i>)	singt	sang	hat gesungen
140. sinken (<i>опускатися</i>)	sinkt	sank	ist gesunken
141. sinnen (<i>думати</i>)	sinnt	sann	hat gesonnen
142. sitzen (<i>сидіти</i>)	sitzt	saß	hat gesessen
143. sollen (<i>бути зобов'язаним</i>)	soll	sollte	hat gesollt
144. speien (<i>плювати</i>)	speit	spie	hat gespien
145. spinnen (<i>прясти</i>)	spinnt	spann	hat gesponnen
146. sprechen (<i>говорити</i>)	spricht	sprach	hat gesprochen
147. sprießen (<i>сходити</i>)	sprießt	spross	ist gesprossen
148. springen (<i>стрибати</i>)	springt	sprang	ist gesprungen
149. stechen (<i>колоти</i>)	sticht	stach	hat gestochen
150. stecken (<i>стирчати</i>)	steckt	stak (steckte)	hat gesteckt
151. stehen (<i>стояти</i>)	steht	stand	hat gestanden
152. stehlen (<i>красти</i>)	stiehlt	stahl	hat gestohlen
153. steigen (<i>підніматися</i>)	steigt	stieg	ist gestiegen
154. sterben (<i>помирати</i>)	stirbt	starb	ist gestorben
155. stieben (<i>розсіюватися</i>)	stiebt	stob	ist gestoben
156. stinken (<i>смердіти</i>)	stinkt	stank	hat gestunken
157. stoßen ¹⁵ (<i>итовхати</i>)	stößt	stieß	hat/ist gestoßen
158. streichen (<i>гладити</i>)	streicht	strich	hat gestrichen

159. streiten (<i>сперечатися</i>)	streitet	stritt	hat gestritten
160. tragen (<i>носити</i>)	trägt	trug	hat getragen
161. treffen (<i>зустрічатися</i>)	trifft	traf	hat getroffen
162. treiben ¹⁶ (<i>знати</i>)	treibt	trieb	hat/ist getrieben
163. treten ¹⁷ (<i>ступати</i>)	tritt	trat	ist/hat getreten
164. triefen (<i>крапати; змокнути</i>)	triefet	trifte (troff)	ist/hat getriefft (getroffen)
165. trinken (<i>пити</i>)	trinkt	trank	hat getrunken
166. trügen (<i>обдурювати</i>)	trügt	trog	hat getrogen
167. tun (<i>робити</i>)	tut	tat	hat getan
168. verderben ¹⁸ (<i>псувати(ся)</i>)	verdirbt	verdarb	hat/ist verdorben
169. verdrießen (<i>сердити</i>)	verdrießt	verdross	hat verdrossen
170. vergessen (<i>забувати</i>)	vergisst	vergaß	hat vergessen
171. verlieren (<i>зубити</i>)	verliert	verlor	hat verloren
172. wachsen (<i>рости</i>)	wächst	wuchs	ist gewachsen
173. wägen (<i>зважувати</i>)	wägt	wog	hat gewogen
174. waschen (<i>мити</i>)	wäscht	wusch	hat gewaschen
175. weben (<i>ткати</i>)	webt	webte (wob)	hat gewebt (gewoben)
176. weichen (<i>відхилятися</i>)	weicht	wich	ist gewichen
177. weisen (<i>вказувати</i>)	weist	wies	hat gewiesen
178. wenden (<i>повертати</i>)	wendet	wandte	hat gewandt
179. werben (<i>агітувати</i>)	wirbt	warb	hat geworben
180. werden (<i>ставати</i>)	wird	wurde	ist geworden
181. werfen (<i>кидати</i>)	wirft	warf	hat geworfen
182. wiegen (<i>зважувати</i>)	wiegt	wog	hat gewogen

183. winden (<i>намотувати</i>)	windet	wand	hat gewunden
184. wissen (<i>знати</i>)	weiß	wusste	hat gewusst
185. wollen (<i>хотіти</i>)	will	wollte	hat gewollt
186. ziehen ¹⁹ (<i>тягти</i>)	zieht	zog	hat/ist gezogen
187. zwingen (<i>примушувати</i>)	zwingt	zwang	hat gezwungen

¹ bewegen (stark in der ursprünglichen Bedeutung): Was hat ihn bewegt, so schnell abzufahren?

bewegen (schwach im übertragenen Sinne): Der Polizist bewegte den Arm.

² ist/hat gedrungen: Das Wasser ist in den Keller gedrungen. – Er hat auf die Einhaltung des Vertrages gedrungen.

³ erschrecken (stark als intransitives Verb): Das Kind erschrak vor dem Hund.

erschrecken (schwach als transitives Verb): Der Hund erschreckte das Kind.

⁴ ist/hat gefahren: Er ist nach England gefahren. – Er hat den Wagen in die Garage gefahren.

⁵ ist/hat geflogen: Wir sind nach Hew York geflogen. – Der Pilot hat die Maschine nach Rom geflogen.

⁶ gären (stark): Der Most gor im Fass.

gären (schwach): Schon Jahre vor der Revolution gärte es im Volk.

⁷ hängen (stark als intransitives Verb): Die Kleider hingen im Schrank.

hängen (schwach als transitives Verb): Sie hängte die Kleider in den Schrank.

⁸ hat/ist gerissen: Das Pferd hat an dem Strick gerissen. – Der Strick ist gerissen.

⁹ ist/hat geritten: Er ist durch den Wald geritten. – Er hat dieses Pferd schon lange geritten.

¹⁰ schaffen (stark): Am Anfang schuf Gott Himmel und Erde.

schaffen (schwach): Ich habe die Arbeit nicht mehr geschafft.

¹¹ hat/ist geschieden: Der Richter hat die Ehe geschieden. – Er ist ungern von hier geschieden.

¹² hat/ist geschmolzen: Der Schnee ist geschmolzen. – Sie haben Speck geschmolzen.

¹³ ist/hat geschwommen: Ich bin durch den Fluss geschwommen. – Er hat 2 Stunden im Schwimmbad geschwommen.

¹⁴ senden (stark): Sie hat mir ein Weihnachtspäckchen gesandt.

senden (schwach): Um 20 Uhr werden die Nachrichten gesendet.

¹⁵ hat/ist gestoßen: Ich habe mich an der Küchentür gestoßen. – Er ist mit dem Fuß gegen einen Stein gestoßen.

¹⁶ ist/hat getrieben: Sie hat die Kühe auf die Weide getrieben. – Das Boot ist an Land getrieben.

¹⁷ hat/ist getreten: Er ist ins Zimmer getreten. – Er hat mir auf den Fuß getreten.

¹⁸ hat/ist verdorben: Sie hat mein Kleid verdorben. – Das Fleisch ist in der Hitze verdorben.

¹⁹ hat/ist gezogen: Das Pferd hat den Wagen gezogen. – Er ist in eine neue Wohnung gezogen.

Керування дієслів

(Rektion der Verben)

abhängen von (D) – <i>залежати від когось/чогось</i>	Der Klimawandel hängt auch von unserem Verhalten ab. – <i>Зміна клімату залежить також від нашої поведінки.</i>
achten auf (A) – <i>звертати увагу на когось/щось</i>	Achte bei der Prüfung genau auf die Aufgabestellung. – <i>На іспиті звертай увагу на постановку завдання!</i>
ändern an (D) – <i>змінювати у чомусь</i>	Bert sagt, dass er an dieser Situation nichts ändern kann. – <i>Берт каже, що він нічого не може змінити у цій ситуації.</i>
anfangen mit (D) – <i>починати з чогось</i>	Womit wollen wir anfangen? – <i>З чого почати?</i>
sich anpassen an (A) – <i>приспосовуватися до чогось</i>	Man muss sich nicht an jeden Trend anpassen. – <i>Не слід приспосовуватись до кожної тенденції.</i>
sich ärgern über (A) – <i>сердитися через когось/щось</i>	Ich habe mich heute so über meinen Nachbarn geärgert. – <i>Я сьогодні так розсердилась через свого сусіда.</i>
jdn. ärgern mit (D) – <i>когось сердити чимось</i>	Er hat mich mit seinen Bemerkungen ernsthaft geärgert. – <i>Він своїми зауваженнями розлютив мене не на жарт.</i>
aufhören mit (D) – <i>припиняти робити щось</i>	Wann hören Sie mit der Arbeit auf? – <i>Коли Ви закінчуєте роботу?</i>

<p>sich bedanken bei (D) für (A) – <i>дякувати комусь за щось</i></p>	<p>Ich habe mich bei ihm für das Geschenk bedankt. – <i>Я подякував йому за подарунок.</i></p>
<p>sich/jdn. befreien von (D)/aus (D) – <i>звільнитися від/з чогось</i></p>	<p>Wir müssen Anna von diesen Pflichten befreien. – <i>Ми повинні звільнити Анну від цих обов'язків.</i></p> <p>Diesmal kann er sich aus der Gefahr nicht befreien. – <i>Цього разу він не може уникнути небезпеки.</i></p>
<p>beginnen mit (D) – <i>починати з чогось</i></p>	<p>Der Lehrer hat den Unterricht mit der Wiederholung der Wörter begonnen. – <i>Учитель почав заняття з повторення слів.</i></p>
<p>sich beklagen bei (D) über (A) – <i>скаржитись комусь на щось</i></p>	<p>Michael beklagt sich immer bei seinem Freund über seinen Chef. – <i>Міхаель постійно скаржиться своєму другу на свого начальника.</i></p>
<p>sich bemühen um (A) – <i>намагатися заради чогось</i></p>	<p>Die Kollegen bemühen sich um ein gutes Arbeitsklima. – <i>Колеги докладають зусиль заради приємної атмосфери на роботі.</i></p>
<p>sich beraten über (A) – <i>радитися щодо чогось</i></p>	<p>Ich wollte mich über eine wichtige Angelegenheit beraten. – <i>Я хотів порадитись щодо важливої справи.</i></p>
<p>berichten von (D)/über (A) – <i>повідомляти про щось</i></p>	<p>Im Fernsehen wurde über dieses Ereignis berichtet. – <i>По телебаченню повідомляли про цю подію.</i></p>

	Matthias berichtet immer sehr ausführlich von seinen Reisen. – <i>Матіас завжди детально розповідає про свої подорожі.</i>
sich beschäftigen mit (D) – <i>займатися чимось</i>	Wie lange beschäftigen Sie sich mit diesem Problem? – <i>Як давно Ви займаєтесь цією проблемою?</i>
sich beschweren bei (D) über (A) – <i>скаржитись комусь на щось</i>	Herr Müller hat sich gestern über den Lärm beschwert. – <i>Пан Мюллер вчора скаржився на шум.</i>
bestehen aus (D) – <i>складатися з когось/чогось</i>	Diese Schokolade besteht hauptsächlich aus Kakao. – <i>Цей шоколад складається в основному з какао.</i>
sich bewerben bei (D) um (A) – <i>подавати заяву про прийом на роботу</i>	Er bewirbt sich bei einer Firma um einen Job. – <i>Він подає у фірму заяву з приводу найму на роботу.</i>
bitten um (A) – <i>просити про щось</i>	Könnte ich dich um einen Gefallen bitten? – <i>Чи можна попросити тебе про послугу?</i>
bürgen für (A) – <i>ручатися за когось/щось</i>	Wer kann für Sie bürgen? – <i>Хто може поручитися за Вас?</i>
jdm. danken für (A) – <i>дякувати комусь за щось</i>	Ich möchte dir für deine Unterstützung danken. – <i>Я б хотіла подякувати тобі за твою підтримку.</i>
denken an (A) – <i>думати про когось, щось</i>	Denk doch mal an die Zukunft! – <i>Подумай про майбутнє!</i>

<p>diskutieren über (A) – <i>сперечатися, дискутувати про щось</i></p>	<p>Ich will nicht schon wieder über dieses Thema diskutieren. – Я не хочу знову дискутувати на цю тему.</p>
<p>eingehen auf (A) – <i>брати до уваги щось, зупинятися на чомусь</i></p>	<p>Dirk geht einfach nie auf die Meinung anderer ein. – Дірк просто ніколи не зважає на думку інших людей.</p> <p>In meinem Vortrag möchte ich auf die Frage des Umweltschutzes eingehen. – У своїй доповіді я хотів би детально зупинитись на питанні охорони довкілля.</p>
<p>sich engagieren für (A) – <i>поступати на роботу, зобов'язуватися щось робити</i></p>	<p>Viele Leute engagieren sich für einen guten Zweck. – Багато людей долучаються до доброї справи.</p>
<p>sich entschuldigen bei (D) für (A) – <i>вибачатися перед кимось за щось</i></p>	<p>Peter hat sich beim Chef für seine Verspätung entschuldigt. – Петер вибачився перед шефом за своє спізнення.</p>
<p>sich/jdn. erinnern an (A) – <i>пам'ятати про когось, щось /нагадувати комусь про когось, щось</i></p>	<p>Erinnerst du dich an unser Gespräch neulich? – Ти пам'ятаєш нашу недавню бесіду?</p> <p>Ich muss ihn an sein Versprechen erinnern. – Я повинен нагадати йому про його обіцянку.</p>
<p>jdn. erkennen an (D) – <i>впізнавати когось за чимось</i></p>	<p>Ich erkenne ihn an der Stimme. – Я впізнаю його за голосом.</p>
<p>sich erkundigen bei (D) nach (D) – <i>дізнаватися, запитувати у когось про щось</i></p>	<p>Er erkundigt sich bei dem Polizisten nach dem Weg. – Він запитує в поліцейського дорогу.</p>

erwarten von (D) – <i>очікувати від когось/чогось</i>	Ich erwarte nicht viel von seinen Plänen. – Я від його планів багато не очікую.
jdn. fragen nach (D) – <i>запитувати когось про когось, щось</i>	Ich habe ihn nach seinen Eltern gefragt. – Я запитав його про його батьків.
sich freuen auf (A) – <i>радіти чомусь, що буде</i>	Ich freue mich auf unseren Ausflug am Wochenende. – Я радію нашій прогулянці (екскурсії) у вихідні.
sich freuen über (A) – <i>радіти чомусь, що було</i>	Meine Eltern haben sich sehr über meinen Besuch gefreut. – Мої батьки дуже зраділи моєму візиту.
führen zu (D) – <i>призводити до чогось</i>	Der Klimawandel führt zu immer mehr Unwettern. – Зміна клімату призводить до все частіших негод.
sich fürchten vor (D) – <i>боятися чогось</i>	Viele Studenten fürchten sich vor der Prüfung. – Багато студентів бояться іспиту.
jdm. garantieren für (A) – <i>ручатися комусь за щось</i>	Wir garantieren für die Qualität der Waren. – Ми учаємося за якість товарів.
gehören zu (D) – <i>належати до когось, чогось</i>	Er gehört zu meinen Freunden. – Він належить до моїх друзів.
es geht um (A) – <i>їдеться про когось, щось</i>	Es geht um deine Gesundheit. – Їдеться про твоє здоров'я.
geraten in (A) – <i>потрапити, прийти (у якийсь стан)</i>	Mein Freund ist wieder in Schwierigkeiten geraten. – Мій друг знову потрапив у халепу.

sich/jdn. gewöhnen an (A) – <i>звикати до чогось/привчати до чогось</i>	Ich kann mich einfach nicht an dieses Essen gewöhnen. – Я просто не можу звикнути до цієї їжі. Man muss die Kinder an Ordnung gewöhnen. – Дітей потрібно привчати до порядку.
glauben an (A) – <i>вірити у когось, щось</i>	Ich glaube an dich. Du kannst es schaffen. – Я вірю у тебе. Ти можеш це зробити.
gratulieren (D) zu (D) – <i>вітати когось з чимось</i>	Ich möchte dir zur Geburt deines Sohnes gratulieren. – Я хочу привітати тебе з народженням сина.
jdn. halten für (A) – <i>вважати когось кимось</i>	Ich halte sie für eine sehr kompetente Fachkraft. – Я вважаю її дуже компетентним фахівцем.
etwas/nichts halten von (D) – <i>бути думки про когось, щось</i>	Was hältst du davon? – Що ти про це думаєш?
sich halten an (A) – <i>дотримуватися чогось</i>	Halte dich doch bitte an unsere Abmachung! – Дотримуйся, будь ласка, нашої домовленості!
es handelt sich um (A) – <i>йдеться про когось, щось</i>	Es handelte sich um die Entdeckung Amerikas. – Йшлося про відкриття Америки.
helfen bei (D) – <i>допомагати в чомусь/з чимось</i>	Er hilft mir oft bei der Übersetzung. – Він часто допомагає мені з перекладом.
herrschen über (A) – <i>панувати десь, керувати кимось</i>	Der Diktator herrscht durch Terror über das Land. – Диктатор править країною за допомогою терору.
hoffen auf (A) – <i>сподіватися на щось</i>	Der Kranke hofft auf baldige Genesung. – Хворий сподівається на швидке одужання.

<p>sich interessieren für (A) – <i>цікавитися чимось</i></p>	<p>Interessierst du dich für moderne Malerei? – Ти цікавишся сучасним живописом?</p>
<p>sich informieren bei (D) über (A) – <i>довідуватися, одержати інформацію</i></p>	<p>Der Journalist informierte sich bei dem Minister über die Lage der Dinge. – Журналіст довідався (одержав інфомацію) у міністра про стан справ.</p>
<p>sich irren in (D) – <i>помилятися у когось, чомусь</i></p>	<p>Ich habe mich in der Nummer der Wohnung geirrt. – Я помилився номером квартири.</p>
<p>kämpfen mit (D) / gegen (A) / für (A) / um (A) – <i>боротися з кимось, чимось/проти когось, чогось/за когось,щось</i></p>	<p>Ich habe mit mir selbst gekämpft. – Я боровся сам з собою.</p> <p>Die Mannschaft kämpft gegen einen sehr starken Gegner. – Команда бореться проти дуже сильного суперника.</p> <p>Wir kämpfen für den Frieden. – Ми боремося за мир.</p> <p>Er kämpft um sein Recht. – Він бореться за своє право.</p>
<p>Es kommt auf (A) ...an. – <i>залежати від когось/чогось</i></p>	<p>Es kommt auf das Wetter an. – Це залежить від погоди.</p> <p>Es kommt mir sehr darauf an. – Для мене це дуже важливо.</p>
<p>sich konzentrieren auf (A) – <i>зосереджуватися на чомусь</i></p>	<p>Seid leiser! Ich muss mich auf die Aufgabe konzentrieren. – Будьте тихіше! Мені треба зосередитись на завданні.</p>

sich kümmern um (A) – <i>піклуватися про когось, щось</i>	Mein Mann kümmert sich um unsere Kinder. – Мій чоловік піклується про наших дітей.
lachen über (A) – <i>сміятися</i> <i>над кимось, чимось</i>	Warum lacht ihr über mich? – Чому ви глузуєте з мене?
leiden an (D)/unter (D) – <i>страждати від чогось</i>	Er litt unter dem Gefühl der Unsicherheit. – Він страждав від почуття невпевненості. Der alte Mann leidet an Krebs. – Чоловік літнього віку стаждає від раку.
liegen an (D) – <i>бути причиною</i> <i>чогось</i>	Die Unfallursache liegt an einem technischen Fehler. – Причиною аварії є технічна помилка. Was liegt dir daran? – Що тобі до цього?
nachdenken über (A) – <i>думати про когось, щось</i>	Über wen denkst du immer wieder nach? – Про кого ти думаєш увесь час?
sich rächen an (D) für (A) – <i>мститися комусь за щось</i>	Er rächt sich an mir für die Beleidigung. – Він мститися мені за образу.
jdm. raten zu (D) – <i>радити</i> <i>комусь щось</i>	Zu welchem Kostüm raten Sie mir? – Який костюм Ви мені порадите?
rechnen auf (A) – <i>розраховувати на когось, щось</i>	Auf mich können Sie rechnen. – На мене Ви можете розраховувати.
rechnen mit (D) – <i>зважати на</i> <i>щось, узяти до уваги щось</i>	Man muss immer mit den Tatsachen rechnen. – Треба завжди зважати на факти.
schreiben an (A) – <i>писати</i> <i>комусь/до когось</i>	An wen schreiben Sie denn? – Кому Ви пишете?

sich / jdn. schützen vor (D) – <i>захищати/захищатися від когось, чогось</i>	Wir brauchen eine Creme, wir müssen uns vor der Sonne schützen. – Нам потрібний крем, ми повинні захиститися від сонця.
sich sehnen nach (D) – <i>сумувати за кимось, чимось</i>	Ich war schon lange nicht in der Ukraine und sehne mich nach der Heimat. – Я давно не був в Україні і дуже сумую за батьківщиною.
sorgen für (A) – <i>піклуватися про когось, щось</i>	Er sorgt für seine Familie. – Він піклується про свою сім'ю.
sich sorgen um (A) – <i>тривожитися, турбуватися про когось, щось</i>	Ich Sorge mich sehr um das Schicksal meiner Familie. – Я дуже турбуюсь за долю своєї сім'ї.
sprechen von (D)/über (A) – <i>розмовляти про когось, щось</i>	Wir sprechen oft über das Studium. – Ми часто розмовляємо про навчання. Wie oft haben wir von dir gesprochen! – Як часто ми говорили про тебе!
staunen über (A) – <i>дивуватися чомусь</i>	Sie staunte über meine plötzliche Ankunft. – Вона здивувалась моєму нежданому приїзду.
sterben an (D) – <i>померти від чогось</i>	Er ist im Alter von 53 Jahren an Herzschlag gestorben. – Він помер від серцевого нападу у віці 53 років.
sterben für (A) – <i>померти за щось</i>	Es ist eine Ehre fürs Land zu sterben! – Це честь вмерти за країну!
sich streiten mit (D) um (A) – <i>сваритися з кимось через щось</i>	Wir streiten sich oft um Geld. – Ми часто сперечаємося через гроші.

sich streiten mit (D) über (A) – <i>сперечатися, дискутувати про щось</i>	Die beiden Jungen stritten sich erbittert über die wissenschaftliche Frage. – Обидва юнаки запекло сварилися через наукове питання.
teilnehmen an (D) – <i>брати участь у чомусь</i>	Sie hat am Seminar teilgenommen. – Вона брала участь у семінарі.
etwas zu tun haben mit (D) – <i>мати щось спільне /мати з кимось або чимось справу</i>	Ich will mit ihm nichts zu tun haben. – Я не хочу мати з ним справу. Das hat mit der Krankheit nichts zu tun. – Хвороба тут ні до чого.
sich unterhalten mit (D) über (A) – <i>розмовляти з кимось про когось, щось</i>	Ich möchte mal mit Ihnen unter vier Augen unterhalten. – Я б хотів поговорити з Вами наодинці.
sich verlassen auf (A) – <i>покладатися на когось, щось</i>	Auf ihn kann man sich verlassen. – На нього можна покластися.
sich verlieben in (A) – <i>закохуватися в когось</i>	Der Junge verliebte sich in sie bis über beide Ohren. – Хлопець закохався в неї по вуха.
sich vertiefen in (A) – <i>заглиблюватися у щось</i>	Als ob nichts passiert wäre, vertiefte er sich in seine Zeitung. – Немов нічого не сталося, він заглибився у свою газету.
vertrauen auf (A) – <i>покладатися на когось, щось</i>	Du musst nur auf dein Glück vertrauen. – Тобі слід покладатися лише на удачу.
verzichten auf (A) – <i>відмовлятися від чогось</i>	Ich kann am Morgen einfach nicht auf Kaffee verzichten. – Вранці я просто не можу відмовитись від кави.

<p>sich / jdn. vorbereiten auf (A) – <i>готуватися / готувати</i> когось до чогось</p>	<p>Er hat sich gut auf diese Versammlung vorbereitet. – Він добре підготувався до цих зборів.</p>
<p>jdn. warnen vor (D) – <i>попереджати когось про щось</i></p>	<p>Der Freund hat mich vor dieser Gefahr gewarnt. – Мій друг попередив мене про цю небезпеку.</p>
<p>warten auf (A) – <i>чекати на</i> когось, щось</p>	<p>Warten Sie bitte auf mich! – Почекайте, будь ласка, на мене!</p> <p>Schon seit zwei Wochen warte ich auf den Brief von meinem Bruder. – Уже два тижні я чекаю листа від мого брата.</p>
<p>werben für (A) – <i>агітувати за</i> щось/рекламувати щось</p>	<p>Die Firma wirbt für seine Produkte. – Фірма агітує за свою продукцію.</p>
<p>sich wundern über (A) – <i>дивуватися чомусь</i></p>	<p>Ich wundere mich nicht im Geringsten über sein Verhalten. – Я зовсім не дивуюся його поведінці.</p>
<p>zählen zu (D) – <i>вважатися</i> кимось, чимось</p>	<p>Er zählt zu den besten Schriftstellern. – Він вважається найкращим письменником.</p>
<p>zweifeln an (D) – <i>сумніватися</i> в чомусь</p>	<p>Er zweifelt an seinem Erfolg. – Він сумнівається у своєму успіху.</p>

Перелік граматичних термінів

Der Satz

der Satz (Sätze) - речення

der Aussagesatz — розповідне речення

der Fragesatz — питальне речення

das Fragewort — питальне слово

der Aufforderungssatz — спонукальне речення

der Ausrufesatz — окличне речення

der einfache Satz — просте речення

die gerade Wortfolge — прямий порядок слів

die invertierte Wortfolge — зворотний порядок слів

an der Satzspitze — на початку речення

am Anfang des Satzes — на початку речення

an der ersten Stelle — на першому місці

an der letzten Stelle — на останньому місці

die erste Stelle einnehmen — займати перше місце

der zusammengesetzte Satz — складне речення

das Satzglied (Satzglieder) — член речення

die Hauptglieder — головні члени речення

die Nebenglieder — другорядні члени речення

das Subjekt (-e) — підмет

das Prädikat (-e) — присудок

das Objekt (-e) — додаток

das Dativobjekt — додаток у давальному відмінку

das Akkusativobjekt — додаток у знахідному відмінку

das Genitivobjekt — додаток у родовому відмінку
das Attribut (-e) — означення
das Adverbiale (Adverbialien) — обставина
die Adverbialbestimmung (-en) — обставина
das Adverbiale der Art und Weise — обставина способу дії
das Adverbiale der Bedingung — обставина умови
das Adverbiale der Zeit — обставина часу
das Adverbiale des Grundes — обставина причини
das Adverbiale des Ortes — обставина місця

Die Wortarten

die Wortart (-en) — частина мови
das Substantiv (-e) — іменник
der Artikel — артикль
der bestimmte Artikel — означений артикль
der unbestimmte Artikel — неозначений артикль
der Nullartikel — нульовий артикль
das Adjektiv (-e) — прикметник
das Verb (-en) — дієслово
das konjugierte Verb — відмінюване дієслово
das Hilfsverb — допоміжне дієслово
das Modalverb — модальне дієслово
das Adverb (Adverbien) — прислівник
das Pronomen (=) — займенник
das Personalpronomen — особовий займенник

das Demonstrativpronomen — вказівний займенник

das Possessivpronomen — присвійний займенник

das Reflexivpronomen — зворотній займенник

das Indefinitpronomen — неозначений займенник

das unpersönliche Pronomen — безособовий займенник

das Zahlwort (das Numerales) — числівник

die Präposition — прийменник

die Konjunktion — сполучник

die Partikel (-n) — частка

die Interjektion — вигук

Die Zeitformen

das Präsens — теперішній час

das Präteritum — претерит

das Imperfekt — імперфект

das Perfekt — перфект

das Plusquamperfekt — плюсквамперфект

das Futur — майбутній час

Die Grundformen der Verben

der Infinitiv — неозначена форма дієслова

das Präteritum — претерит

das Partizip (Partizipien) — дієприкметник